

Dvoje pogledov na ogromne
in znamenite slapove ime-
nevane Iguazú, o katerih
sodijo nekateri, da po svoji
slikovitosti daleč preka-
šajo slovite severoame-
riške Niagarske slapove

Duhovno življenje

LETO ŠESTO

ŠTEVILKA 129

BUENOS AIRES

1. septembra 1938

**DUHOVNO ŽIVLJENJE
LA VIDA ESPIRITUAL**

Registro Nacional de la Propiedad
Intellectual No. 29.775
Director: Jos. Kastelic
Uredništvo in Uprava:
Redacción y Administración
CONDARCO 545 — Buenos Aires
REPUBLICA ARGENTINA
U. T. 63 volta 2435
Izhaja mesečno. — Letna naročnina:
Argentina \$ 2.—, Inozemstvo \$ 3.—
ali en dolar ali Din 40.—

CERKVENI VESTNIK

- 4. septembra: Maša ob 10. uri v Santísimo Sacramento, Calle San Martín 1040, v bližini Retira. Molitve na Paternalu.
- 11. septembra: Maša na Avellanedi za Ivanko šenkinc. Molitve izjemoma odpadejo.
- 18. septembra: Sveta maša in molitve na Paternalu.
- 25. septembra: Sveta maša na Paternalu, molitve na Paternalu in na Avellanedi.

Kitajska pravljica: Ko se je Kvangce podal v pokrajino Sung, je tam prebil noč v neki krčmi. Krčmar je imel po tedanji poganski navadi dve ženski. Prva je bila od sile lepa, druga pa ne bogve kako prikupna. Imel pa je rajši drugo, in je prvo naravnost sovražil. Kvangce je bil radoveden, zakaj krčmar ne ljubi lepše. Vprašal je došlega strežnika, naj mu zadevo razloži. Strežnik mu je povedal tale: "Ona lepotica se toliko zaveda svoje lepote, da je nihče nima več za lepo. Druga pa se toliko zaveda, da ni lepa, da nihče več ne misli, da je grda."

V Mariboru radi preureditve že dalje časa prekopavajo Glavni trg. Ko so kopali 19. maja jarek za plinovod nasproti Osetovi hiši, je delavec s krampom zadel ob lonec, iz katerega so se vsuli srebrni novci. Poklicani strokovnjak je ugotovil, da gre za 270 komadov graških pfenigov, katere je dal kovati vojvoda Friderik Lepi, ki je vladal v naših deželah okrog leta 1308. Dva novca sta oglejska pfeniga, katere je dal kovati patriarh Gregor Montelongo. Izkopani denar je iz zelo tankega srebra, in ne tehta posamezen komad

ni 10 gramov. Svoj čas so veljali graški pfenigi kot močno plačilno sredstvo. Sedaj najdeni denar je skrnil pod zemljo pred nepoklicano roko kak judovski trgovec, ker je spadal kraj najdbe med judovski del mesta. Zgodovinsko zanimivo najdbo je prevzel mestni muzej.

V nekem londonskem znanstvenem laboratoriju je holandski inženjer izumil novo žarnico, ki utegne povzročiti pravi prevrat v razsvetljevalni tehniki. Gre za svetilno telo v velikosti v žigalnice, ki pa sveti z močjo pravega žarometu. Svetilka, ki deluje z živosrebrno paro, je v 3,74 cm dolgi in 6 mm debeli kremenčevi cevi. Cev je treba hladiti z vodo, da se ne stali. Svetilo daje svetlobe za tri tisoč sveč. To izredno močno svetlobo je mogoče opazovati samo skozi debelo, temno barvano steklo.

Škrice pride na deželo in vidi kmeta na njivi, ko nekaj seje. Prepričan, da se bo čutil počaščenega, mu pravi: "Kar sej, sej, prijatelj, bomo vsaj imeli kaj hrane!" Kmet mu počasi in mirno odgovori: "Saj sejem — deteljo za vrole!"

Morski kiti in politika. Med raznimi določbami Društva narodov je tudi ona o morskih kitih, nad katerimi je proglašena zaščita. Društvo narodov je doslej vsako leto določilo, koliko kitov smejo kitolovci letno pobiti. To je bilo orjakom morskih globin gotovo po volji in nemara se sedaj hudujejo, ker so jih ljudje vendarle ukanili. Odkar namreč države izstopajo iz Društva narodov, se ne menijo več za ono določbo o zaščiti morskih kitov, marveč jih pač pobijejo, kolikor morejo. Kitova mast je namreč nekaka surovina za margarino, ki nadomešča kuhinjsko mast. Tako bodo morski kiti s svojim življenjem plačali račun današnje muhaste politike.

Kakor znano, imajo v Parizu Eifflov stolp, ki je danes najvišji stolp iz železne konstrukcije na svetu. Ta rekord pa hočejo prekositi Švedi tako, da bodo zgradili najvišji stolp iz železobetona. V Stockholmu namreč nameravajo nekaj takega, česar ni še nikjer drugod na svetu. Po načrtih konstruktorja bo ta njihov novi stolp 380 metrov visok ter ga bodo postavili na starem razstavišču v Stockholmu. Načrt je izdelal profesor Asplund, ki je določil, da bo na vrhu stolpa razgledna ploščad, s katere bo lep razgled po mestu in okolici. V višini 80 metrov bo velika restavracija, h kateri bodo gostje prišli v naglih dvigalih. Restavracija bo tako velika, da bo v njej naenkrat lahko obedovalo 430 ljudi, medtem ko bo na vrhu narejen bar, v katerem pa bo prostora le za 30 ljudi. Na vrh stolpa bodo dvigala goste tri nagla dvigala. Kakor že rečeno, bo novo velikansko poslopje zgrajeno vse iz cementa. Financirala pa ga bo švedska vlada.

KORISTNI NASLOVI

Poslanstvo kraljevine Jugoslavije za Argentino, Uruguay in Paraguay: Charcas 1705, Bs. Aires. U. T. 44—6270.

Konzulat kraljevine Jugoslavije v Rosario: San Lorenzo 937, Rosario de Santa Fé. U. T. 22—012.

Izseljenski korespondent za Uruguay: Zabala 1278, Montevideo, Uruguay.

Slovenske usmiljenke delujejo po naslednjih bucnosajreških bolnicah: Alvarez, (Salas 2 y 3), Alvear, (Salas 2, 5, 16 y 20), R. Mejía (Salas 3, 15), Hospital Español, Asilo de los Anzianos.

Provincialat Slovenskih šolskih sester Rosario de Sta. Fé, calle Córdoba 1646, Telefon: 28—083.

Izseljenski duhovnik David Doktorič: Ituzaingó 1322, Montevideo, Uruguay

Izseljenski duhovnik Jožef Kastelic: Condarco 545, Buenos Aires, Argentina. — U. T. 63—2435.

Izseljenski duhovnik Janez Hladnik: Pasaje Salalá 60. Buenos Aires, Argentina. — U. T. 63—6832.

Salezijanski duhovnik Ludovik Pernšek, Casa parroquial, Junin de los Andes, Neuquén, Argentina.

Slovenska šola na Paternalu: Paz Soldan 4924, Buenos Aires.

Jugoslovanski patronat (posredovalnica za delo): Bolívar, 314, II. nadstropje, U. T. 33—9905.

Slovenski list, General Cesar Diaz 1657, Buenos Aires, Argentina, U. T. 59—3667.

Zavetišče Lipa, Villa Madero FCGBA

Najbolj čudno drevo na svetu je menda ono, ki ga znanstveno imenujejo "Kigeia pinnata". Po slovensko bi mu rekli "klobasnar". To je srednje visoko drevo, ki pa svoje veje zelo na široko razteza. Doma je v južni Afriki, a so ga udomačili tudi v gorkejših krajih, kakor n. pr. v Floridi v Ameriki. Mesca junija ima liste lepo temnordeč-rjave. Mesca oktobra pa dozore njegovi sadeži, ki so 30 do 50 cm dolgi ter so podobni klobasam. Hi vise na pecljih. Te klobase so na zunan skoraj na las podobne jetrnim klobasam. Škoda je le, da jim tudi po okusu niso podobne, marveč so neužitne. Zamorci južne Afrike temu drevesu izkazujejo posebne časti.

VELIKA PRIREDITEV ZA ARGENTINSKO IN SLOVENSKO JAVNOST

DVE MATERI — DOS MADRES

Ljudska igra iz XVI. stoletja, ki je bila nalašč za to priliko prestavljena iz slovenščine v kasteljanščino

Enodejanka

SI ES LA AURORA DEL ORIENTE

Vrsto izbranih slovenskih narodnih in umetnih pesmi bo zapel mešani pevski zbor pod vodstvom g. Franceta Trebšeta

Nastopijo mali pevci slovenske šole

Sodeluje moški zbor pod vodstvom g. Cirila Jekšeta

Izbrane točke violinista Julija Osvaldo Sansebastiano, ki ga na klavirju spremlja profesorica Elda Sara Lopáyono

Indijske čarovnije profesorja Viktorja Ferrari Olazabal

V nedeljo, dne 11. septembra 1938 ob 15.30, v Colegio San José, Azcuenaga 158

Vstopnina 1 peso. Predprodaja vstopnic: Banco Germánico, g. Faganel na Paternalu, g. Hladnik na Floresu

Jadransko morje in jugoslovanska mornarica

Površina vse naše zemlje znaša okrog 510.000.000 km². 361.000.000 km² obsegajo morja, 149.000.000 km² pa suha zemlja, kar znaša v odstotnem razmerju nekako 70 : 30 v korist morja, to se pravi da skoro tri četrtine zemeljske površine pokriva voda, za suho zemljo pa ostane samo malo več kakor četrti del.

Ta ogromna masa morske vode tvori eno samo enoto. Celine, kakor jim napačno pravimo, so prav za prav samo veliki otoki, ki se to in tam dvigajo iz morske vode.

Meje med morjem in suho zemljo običajno ne tvorijo gladke, nerazčlenjene obale, marveč se več ali manj zajedata eden v drugega, kakor hočete zemlja v morje ali — pravilneje — morje v zemljo. Tako tvori morje razne večje in manjše zalive, prelive, morske ožine, pa tudi cela takozvana sredozemska morja, suha zemlja pa polotoke in otoke najrazličnejših velikosti in oblik. Dele morja, ki so skoro od vseh strani obdani od suhe zemlje, od velikih otokov ali celo celin, imenujemo sredozemska morja, ki jih našteva zemljepisje celo vrsto, in sicer poleg našega Sredozemskega morja zlasti še Severno ledeno morje, Ameriško sredozemsko morje, Avstralsko-azijsko sredozemsko morje, Baltik in Črno morje, ki je kakor Jadransko morje prav za prav samo del takozvanega romanskega Sredozemskega morja, itd.

Sredozemsko morje

Najvažnejše sredozemsko morje je brez vsakega dvoma morje, ki se je zajedlo med Evropo, Azijo in Afriko, ki prav za prav ni drugega kakor velik zaliv Atlantskega morja, pa je seveda tudi samo razdeljeno v neštete manjše zalive in zalivčke, in ki mu tudi kar enostavno pravimo Sredozemsko morje. Ob njegovih obrežjih se je razvila doslej največja kultura, ki jo pomni človeška zgodovina. Še pred dobrimi štiristo leti je obsegal ves evropski kulturni znani svet prav za prav samo dežele ob Sredozemskem morju, ki jih ni toliko delilo, kakor vezali med seboj, tako da po pravici lahko govorimo o takozvani sredozemski kulturi.

Po svoji razsežnosti je Sredozemsko morje približno tako veliko kakor republika Argentina, svoje tri milijone kvadratnih kilometrov. Gibraltarski preliv je spaja z velikim Atlantikom, umetni Sueški kanal pa z Indijskim morjem oziroma s Tihim oceanom. Ker sueškega prekopa še ni bilo, na veliki in skrivnostni Atlantik pa se tedanje male larde, katerih krmarji še niso poznali modernih orientacijskih sredstev, niso upale, je bilo to razmeroma malo Sredozemsko morje tako rekoč edino pozorišče kolikor toliko intenzivnejše pomorske plovbe.

Odkar so nekulturni Turki zasedli vzhodne obale Sredozemskega morja, zlasti pa odkar so bile odkrite nove ameriške dežele in morska pota v Indijo okrog Afrike, je začelo Sredozemsko morje naglo izgubljati svojo veliko trgovsko važnost. Velika morska trgovina se je skoro v celoti umaknila na veliki Atlantski in deloma na Tih ocean. Znameniti Sueški prekop med Sredozemskim in Rdečim morjem, pa je leta 1869 'staremu' Sredozemskemu morju na enkrat spet vrnil staro veljavo.

Jadransko morje

Med Balkanskim in Apeninskim polotokom se Sredozemsko morje najgloblje zajeda v evropsko celino in izpolnjuje veliko prirodno kotlino, usedlino, med Alpami, Apenini in Dinarskim pogorjem. Od morske ožine oziroma preliva imenovanega Otranto do skrajnega severa pri Trstu in Benetkah, je ta zaliv Sredozemskega morja dolg svojih 800 km, dočim je njegova povprečna širina okrog 175 km. Njegova površina znaša torej okrog 135.000 km², malo več kakor pol Jugoslavije, ali po argentinskih razmerah računajoč precej natančno toliko kakor argentinska provinca Santa Fé. Za nas je na morski zaliv vsled teka tako zelo važen, ker leži ob njem naša domovina Slovenija in Jugoslavija.

Jadransko morje, ta razmeroma mali zaliv Sredozemskega morja, je v resnici del velikega svetovnega morja. V samem tem sestavku sem že enkrat povdaril, da pokriva morje skoro tri četrtine zemeljske površine, da so takozvane celine prav za prav samo posebno veliki otoki, ki jih od vseh strani obdaja voda, vsled česar nam je iz te razmeroma male naše Adrije odprta cenena morska pot po vsem širnem božjem svetu, v vse dele sveta, okrog vseh celin, okrog in okrog vse zemeljske oble in do najskritejših in najoddaljenejših kottičkov svetovnega morja. Adrija je kakor okno, skozi katero gledamo v veliki svet. Zaradi Adrije nas po pravici zavidajo večje države, kakor je

naša in številnejši narodi kakor smo mi. Dohod v te naše ljube kraje je namreč prav potom Adrije razmeroma cenen, lahek in brez posebnih ovih. Jadransko morje ima tudi še to važno prednost, da ne leži posebno daleč od velikih svetovnih morskih potoč, in zlasti tudi da nikdar ne zamrzne, vsled česar je možna plovba po njem leto in dan.

Nekatere številke

Že sem omenil, da je Jadransko morje dolgo okrog 800, široko okoli 175 kilometrov in da znaša torej njegova površina okoli 135.000 km². Razdeljeno je v dva velika dela, ki ju loči nekak morski prag v povprečni globini 200 metrov, ki teče od italijanskega polotoka Gargana proti Lastovu in Mljetu v Dalmaciji. Plitvejši severni del doseže največjo globino v takozvani Jabuški kotlini, kjer je Jadransko morje globoko 277 m, dočim znaša največja globina tržaškega zaliva samo 21 metrov. Južni del Jadrana je precej globlji in dosega v zemljepisni višini Ulčinja 1228, v Otrantskem prelivu pa 700 metrov. Povprečna globina Jadranskega morja znaša 250 m. Iz povprečne globine in površine je mogoče izračunati tudi množino vode, ki jo to morje vsebuje: 30.660.000.000.000 litrov, ali 30.660 kubičnih kilometrov vode.

Obala Jadranskega morja je dolga 2.650 km, od katerih pripade 1.563 km Jugoslaviji, 1.840 km Italiji, 275 km pa Albaniji. V primeru naj navedem, da znašajo jugoslovanske suhozemske meje 2.563 km, vse njene morske meje skupaj, torej meje celine in jugoslovanskih otokov pa so izračunali na 5.172 km, kar nam posebno nazorno kaže važnost morja za jugoslovansko državo.

Toplina Jadranskega morja znaša poleti v njegovem severnem delu in na odprtem morju 20—23 stopinj C, v južnem delu 27 stopinj C, v zaprtih zalivih pa tudi 30—34 stopinj C. Pozimi ima voda Jadranskega morja izven zalivov še vedno svojih 13—15 stopinj C gorkote, pa tudi ob obali se ne ohladi pod 6—9 stopinj C. Kar velja seveda za morsko površino, dočim vlada na morskem dnu skoro vedno enaka toplota, in sicer so namerili v globini 1228 m 12,8 stopinj C, v plitvejših delih pa okoli 13—14 stopinj C.

Čistost Jadranskega morja je na dalmatinski strani ena izmed največjih na svetu, saj se vidi do 77 m globoko. Tudi slanost vode je večja kakor drugod. En kilogram vode iz Jadranskega morja vsebuje namreč 37 gramov soli, dočim vsebujejo druga morja povprečno samo po 27 gramov, Rdeče morje, ki je najbolj slano na svetu, pa 45 gramov.

Jadransko morje v zgodovini

Čeprav nimamo iz najstarejših časov človeške zgodovine nobenih natančnejših in zaneslivejših poročil, je vendar gotovo, da je imelo Jadransko morje že pred staro grško dobo velik pomen za pomorsko plovbo in trgovino. Grške pravljice opetovano omenjajo Jadransko morje in celo nekatere naše reke, Donavo, Savo in Ljubljanico. Ob Jadranskem morju so se bile že zelo zgodaj razvile razne grške trgovske kolonije ali naselbine.

Rimljani so nadvladali Jadranskemu morju po končanih punskih vojskah, ko so si podjarmili za severoafriškimi ljudstvi tudi južna ilirska plemena in ustanovili deželo Illyricum.

Slovani so se naselili po teh krajih v šestem stoletju. Kako gosto da so bile takrat naseljene te dežele, nam posebno zgovorno pričča veliko mesto Salona poleg današnjega Splita, čigar znamenite razvaline je s tako vnemo in s tolikimi uspehi raziskoval pred kratkim umrl msgr. Franjo Bulič, kakor tudi palača cesarja Dioklecijana — ki je bil iz teh krajev dona — v samem središču današnjega Splita. Ob morju so se ti naši predniki hitro razvili v prav spretne trgovski narod. Kako živahna da je morala biti v tistih časih trgovina na Jadranu, nam spet zgovorno pričča suho dejstvo, da so se prav ti slovanski Neretljani pečali pred vsem s piratstvom, z morskim razbojništvom, da so napadali trgovske ladje in ropali njihove tovore, ter se v veliki meri s tem preživljali. Ščasoma so se upali tudi na zapadno in severno obalo Jadranskega morja in napadali tamožnja obmorska mesta. Dve seto let se lahko reče, da so bili Neretljani pravi gospodarji Jadranskega morja. Šele začetkom XI. stoletja jih je po mnogih neuspehih vendarle porazil beneški dož Peter Ordele II., ki si je osvojil otok Korčulo in Lastavo, glavni oporišči neretljanskih mornarjev.

V srednjem veku je vladala Adriji pred vsem beneška re-

Naša pričujoča skica je bila prirejena kot štiribarvna slika Jadranskega morja in njegovega zaledja. Žal nam razmere ne dopuščajo, da bi jo natisnili v več kakor eni sami barvi. Seveda je slika vsled tega zelo nepopolna, vendar upamo, da bo našim cenjenim čitateljem kljub temu dobro služila kot skromna orientacija naše pričujoče razprave o Jadranskem morju.

publika, ki je kot glavna sila na Jadranskem morju zavladala počasi skoro vsem dalmatinskim otokom in važnejšim pristaniškim mestom, na primer Poli, Zadru, Trogiru, nekaj časa tudi Splitu in Dubrovniku.

Za benežansko je bila dubrovniška trgovina najjačja na Jadranu, in je obvladala zlasti mogočno zaledje na Balkanskem polotoku, torej takrat turško Bosno in Hercegovino, Črno goro, Srbijo, vso balkansko Turčijo sploh in celo Hrvatsko. Skozi par sto let je bil Dubrovnik glavno pristanišče na vzhodni obali Jadranskega morja. Dubrovniška republika je bila sicer po svo-

jem obsegu majhna, vendar je bila njena gospodarska in kulturna moč nesorazmerno velika. Dubrovniški trgovci so imeli po mnogih obdonavskih mestih svoje trgovske pisarne. Konec XV. stoletja je štela dubrovniška republika nad 300 ladij, ki so obiskovale vsa važnejša pristanišča ob obalah Jadranskega in Sredozemskega morja, in pristajale ceio v lukah Črnega morja in Atlantika.

Tudi druge srbske in hrvatske države, ki jim je pripadalo vse vzhodno jadransko obrežje izvzemši nekaterih že omenjenih mest, ki so bila morala priznati beneško nadoblast, so živahno

Majhna je naša slovenska zemlja. Desetkrat je manjša kot Jugoslavija, ki sama ni velika.

Vsa deželica, na kateri strnjeno prebivajo Slovenci, meri pičlih 25.000 kvadratnih kilometrov. In še ta je razdeljena med tri ali štiri države: Jugoslavija, Italijo, Nemčijo in Madjarsko.

Na jugozahodu objema ta deželica v polkrogu tržaški zaliv Jadranskega morja. Seveda je majhna ta slovenska obala. Komaj 60 km je dolga. Toda na njej leži Trst, daleč najboljšo pristanišče Jadranskega morja. Tu se zajeda Jadransko morje najgloblje v evropsko celino. Trst je naravni in najprikladnejši izhod na morje, na ceneno morskost, za vso srednjo Evropo. Ne samo za nas Slovence, marveč tudi za velik del Nemčije, za Čehe in Madjare. Ta, za vso srednjo Evropo najprikladnejši izhod na morje, leži na naši zemlji in pot do njega pelje skozi našo deželo! Zato pa je tudi ta naša deželica, kakor je majhna, ena najvažnejših evropskih pokrajin in zasluži ime, ki ga ji je dal veliki Napoleon, da je srce Evrope, srce iz katerega grede oživljaljoče prometne žile v vso srednjo Evropo, pa tudi daleč tja na vzhod in na zapad in visoko gori proti severu. Gospodarsko najvažnejša točka tega ozemlja pa je **T r s t**. Ne samo neodpušljivo, marveč naravnost nerazumljivo je, da se Slovenci na splošno tako malo zavedamo važnosti tržaškega mesta, da ga tako malo poznamo, da o njem tako malo govorimo. Saj je vendar prav pred kratkim (dne 15. marca 1938) sam znani tržaški dnevnik *Il Piccolo di Trieste* dobesedno zapisal veliko resnico: "Trst je za slovensko gospodarstvo okno v svet". Trst in Slovenija sta dva pojma, ki po njunem bistvu spadata skupaj. Trst je potreben Sloveniji in Slovenija Trstu.

Neprecenljive vrednosti bi bila taka dežela v rokah močne države. Varovana bi bila ko v očesu puščice. Usoda pa je dala to dragoceno deželico v roke enemu najmanjših, najprezratnejših in najšibkejših evropskih narodov. Narod, ki ima to zemljo v lasti, ne šteje niti dveh milijonov duš. Toliko vseh skupaj, vštete one, za katere je bila dežela že premajhna in so si morali v tujino kruha iskati. Tistih, ki še varujejo rodno grudo in na njej žive, je dober poldrugi milijon. Ameriške Združene države so jih leta 1920 uradno naštele 200.000. Na Westfalskem jih bo še pičlih 50.000, v Franciji, Belgiji in Holandski dobrih 25.000 duš, ravno toliko nas bo nekako v Južni Ameriki in približno toliko jih bo razkropljenih še sicer po svetu.

Kako naj tako majhen narod ohrani tako imenitno deželo! Zato ni čudno, da si Slovenci včas, kar pomni zgodovina, nismo mogli ustanoviti državiče, ki vi združila vso našo zemljo. Samo skupno z drugimi slovanskimi narodi smo bili kdaj za kratek čas gospodarji na svoji zemlji. Tako pred 1300 leti skupno s Čehi in Moravani pod kraljem Samo. Žal, da je z njegovo smrtjo propadlo tudi njegovo kraljestvo. Odkar so si osvojili Madjari nekdanje slovansko ogrsko ravnino in se kot klin zajedli med severne in južne Slovane, je postala taka češko-slovenska državna skupnost tudi nemogoča. Dvesto let pozneje so bili Slovenci spet polnopravni gospodarji svoje zemlje. To pot v zvezi s Hrvati in deloma s Srbi, pod Ljudevitom Posavskim. Tokrat še za krajši čas. Potlej pa do zadnjih let nikoli več ne.

Gospodarsko tako važno deželo so hoteli imeti zase drugi, mogočnejši gospodarji. Najprej Obri, za njimi Bavarci in Franki. Najdalje nam je pač gospodarila Avstrija, velika država, ki si je izbrala Trst za svoje okno v svet, zgradila na naši zemlji moderno pristanišče in ga zvezala s prvovrstno dvotirno železnico s svojčas bogatim cesarskim Dunajem. Tudi ta železnica vodi skozi slovensko deželo v vsej njeni širini.

V časih ko so pripadli naši okraji nemškim gospodarjem, so bili vladarji še absolutni gospodje svojih dežel, to je vladali so jih po svoji ljubi volji. Ljudstvo ni imelo pri upravi dežele nobene besede. Kakor vse druge je bila tudi naša dežela upravljana po tedaj običajnem fevdalnem načinu. Vladarji so nam poslali grajščakov, svojih dednih uradnikov, ki so upravljali njim dodeljeno zemljo v vladarjevemu imenu, pobirali desetino, ki je nadomeščala današnje davke in ki naj krila njihove upravne izdatke. V resnici so bili ti grajščaki popolni gospodarji svojih podložnikov in so jim često gospodarili vnebovpijoče, dočim so hoteli podložniki z raznimi brezupnimi in brezuspešnimi upori braniti svojo "staro pravdo".

Nemški vladarji so nam poslali seveda nemških grajščakov, ki so bili dovolj zanesljivi in so tudi mogli občevati z vladarjem v njegovem jeziku, to je v nemščini. Po velikem uporu Ljudevita Posavskega, kateremu so se pridružili tudi slovenski velikaši, kar jih je bilo še ostalo, in ki je tako žalostno končal, je bilo naše domače plemstvo sploh docela odstranjeno, večinoma poklano. Tako so postali tujei popolni gospodarji dežele, domači ljudje pa so bili njihovi hlapci.

Razumljivo, da Slovenci tudi svojega izobraženstva niso imeli. Njihovo mesto je bilo na njivi, pri plugu in v hlevu pri živini. Kjer je bila potrebna izobrazba, tam so sedeli tujei, ki so si jemali za svoje delo bogato plačilo. Resnico moramo vedno priznati: slovensko ljudstvo je bilo in je v takih razmerah moralo biti neizobraženo in kulturno zaostalo. Še sredi preteklega stoletja je prinesel nemški knez Auersperg, ki je imenitno živel od žuljev slovenskega ljudstva, v l j u b - l j a n s k o d e ž e l n o z b o r n i c o nekaj v rdeč robece zavitih abecednikov in se norčeval, češ da nese — slovensko literaturo. Slovenski jezik se je dalo uspešno rabiti med hlapci, med tlačani, v pisarni ni bilo mesta zanj. Nemško, to je

Konec: Zadnja stran spodaj.

trgovale po Jadranskem morju dokler so bile pač svobodne. V dobi carja Dušana Silnega je pripadala Srbiji celo današnja južna Albanija z obrežjem vred, kakor tudi obrežje na drugi, jonski strani Balkanskega polotoka.

Odkritje novega sveta in odkritje novega pota v Indijo in na Daljni vzhod okrog Afrike, je slabo vplivalo na jadransko trgovino, ki je začela pešati in propadati.

Sueški prekop, ki je leta 1869 zvezal Sredozemsko morje z Indijskim oceanom in neprimerno skrajšal in olajšal dolgo, naporno in nevarno morskot pot v Indijo in na skrajni vzhod, pa je na enkrat dal Jadranskemu morju spet njegovo prvotno veljavo in pomen, vsled česar niso oživila samo stara jadranska pristanišča in trgovska središča Benetke, Dubrovnik, Zader in Ankona, marveč so se začela naglo razvijati tudi nova pristanišča Trst, Reka in Split.

Londonski pakt leta 1914

Posebno lep in nagel pomorski razvoj je beležil Trst, v čigar pristaniške naprave je investirala bivša Avstrija ogromne denarne svote, ki so bile ob začetku svetovne vojne ravno začele obrestovati čez vse ugodno. Ta razvoj seveda ni šel v račun Italiji, ki je dne 26. aprila 1915 sklenila v Londonu z Anglijo, Francijo in Rusijo poseben tajen dogovor, glasom katerega se Italija obvezuje napovedati dotedanji svoji zaveznici Avstriji vojsko, za kar pa bo zlasti dobila gospodujoč položaj na Jadranskem morju, sklicujoč se med drugim tudi na zgodovinske pravice, češ da je pravna naslednica bivše beneške ljudovlade. Slovanska Rusija je sicer nerada pristala na ta tajni dogovor, vendar so ji obljubili zavezniki tako velike odškodnine, da ni mogla več oklevati: vso današnjo Poljsko, Češko, Armenijo, Palestino, in poleg drugega zlasti še pristaniško mesto Carigrad.

Toda — v vojno je leta 1916 odločilno posegla Amerika, in znane Wilsonove točke, ki so bile proglašene za podlago mirovnih razgovorov, so bile v popolnem nasprotju s tajnim londonskim paktom, ki je nudil Italiji cele dežele naseljene iz-

ključno ali skoro izključno s tujerodnim prebivalstvom, dočim so Wilsonova načela povdarjala samoodločbo narodov. Predsednik Wilson je odločno izjavil, da ne prizna londonskega dogovora. Vsled tega je bilo prav jadransko vprašanje eden izmed najtežjih problemov pariške mirovne konference.

Jugoslovanska trgovska mornarica

Ker je Jugoslavija še mlada država, seveda tudi njena trgovska mornarica še ne more biti tako močna, kakor trgovska mornarica starih mornariških držav, ki imajo za seboj stoletne tradicije, čeprav je že danes vsega upoštevanja vredna. Mislim, da bo naše cenjene čitatelje zanimalo, če jim prav na kratko naštejemo glavne jugoslovanske paroplovne družbe s številom ladij in skupno notajo, ker seveda ni vseeno, če ima kaka družba zlasti velike ladje, kakor na primer Jugoslovanski Lloyd, ki ima zlasti vsega skupaj sicer samo 21 ladij, ki pa imajo več kakor desetkrat toliko nosivosti, kakor na primer ladje Jadranske plovidbe, ki jih je po številu mnogo več (54), samo da so manjše.

Naravno je, da jugoslovanska trgovska mornarica zlasti posreduje živahni osebni in tovarni promet med številnimi jadranskimi pristanišči, čemur služijo pred vsem številne manjše ladje susaške Jadranske plovidbe. Poleg tega obiskujejo naše ladje menda vsa sredozemska morska pristanišča. Naša prekmorska plovba zlasti služi prometu med Jugoslavijo in Južno Ameriko (zanimivo pa je, da ne v obratni smeri) ter med Južno Ameriko in Severno Evropo, zlasti Anglijo. — Najznamenitejši jugoslovanski potniški parniki so: Kraljica Marija (17.500 ton), Princeasa Olga (14.500 ton), Kralj Aleksander I, Kumanovo itd. Pripomniti je vredno, da mnoge manjše ladje vozijo čez veliko morje, Jugoslavija sama pa nima za enkrat še nobene preko-oceanske proge za potniški promet, dasiravno je na vidiku naša domača proga med Južno Ameriko in dalmatinskimi pristanišči. S Severno Ameriko nasprotno tudi naše trgovske ladje ne poslujejo.

D A N A Š N J E S T A N J E J U G O S L O V A N S K E T R G O V S K E M O R N A R I C E

	21 ladij s	skupno	110.690 bruto tonami in	156.400 tonami nosivosti
Jugoslovanski Lloyd — Split	21	”	50.321	77.394
Dubrovačka paroplovna plovidba	22	”	30.593	52.266
Oceania — Beograd	10	”	24.791	14.321
Jadranska Plovidba — Sušak	54	”	19.429	34.814
Slobodna plovidba Topič — Sušak	5	”	20.141	33.850
Prekomorska plovidba — Sušak	4	”	16.418	26.900
Jugoslovanska ulovidba — Sušak	3	”	15.287	19.570
Brodarsko Poduzeće E. Matković — Split	5	”	13.947	23.050
Atlanska Plovidba — Sušak	3	”	9.381	10.917
Zetska Plovidba, Cetinje	13	”	7.855	14.320
Jugoslovanska Oceanska Plovidba — Sušak	2	”	6.538	10.360
Paroplovno Preduzeće Babarović — Milna	2	”	5.995	9.668
Marović, Paroplovno Društvo — Omišalj	3	”	5.544	8.700
Alcesu — Orebič	2	”	4.762	7.390
Paroplovno Društvo M. Ferič — Split	4	”	3.660	5.761
Paroplovno Društvo Grgič — Split	2	”	27.370	40.343
12 društev s po 1 ladjo	12	”		

Jugoslovanska trgovska mornarica in Argentina

Letno prihaja v republiko Argentino približno po sto naših tovornih ladij. Iz Jugoslavije dovažajo sem v prvi vrsti vsakovrstni les, cement, karbid, eternit, alkohol, itd. Zanimivo je, da ves cigaretni papir, kar ga rabi Argentina, prihaja iz Jugoslavije. Skoro 10 o/o argentinskega tovornega prometa pripada Jugoslaviji. Zanimivo je, da prevažajo naše ladje samo tovore iz domovine v Argentino, ne pa obratno. Gotovo je tudi to eden izmed vzrokov, da je argentinsko - jugoslovanska trgovina vsaj navidezno pasivna v škodo Jugoslavije. Vse stalne trgovske proge subvencionirajo, podpirajo namreč države, ki hočejo na ta način ščititi svoj prestiž na morju.

Posamezna tovarna ladja ostaja običajno v argentinskih vodah po kakšnih 20—30 dni in potroši ta čas povprečno 50.000 pesov ali pol milijona dinarjev za pristaniške pristojbine in za prehrano svojega moštva. Tako lahko računamo, da samo Jugoslovanske trgovske ladje pustijo v Argentini vsako leto približno po pet milijonov pesov. Stalno se nahaja v Argentini po 6—10 naših ladij, večinoma v pristaniščih Buenos Aires in Rosario.

Jugoslovanska paroplovna društva imajo seveda v Buenos Airesu svoje zastopstvo, katero vodi pet uradnikov pod vodstvom gospoda kapitana Nikola Dabinoviča. Naloga tega zastopstva je pač ta, da štiti koristi naših mornarskih podjetij v tem važnem trgovskem središču, da pravočasno preskrbuje tovar, od katerega pač ladje žive, skrbi za pravilno ukrcavanje in iztovorjevanje blaga, vrši potrebna izplačila, sprejema plačila za prevoz blaga (20—30 pesov za tono in progo Buenos Aires—London), najema

delavce, itd.

Prevoz potnikov potom naših trgovskih ladij samo po sebi ni dovoljen, vendar so mogoče izjeme. Veliko naših ljudi prepeljejo na ta način, da jih najamejo za navadnejša ladijska dela.

Po argentinskem zakonu mora biti 50 o/o delavcev za ukrcavanje in izkrcavanje ladij vzeti izmed domačinov. Ker je tvorjenje blaga na ladje in raztovorjenje danes močno motorizirano, zaposluje tujakšnje naše porobrodsko zastopstvo komaj kakih 25 stalnih pristaniških delavcev, dočim najemajo ostale od časa do časa, po potrebi.

Iz Argentine vozijo naše ladje zlasti razne vrste žita, quebracho (znani argentinski izredno trdi les in izdelke iz njega), volno, bombaž, itd. Največ v Anglijo, pa tudi v druga severo-evropska mesta. Voznja iz Buenos Airesa v London traja 25—30 dni, Split — Buenos Aires pa točno en mesec brez prestanka. Dočim je bila lanska zaposlitev ladij zelo dobra, je letos znatno slabša.

Dve besedi o Mihanovičih

Oba brata Nikola in Mihael Mihanovič sta bila ustanovila njuni znani brodarški podjetji sicer v Argentini — takrat Jugoslavije še bilo ni — vendar imata ti dve podjetji vključ temu vsaj za nas, ki živimo v Argentini že toliko pomena, da zaslužita vsaj spomin, kadar našo mornarico omenjamo.

Nikola Mihanovič je bil ustanovil svoje paroplovno društvo že leta 1875 in je posedoval za časa najlepšega procvita preko 300 ladij, več kakor jih je bila štela celokupna avstroogrška trgovska mornarica. Kakor je znano, je pokojni Nikola Miha-

novič pravočasno prodal to veliko brodovje Angležem, ki so se med drugim obvezali, da bodo vsaj 25 let vodili to trgovsko družbo pod Mihanovičevim imenom.

Pred nekaterimi meseci umrlj Mihael Mihanovič pa je ustanovil svoje lastno paroplovno podjetje imenovano La Sud Atlantica, mnogo pozneje, šele leta 1900. Bilo je mnogo manjše, kakor bratovo in je štelo okrog 8 ladij, ki pa so bile vse velike. Dočim je gojil Nikola bolj rečno plovbo, ki je po velikih argentinskih plovnih rekah zelo intenzivna, se je specializiral njegov brat Mihael bolj na obrežno plovbo.

Obširneje je pisalo o bratih Mihanovičih Duhovno življenje v številkah 123, 124 in 125.

Rečna plovba v Jugoslaviji

Skozi Jugoslavijo teče najvažnejša plovna reka Evrope, Donava. Kakor po reki Paraná tja gori do mesta Santa Fé, tudi po delu Donave plovejo prekmorske tovarne ladje, čeprav ne morejo prav do naše države, marveč se ustavljajo v Galacu (Rumunija). Vsled tega je tudi rečna plovba za Jugoslavijo prav važna, čeprav je za enkrat še neprimerno manj razvita kakor naša pomorska plovba. Vsekakor pa so že končani načrti za novo rečno pristanišče v Beogradu, ki je preračunano na 30 milijonov dinarjev, kar je gotovo znamenje, da merodajni faktorji posvečajo vso pažnjo tudi naši rečni plovbi.

Jugoslovanska vojna mornarica

Znatno vojno brodovje bivše Avstrije je pripadlo glasom mirovnih dogovorov Italiji. Jugoslavija je podedovala takorekoč samo nekaj zastarelih torpedovk brez prave bojne vrednosti. Ker država s tako znatnim obrežjem v danih razmerah ne more biti brez vojne mornarice, jo je bilo treba pač ustvariti. Gradnja modernih vojnih ladij pa ne zahteva samo mnogo, zelo mnogo denarja, marveč tudi časa. Še več dragocenega časa zahteva priprava moštva, mornariških oficirjev in mornarjev, ki se morejo v starih pomorskih državah sklicevati na stoletne zgodovine in tradicije. Zato se tudi jugoslovanska vojna mornarica seveda še ne more primerjati z vojnimi mornaricami velikih držav. Vendar se je že v tem kratkem času kar lepo postavila in uveljavila.

Med mornariškim svetom sta zlasti znani obe jugoslovanski šolski ladji Dalmacija in Jadran. Dalmacija je lahka križarka, ki služi pred vsem tehničnemu pouku bodočih mornariških oficirjev in podoficirjev. Šolsko ladjo Jadran je darovalo vojni mornarici društvo Jadranska Straža. Ta šolska ladja je prav pred kratkim obiskala Severno Ameriko in je njena posadka prav hvalevredno stopila v stik s tamošnjimi našimi izseljenci.

Izmed ostalega jugoslovanskega vojnega brodovja je treba posebno omeniti brzi rušilec Dubrovnik (1.900 ton) s štirimi topovi kalibra 140 mm in šestimi cevmi za lansiranje torpedov. Dubrovnik more razviti hitrost do 37 vozlov (vozel ali morska milja — 1.800 m), kar je zelo veliko, če pomislimo, da vozijo brzoparniki v Južno Ameriko komaj kdaj s hitrostjo 25 vozlov na uro, marsikateri ladje s katerimi se prepeljavajo naši izseljenci, pa še danes ne prekoračijo trinajstih vozlov. Zadnji čas so bili zgrajeni trije rušileci po 1.250 ton Beograd, Zagreb in Ljubljana, med njimi zadnja dva v Splitu. Še vedno je v službi šest malih torpedovk, ki so ostale še od avstro-ogrške mornarice, kakor tudi šest 500 tonskih nosilcev min (Galeb, Jastreb, Orao, Kobac in Labud), ki so bili v letih 1917-18 zgrajeni v Nemčiji, so opremljeni z lahkimi topovi in služijo za obrambo obale in v šolske namene. Pred kratkim je bilo naročenih še osem hitrih torpedovk (Orjen, Velebit, Dinar, Triglav, Suvor, Rudnik, Kajmakčalan in Četnik). Nadalje sta ostala od bivše avstrijske mornarice dva bojna čolna Uskok in Četnik. Najnovejše konstrukcije so štiri podmornice (Snell, Osvetnik, Hrabri in Nebojša s tonažo 630—1.163). Za polaganje min in za iskanje sovražnih min ima naša vojna mornarica na razpolago pet polagalev min, manjših ladij po 120 ton, ki pa so bile vse zgrajene doma (Malinska, Marjan, Mejjine, Mljet in Mosor). Ladja Zmaj je nosilec hidroavijonov, Hvar in Sitnica sta matični ladji za podmornice, Spasilac ladja za reševanje, dočim je Vila ime admiralski jahti. To je vsa današnja jugoslovanska pomorska vojna mornarica.

Flotilja za varnost naših rek je razmeroma močnejša in obstoji zlasti iz obeh večjih monitorjev Vardar in Drava (530 in 450 ton) in dveh manjših Sava in Morava (380 in 350 ton), ki so vsi oklopljeni in nosijo topove srednjega kalibra. Poleg tega imamo še več poizvednih in stražarskih ladij ter nekaj

oboroženih remolkerjev in hitrih motornih čolnov.

Vojna mornarica zahteva seveda še celo vrsto pomožnih ustanov na kopnem, zlasti razne šole za mornariške oficirje in podoficirje, za strojnike, mehanike, radiotelegrafiste, itd. itd., in številne delavnice za nove ladje, kakor tudi za popravila. Važen pododdelek vojne mornarice je pomorsko zrakoplovstvo, kateremu je seveda posvetila naša vojna mornarica vso pozornost.

Kakšno nalogo imajo posamezne vrste bojnih ladij?

Tolikokrat slišimo danes razna tuja in domača imena, s katerimi zaznamujemo različne vrste bojnih ladij, kakor tudi oficirjev in mornarjev, ki so na njih uslužbeni, da res spada že k splošni izobrazbi, da vsaj nekoliko vemo, kaj pomenijo, kar velja posebno za nas, ki živimo v pristaniškem mestu in imamo velikokrat priliko, da si v buenosajreškem pristanišču tudi od blizu ogledamo bodisi argentinsko vojno brodovje v celoti, bodisi tudi posamezne bojne ladje tujih držav, ki prihajajo v Buenos Aires na obisk.

Stopnja admirala, ki ga pozna sleherni večja mornarica, odgovarja stopnji armadnega generala vojske na kopnem, vice-admiral odgovarja divizijskemu generalu, kontraadmiral brigadnemu generalu, korvetni kapitan polkovniku, fregatni kapitan podpolkovniku, korvetni poročnik majorju, fregatni poročnik kapitanu prvega reda.

Oklopnice se imenujejo največje bojne ladje, katerih deli so opremljeni s posebnimi jeklenimi oklepi, debelimi 25, 30 ali celo 40 cm, ki naj bi varovali ladje pred sovražnimi strelji. Oklopnice so opremljene s težkimi in kolikor mogoče daljnostrelnimi topovi, ki zadevajo še na 30 ali 40 km daleč. Oklopnice so velike, težke, okorne ladje, ki prav vsled tega ne morejo voziti posebno hitro.

Prav posebno velikim in dobro opremljenim oklopnicam pravimo tudi dreadnought (izgovori: drednót). Argentina ima na primer dva dreadnota (Moreno in Rivadavia), Jugoslavija pa nima za enkrat še nobenega.

Križarke so tudi velike bojne ladje, ki pa v nasprotju z oklopnicami niso opremljene s tako težkimi topovi in so tudi njihovi oklepi lažji ali pa so sploh brez njih. Križarke so vsled tega lažje. Pač pa imajo kolikor mogoče močne stroje za pogon, vsled česar so izredno brze in se morejo gibati s hitrostjo 50, 60 ali tudi več kilometrov na uro.

Izvidnice so križarkam podobne, samo da so manjše in še bolj hitre. Ravno tako so podobni križarkam rušileci (destroyer), samo da so nekoliko večji in bolj oboroženi.

Dočim so oklopnice prave bojne ladje, je naloga križark in izvidnic v glavnem ta, da križarijo po morju v vseh smereh okrog ladij oklopnice in skrbijo, kako bi pravočasno opazile morebiti bližajoče se sovražno brodovje, je napadle, če je slabotnejše, sicer pa opozorile nanje svoje glavno brodovje, ki ga sovražnik ne sme napasti nenadoma.

Izvidnice, ki so posebno hitre in okretne ter opremljene s torpedi, imenujemo torpedovke. Njihova naloga je, da se kolikor mogoče približajo sovražni ladji, izstrelijo proti nji kolikor morejo torpedov, na kar se hitro umaknejo.

Nosileci min so še manjši kakor izvidnice in je njihova naloga pač postavljanje min v svojih lastnih, pa tudi v sovražnih vodah, kakor tudi odstranjevanje sovražnih min.

Remorkadorji so manjše ladje, ki pa imajo zelo močne stroje, in sicer posebej izdelane za moč in ne za hitrost. Njihova naloga je predvsej pomoč neokretnim velikim ladjam, ki se ne morejo dovolj hitro obračati na razmeroma majhnih prostorih, v pristaniščih ali po kanalih. Te ladje dobro pozna vsak, kdor se je vozil kdaj s kako večjo ladjo.

Podmornice so manjše bojne ladje, ki so posebej prirejene, da morejo plavati tudi pod vodo, kakor pove že ime, ter so izredno važno obrambno, pa tudi napadalno sredstvo.

Jadranska straža.

Da vzbudi večje zanimanje za naše morje, je bilo v domovini že pred nekaterimi leti ustanovljeno posebno društvo, ki se izredno živahno giblje, Jadranska straža, kateri se moramo v prvi vrsti zahvaliti, da je važnost Jadranskega morja za našo državo danes že tako splošno znana med vsemi sloji v domovini in morda prav posebno med šolsko mladino. Kdor pa bi izmed izseljencev kaj več hotel vedeti o našem Jadranskem morju in o njegovem velikem pomenu, mu priporočamo knjigo Jadransko morje, ki jo je pred nekaterimi leti izdala Celjska Mohorjeva družba.

V koraku

Slovenska pesem.

David Doktorič

mf
Knežko, glasno, knežko, glasno se naša pe- sum gla-
ni, po- zdrao dobrav, pozdrav dobrav in naše do- mače va-
ni. Spetko, ni no, ljubko, ni no, ko mihi je slovenskih de-
vriškajoc iz-zi- vajoc
kret, vriška- joc iz-zi- vajoc ko naših fantov po-
gad. Tu močnejšaj bo. Vm močnejšaj bo ko o- četov bes- da
možna, pri- pr- sta naj bo, pri- pro- sta naj bo ko su- sa ne- dočha o-
borka. Kje vskila je: Vgo- binah gibezni brez dne, kje veče- la
je: Spet- po- si- sto- vevstaj- na, o- ma- post- sto- vevstaj- na. Za- lo naj krepko za-
to naj krepko se naša pe- sum gla- ri, la dna naj reca, is
dna naj reca, v ponos in na- dot nam doni, da naj spor bo odmer, da naj
radosti vzplak
spor bo odmer slo- ven- staga au- ha, radosti vzplak bočasti
bočasti kriki
kriki slovenskaga re- ca slo- vevstaga re- ca!

Montevideo 1938

Vigred

Najlepša beseda slovarja je vigred, pomlad!
Pusta je zima.
Pa pride pomlad in zbudi vse iz spanja,
oživlja, kar bilo je mrtvo,
v zelenje obleče naravo
in rožic nastelje čez trate,
po sadnih vrteh se spreha,
vinograde sončne obišče in trte navdahne,
na glave vrhov po daljavah zelene vence poklada,
z opojno dišečimi vonji vesoljno naravo navda, prepoji,
mladino in stare pokliče v svobedo
in pesmi pozove v deželo,
čez griče, ravni in vrhove z roko radodarno deli blagoslov in
radost.
Pozdravljena, vigred, ki vse nam obetaš,
in zdrava, pomlad, ki se zdi, ne boš nikdar prešla!
A glej,
domovino slovensko ta čas, prav ta dan, rodovitna jesen je objela,
prinesla je delavnim rokam sadu.
Pomlad in jesen!
Spomladi jesen odgovarja
in zima jeseni sledi.
Spomlad je mladost,
poletje čas dela,
jesen, to je čas, ko naj človek uživa
trpljenja svojega sad,
a zima je smrt.
Ne zgolj po naravi se letom za letom,
v življenju se slehernem red ta ponavlja,
z nesporno doslednostjo naše dni spremija.
Si kdaj že pomislil:
i moje i tvoje življenje, prijatelj,
neutrudoma teče, mineva,
od rojstva, ki vse nam obljublja, od zibelke — v grob.

ANTON PODLOGAR, BUENOS AIRES

Bog čuvaj Jugoslavijo!

David Doktorič

Veličastno
Bog čuvaj Jugoslavijo našo, prelepo našo
zemljičo, Bog živi ves naš narod drojni da živijo ta- di
bo zvesto, Bog živi našega vladarja, njegovi ro- si
daj oblast, de- žavi mo- dre- ga čermarja
da rod naš vodi, pravilno sodi, da brani dom ugum, in
tro- jst- čast! da hod naj tvo- jst- čast!
Montevideo 1938

S L E P E C

V svojih velih rokah čutim rožo.
Čutim jo samó in tipljem njeno rast.
Lepa? Sočna? Zdravju služi?
Spi li v njej dobrotá? Ali ždi propast?
Ko bi vedel, da je s strupom vsa prežeta
z gnevom bi zmečkal jo brž v rokah,
z jezno silo vrgel jo na zemljo črno,
poteptal jo s trdimi koraki v prah!
Ako pa resnično žlahtna je ta roža
zadrhtele moje mlade bi roké,
kot drhti v poletju rožni travnik,
ko večerni veter boža mu travé.
in čez moj obraz trpeči
se razlila jasna bi radost,
ko v pijanosti bi jo poljubljai,
spil do zadnje kaplje njeno bi sladkost.
O Gospod, naj izpregledam!
O, usmili bridko slepih se oči,
begajočih bolno po teminah!
Daj mi solnce večnega, luči, moči!

Borec, Ljubljana

TAM DALEČ ZA MORJEM . . .

Tam daleč za morjem je košček zemljé,
ki vedno me kliče in vabi,
ki misel nanj že veseli mi sree,
je nkdar, nikdár ne pozabi.
Po zemlji tej so posejane goré,
po njej se prepletajo bele cesté,
nastlane po gričkih so bele cerkvé,
ki ljubo mi zro na vasi in poljé.
Po polju gre kmetič in poje,
ni mar mu za trude in znoje,
jeseni mu zemlja bo dala sadú,
po smrti mu dala pokoja, mirú.
Kako bi tej blaženi zemlji dejal,
katero ime si ji izmislil, izbral?
Ta ljubljenska misli, spomina,
to dragi je dom, domovina.

A. Podlogar, Buenos Aires.

OB ZNAMENJU

Na vrtu cvetočem
je cvetje nabrala,
ob znamenju svetem
pobožno postala.
Puklekne. Zamisli se.
Hvali in moli:
"V samotni kapeli
kraljuješ. Gospa,
v tej hišici beli,
prčé, stran od sveta.
In ptički veseli
so pesmi zapeli,
v Tvoj stan osameli
tu sredi dobrav
sladko žažgoleli
v Tvoj srčni pozdrav.
Ne maram ljudi!
Tako so mi zlobni,
tako se hudobni,
tako so vsiljivi,
tako so grabljivi,
tako nevoščljivi,
med njimi me sram je,
objemlje me strah.
Glej, sem sem prišla,
próč, stran od sveta,
da Te počastim.
Ničesar ne prosim.
Te cvetke Ti nosim
le v srčni pozdrav
v samotno kapelico
sredi dobrav."

Fr. Vogrine
Rio de Janeiro, Brasil

SPOZNANJE

Vsi se stekamo na pot mladosti.
Mimo nas sreča gre hrepenenje,
duša tajno čuti prebujenje,
vse ko skriven, svetel sen je —
ves jutranje prepójén radosti.

Ob straneh prepadi v nas zijajo;
Toda glej! Kam cesta je zavila?
roke varno iščejo ograjo,
v strahu in grenkosti trepetajo.
Kaj, če pot se nam je izgubila?

Ne! Pogled se k nebu zastrmel je
in nebroj je zlatih zvezd zagledal...
Čuj, srce! Zdaj Bog ti je povedal,
da zato zablod ti je gorjé dal,
da se tem globeje razodel je.

PESEM IZSELJENKA

O, rodni moj dom!
V tujini po tebi mi joče srce,
noči mimo mene brez spanja beže
in nosijo mi nepokoja gorjé.
O, rodni moj dom!

O, rodni moj dom!
Spominjam se v temnih te, dolgih nočeh
in v sanjah potujem po znanih potéh,
grmiček vsak drag mi je, drag mi vsak breg.
O, rodni moj dom!

O, rodni moj dom!
Tu sije pač sonce, a sreč je mraz.
Tam žarki so topii, kjer rodna je vas,
kjer rad bi, ko nekda, zavriskal na glas.
O, rodni moj dom!

SVAREČI GLAS

Minilo je že nekaj let
od kar napotil sem se v svet,
zapustil ženo sem in dom.

‘Čez leto, dve, se vrnil bom,’
sem mislil, ‘bogat, spoštovan
v Klečeško vas; vmes videl
bom

veliko širnega sveta,
lepotam velikih zemljá
se čudil in jih vžival bom.’

In zdaj: Že zdavnaj se devet
predolgih, sivih, črnih let
zasukalo je naokrog
od kar se mojih trudnih nog
prijemlje tuje zemlje prah,
kar duše se oklepa strah,
v spomin mi hodí glas svareč:

‘Nikoli, aj nikoli več,
Klečeška vas, dolensjska stran,
ne bo me več v tvoj ljubi stan,
bom v tuji zemlji pokopan!’

I g n a c i j   M u h i č,
Tuequegnieux   Francija.

Sestrino pismo

Slika:
Slavnost
v
Maroku

Moja ljuba sестrica.

To lepo pismo je prejela ena izmed naših naročnic, ki nam dovoljuje, da je ponatisnemo, iz razumljivih vzrokov pa prosi, da bi njeno ime ne bilo imenovano. Original pisma, ki mislimo, da bo odjeknil tudi na srčnih strunah katerih naših naročnic in naročnikov, hrani uredništvo. Kakor je razvidno iz pisave, pa tudi iz vsebine, je je pisala izobraženka svoji nešolani sestri, siovenski izseljenki v mestu Buenos Aires. Uredništvo.

Naj vendar že prelomim molk, ki je nastal med nami. Ali naj samo morje, to brezdažno morje, venomer buči svojo oglušujočo pesem sredi med sreč, ki jih družijo vezi krvnega in duhovnega sorodstva? Poleg tega sem bila ravnokar doma, pa so mi mama tako naročali, da Ti moram pisati, takoj Ti moram pisati. Vedno mislijo na Te in tožijo, da ni od Tebe nobenega glasu. Sami ne morejo pisati veliko. Postarali so se, ne vidijo dobro, pa tudi časa nimajo. Sami so doma z atom, pa Ivan in France. Dela imajo še vedno preveč.

Draga sестrica! Ali se še spomniš, kako smo včasih z Micko stale ob oknu v spalnici in strmele po širnem pelju in se tako zaupno razgovarjale? Vse smo si zaupale. Kako je bilo lepo!

Ali kmalu so se ločila naša pota. Še te vidim, kako odhajaš. Se danes, po desetih letih, se ne morem iznebiti občutkov tesnobe, ki me je prevzela, ko sem gledala za Teboj, moja draga sестrica. Bala sem se za Te. Zdelo se mi je, da greš v neko čudno negotovost.

Deset let! Koliko se je vendar v tem času spremenilo!

Tebi je naklonilo nebo materinstva srečo in dolžnost. Oj sестrica, ali se zavedaš, kako velika in sveta da je Tvoja naloga? Troje duše Ti je poverjenih... Troje nežnih bitij Ti je zaupanih, da jim kot skrbna mamica uglediš pota skozi soteske življenja. Del Tvojega telesa so in Tvoje duše. Za Boga so ustvarjeni in rojeni. Že se je začela njihova pot v to smer. Ampak brez Tvoje pomoči je ne bodo zmogli. Njihova mati si, zato imaš največji vpliv na njihova mlada srčeca.

Ne vem, kaj me nagiblje, da Ti tako pišem. Nič ne vem, kakšen je Tvoj novi dom, kakšna je njegova okolica, sobe, veža, kuhinja, vrt... kraji po katerih se izživljajo Tvoji dnevi. Moje

oči Te večkrat iščejo, pa ne morejo najti prave okolice, v katero bi te rada postavila. Najraje mi hodi v dušo slika matere, ki k molitvi sklepa dvoje drobnih ročic svojega deteta. To je najlepša slika, kar se jih spominjam, Slika matere, ki hoče vso svojo vero, svoje upanje, svojo ljubezen prebiti v srce svojega otroka. In otrok hlastno in zaupno sprejema vse, kar pač pride od mamic.

In sedaj, sестrica, boš razumela, da me po pravici razjeda skrb, kadar se spomnim svoje tako oddaljene sestre, s katero naju je vezalo tako tesno prijateljstvo, sedaj pa že tako dolgo prav za prav ničesar natančnejšega o njej ne vem.

Draga sестrica! Življenje Ti je dalo dovolj spoznanj. Še nam, ki nismo šli tako daleč po svetu! Kako hudo je včasih oralo po duši! Zato pa boš znala s toliko večjo ljubeznijo vršiti umetno vzgojeslovno delo. Toliko je življenje menda že nas vse skupaj dovolj izučilo, da vse na svetu mine, prijetnost in grenkost, da ostane samo — Bog. Bog, ki nam je vedno dober, ki nas celo tedaj zasleduje s svojo ljubeznijo, ko se mu kot nepokorni otroci odtegujemo. Bog, pri katerem se bomo ob svojem času sešli in kjer upam spoznati tudi Tvoje dečico. Saj prideš tja! In Tvoji otroci s Teboj! Na kaj drugega si še misliti ne upam.

Ravno pred velikim tednom Ti pišem. Jezusa spremljamo na težki poti kalvarijski. Naj bi ti pretresljivi dogodki stresli naša sreča, da bodo tedaj tudi naše duše praznovale veselje velikonočnega jutra. Pesem vstajenja, jesem novega življenja naj bi v toliki meri prevzela naše duše, da bi se razmaknilo vse skalovje in bi božje sonce obsijalo vso našo notranjost. Prav veselo alelujo!

Še enkrat: jaz ne vem, zakaj Ti tako pišem. Saj nisem pisala podobnih stvari še nikdar nikomur. Ne zameri mi, ampak skoraj ne morem drugače. Saj Ti nočem pridigati. Jaz sama ne vem, kaj hočem.

Že sem Ti povedala, da sem bila doma. Sedaj sem v... pa ne vem, koliko časa bom ostala tu. Najbrže grem skoro spet v Ljubljano. Tako da smo vsi skupaj romarji.

Tudi Nadi moram pisati. Kako se kaj imata? Lepo je, da ste dve skupaj in se lahko kaj pomenita.

Ah, ne več, kako so mama naročali, da Ti moram pisati brž, brž. Čudijo se, da si Ti tako tiho. Nikoli bi ne bila mislila, da je njihova duša tako bogata. Veš, so trpeča žena in nikdar niso bili vajeni svojih čustev izlivati na dan.

Še veliko bi ti morala pisati. Zato hitim. Sklenila sem, da mora to pismo še nocoj na pošto. Zato mi oprost, če ni pisano posebno lepo. Imam veliko opravila in težko najdem čas za pisanje.

Tinček se pridno uči. Tone po navadi. Micki gre — bolj slabo. Mihelina je v Crikvenici, pri morju. Pa saj to ti je gotovo že vse znano. Vsi domači Te lepo pozdravljajo.

Najlepše pa Te pozdravljam jaz . . . . .

— Jože Abram

Naj drugi sodijo o njegovem neobičajno širokem znanju. Jože Abram ni bil samo že po naravi izredno bistrega uma, ampak si ga je tudi vse življenje bistril ko čebelica v vztrajnim študijem. Drugi naj hvalijo njegovo mladostno pesnikovanje in njegove zasluge kot prevajalca ukrajinskega slovstva. Drugi bolj poklicani naj ocenjujejo njegovo pisateljstvo po raznih naših revijah, pesnika naših planinskih lepot, bodisi po opisih v "Planinskem vestniku" in drugod, ali v njegovem "Zlatorogu". Meni je bil Jože Abram eden najvzornjših delavcev v "vinogradu Gospodovem" in požrtvovalnejših oblikovalcev duše našega naroda.

Če se ozrem v tisto težko, po plemenitih borbah ožarjeno preteklost, vstajajo v mojem spominu premnoge ure, v katerih naju je združila skupna skrb. Spadajo te ure v najplodnejše mojega življenja, katerih se bom vedno spominjal s ponosom, zadovoljstvom in duhovnim ugodjem.

"Če ne boste kakor otroci..." teh lepih Gospodovih besed ne morem pozabiti, ko pišem te vrste v spomin svojemu pokojnemu prijatelju.

V vsem svojem življenju je prav otroško dokazoval svojo dobroto, nesebičnost, skromnost in notranjo vrednost. Bil je iskren, pošten in plemenit kakor otrok. V njegovem govoru nisi nikdar občutil, kakor da bi ti hotel kaj prikriti, vedno si videl v njegovih očeh odsev odkritosrčne duše, ki je poznala

samo toplo živo resnico brez vsake zahrbtnosti hlimbe.

Ko otrok je ljubil lepo božjo naravo in se potapljal z nedolžno naslado v njene skrivnosti. Njegov dom je moral biti vedno obdan od zlahtnih vrtnic, ki jih je z nežno roko sam sadil, sam cepil. Kadarkoli si ga srečal, imel je ali v gumbnici ali v roki kakšno cvetlico, najrajši vrtnico.

Ljubil je našo zemljo. Poznal jo je ko malokdo; poznal je tudi dobroto in slabosti našega človeka, ki mu je bil nad vse ljubezniv duhovnik ali tudi odločen in oster voditelj. Kjerkoli se je delalo v korist našega ljudstva, je bil tudi Jože Abram zraven. Bil je soodločujoča osebnost v naših političnih borbah, kjer ni poznal oklevanja. Nepremakljiv borec za vero a prav tako trden v obrambi narodnih pravic.

Bil je odlični cerkveni pridigar, a tudi na političnih shodih sijajen govornik in nikdar ni noben nasprotnik uspel proti njegovi stvarni in mnogokrat dovtipni besedi. Na vsak govor se je vestno pripravil, da se je njegova živa beseda odlikovala tudi po lepo izglajenem jeziku, a če je bilo treba, je prav tako sijajno nastopil, ne da bi se bil poprej pripravil.

Bil je odlični prosvetni delavec. Kamorkoli je prišel, je zbiral okrog sebe mlade in stare, da jih je dvigal ne samo k popolnejšemu človečanstvu, ampak tudi k višjemu spoznanju.

Bil je naravnost občudovanja vreden gospodarski organizator. Sam je vodil združeno knjigovodstvo, njegove posojilnice

in gospodarske ustanove so bile vedno med najrednejšimi in od daleč na okoli so prihajali zadrugarji k njemu po nasvete.

Radi te njegove vsestranske in nesebične delavnosti je postala vsaka duhovnika, kamorkoli ga je poklicala duhovniška dolžnost, novo žarišče svetega življenja. Bovec, Trenta, Novake, Bilje, Sv. Lucija in Pevma so postaje, v katerih bo v ljudstvu še dolgo živel spomin na "gospoda" Abrama. Toda čar njegove bogate osebnosti je bil presilen za ozki delokrog ene same majhne duhovnije, daleč na okoli občutil je narod topli žar njegove močne duše.

V njegovih cerkvah se je kmalu po nastopu v novi službi poznal odsev duha, ki mu je bila lepota cerkve božje nad vse. S prižnice je oživljala njegova krepka apostolska beseda otopela srca in prižigala v njih nove goreče ljubezni do Boga. Iz spovednice je kraljeval nad svojimi farani in okoliškimi verniki

kot pravi namestnik Jezusov.

Izobraženci so ga visoko cenili. Duhovnim tovarišem je bil močna opora, odločni zagovornik in zvest prijatelj. Goriška duhovščina je z njegovo smrtjo izgubila svetovaleca, katerega beseda je bila vedno tehtna in je mnogo izdala.

Nikomur ni hotel biti nikdar v nadlego. In kakor da bi hotel tej svoji skromnosti ostati zvest še do smrti, se je naglo in nepričakovano odpravil na veliko potovanje v večnost.

Njegovo telo, ki ga je v sužnost deval iz ljubezni do Boga in v korist svojega naroda, čaka vstajenja v slovenski slobodni zemlji ob strani njegovega dobrega prijatelja, našega velikega voditelja Janeza Evangelista Kreka, njegova plemenita duša pa je že prejela iz Gospodovih rok bogato plačilo, obljubljeno dobrim in zvestim hlapcem.

David Doktorič, Montevideo.

Evharistični kongres za mesto Buenos Aires

Sveto pismo govori o času, ko bo začela ljubezen ugašati, krivica pa bo naraščala. Take čase doživljamo današnje dni!

Ljubezen do Jezusa ugaša. Po mestih prav posebno. Med slovenskimi izseljenci v Argentini izredno hitro in bolj in bolj!

Vera nas uči, da po katoliških cerkvah živi Jezus. Na skrivnostan način, vendar resnično. V tabernaklju. Živa lučka ga oznanja. Tja vabi in v tabernaklju sprejema vse, ki ga hočejo priti obiskat. Toda, kako malokateri se zmenimo zanj. Kako verno časte Jezusa v Zakramentu po naši domovini. Tudi mi smo bili med njimi. Pa, naša ljubezen je začela ugašati. V mnogih sreih slovenskih izseljencev v Buenos Airesu je že popolnoma ugasnila. V mnoga srca naših ljudi se je naselilo mesto ljubezni sovraštvo. Sovraštvo do samega našega Gospoda Jezusa Kristusa in do vsega, kar je v zvezi z njim. Da se to brezdvomno ugotovi, žal, ni treba posebno dobro poznati slovenske kolonije v Buenos Airesu ali sploh v Argentini.

Ljubezen ugaša, krivica pa narašča. Krivica vsake vrste. Tudi socialna. Svet je nespartan. Brez ljubezni je sposoben za vse. Za potoke krvi. Za vsake vrste uničevanje. Za mučenje. Najhujša zver je človek, kadar pobesni. Bog ve, kakšni časi nas še čakajo, ker ljubezen venomer še vedno ugaša, krivica vsake vrste pa narašča.

V podobnih razmerah, ko so bili ljudje tudi začeli zapuščati Jezusa, in se je obrnil Gospod do samih svojih učencev, češ, ali me boste tudi vi zapustili, se je oglasil Peter, in je odgovoril v imenu vseh apostolov: Gospod, h komu pa bomo šli od Tebe? Ti imaš besede večnega življenja!

Tako misel moramo pokazati tudi mi ob priliki prihodnjega kongresa za mesto Buenos Aires! Gorje pa, če bi nas bilo sram, če bi se strahopetno stramovali Kristusa in bi kdaj obveljala nad nami Njegova lastna beseda: Kdor pa se bo mene sramoval pred ljudmi, se ga bom tudi jaz sramoval pred mojim nebežkim Očetom.

Kot pripravo na slovesnost kongresa, ki se vrši od 9. do

12. okt. bomo imeli v nedeljo dne 24. septembra ob 10. uri dopoldne sveto mašo v cerkvi "Santisimo Sacramento" (blizu Retira v ulici San Martin).

Gotovo boste vsi z veseljem prihitali v to lepo svetišče, kjer je bil prvi početek slovenske službe božje v Buenos Airesu in kjer je Najsvetejši Zakrament v javno češčenje izpostavljen prav vsak dan, od jutra do večera.

9. okt. bo slovesnost s sveto mašo na Avellanedi.

Popoldne 9. oktobra ob 16. uri veliko slovensko zborovanje na Paternalu.

O polnoči med torkom dne 11. in sredo dne 12. oktobra bo na Plaza de Mayo slovesna polnočna služba božja s skupnim svetim obhajilom za moše.

Dne 12. oktobra (argentinski državni praznik, imenovan Día de la Raza) bo ob 14.30 popoldne slovesen desfile pred predsednikom Republike, kardinalom, škofi in ministri in pred drugimi odličniki. Spreveda se bomo udeležili tudi Slovenci z narodnimi zastavami in v slovenskih narodnih nožah. Natančno zbirališče za ta spreved, kakor tudi vse druge potrebne posameznosti bodo javljene pravočasno. — Po sprevedu bo procesija z Najsvetejšim iz Plaza de Mayo na Plaza Congreso. Najsvetejše bo nosil Nj. Em. kardinal Copello, 'del titulo de San Hieronimo de los Eslovenos', kakor je njegov službeni naziv.

Edini namen tega prvega evharističnega kongresa za mesto Buenos Aires, ki ga bomo praznovali do dne natančno ob četrti obletnici veličastnega XXXII. mednarodnega evharističnega kongresa, čigar nepozabne slovesnosti so nam še vedno v spominu, bo počaščenje našega Gospoda Jezusa Kristusa v zakramentu presvetega Rešnjega Telesa, in če Jezusu sedaj javno izkažemo čast, bo ob svojem času brez dvoma tudi on nas priznal za svoje zveste otroke pred svojim Očetom, ki je v nebesih, kadar bomo stopili v večnost.

Slovenska katoliška misija Buenos Aires.

V Argentino

Ta borni popis mojega potovanja v Južno Ameriko posvečujem svojim spoštovanim bivšim gospodom predstojnikom in profesorjem, kakor tudi nepozabnim prijateljem in sošolcem prvega liceja šolskega leta 1938-39. Ciril Kren, Avellaneda.

Ko so iz brzovlaka, ki je hitel iz Gorice proti Trstu, moje oči zadnjič božale blaženo zemljo mojih mladih spominov, ljubko goriško mestee s tako dobrimi predstojniki in tolikimi ljubimi prijatelji, Sveto Goro z Marijino baziliko, hribe in planjave, ki jih morda ne bom videl nikdar več, mi je menda prav iz srca privrela gorka solza in zabrisala pogled na ta rajski svet.

V Trstu smo hitro uredili svoje papirje in ob enajstih dopoldne naslednjega dne sva bila z mamico že na ladji, ki naju je imela odpeljati v daljno Južno Ameriko. Hripavo je zatulila sirena. Daleč gori po Krasu je odmeval njen mogočni glas, kakor da se hoče posloviti ne samo od pristanišča, marveč da hoče za slovo objeti tudi naša oddaljenejša mesteca in vasi. Sam nisem vedel, kdaj se je začel premikati morski orjak, ki so ga krstili za Neptunijo, in ki bo naše bivališče skoro polnih 20 dni. Ko so ga potegnili vlačilci ven iz luke, se je elegantno obrnil in hitro odplul na visoko morje. Kmalu ni bilo več mogoče razločiti belih robecev, ki so nam mahljali v slovo, dokler ni vzela daljina tudi samega tržaškega pristanišča. Počasi so nam tudi obrisi kršne Istre na naši levici izginili izpred oči.

Vse mi je bilo tuje v tej vodni palači. Zdelo se mi je, da ne bom mogel preživeti toliko dni v tako tujem mestu.

Ali na morju se ljudje hitro spoprijateljijo. Štirje salezijanski novomažniki so se vračali iz Turina v Buenos Aires — glej jo družbo, s katero sem se spoprijateljil že prvi dan in od katere se nisem ločil vso pot.

Slika: Marokanski sultan odhaja iz mošeje z velikim spremstvom

Večer je bil, ko se je bližala naša ladja Splitu. Split! Krasne spomine vzbujajo človeku to mesto, današnja prestolnica Dalmacije! Dioklecijanova palača, katere ostanki so se deloma čudovito nedotaknjeni ohranili do današnjih dni. Grobnica, kjer je hotel biti pokopan veliki cesar in mogočni protnik krščanstva, služi danes za splitsko stolnico. Sam Dioklecijan je bil iz teh krajev doma. Ravno tako, kakor sto let za njim: živeči veliki krščanski pobornik in svetnik Hieronim. In Salona, mesto razvalin, uro hoda za Splitom, tam čez grček Marjan, mesto, katero je s toliko ljubeznijo odkrival sedaj že pokojni učeni in vzgledni duhovnik msgr. Bulič, ki si je bil že za svojih živih dni pripravil grobnico sredi solinjskih razvalin, od katerih se tudi mrtev ločiti ni hotel, in je dal napisati na svoj grob kratak, pa značilen napis: Bulič, nevredni duhovnik, Letnice rojstva in smrti in drugega prav nič. Kako globoko in pomenljivo! Kako škoda, da si nismo mogli od blizu ogledati Splita, in seveda še manj solinjskih razvalin.

Nekatere stvari spoznava človek boljše ponoči kakor čez dan. Tako sem tudi jaz šele pozno v noč spoznal, kako veliko plavajoče mesto da je naša Neptunija. Ostal sem namroč na krovu in opazoval zadnje lučke splitskega pristanišča, zlasti enakomerno mežikajoči splitski morski svetilnik. Ura je bila že zdavnaj preko polnoči. Sam ne vem, kako je čas minil in kako so se mogli vsi potniki tako naglo raziti vsak v svojo kabino. Kakor da je izumrl malo prej še tako živahni brod. Kam so me bile vendar zanesle splitske misli! Sedaj sem hotel tudi jaz k počitku. Spomnil sem se številke kabine in sem samozavestno išel po koridorjih. Hitro minila. Kabine, ki so mi jo bili določili, nisem mogel najti na noben način! Saj mi ne boste verjeli, da sem debelo uro dolgo tekal po hodnikih sem in tja in navzgor in navzdol, in se ravnokar odločil, da bo treba prespati to noč pač na prostem, pod migljajočim zvezdnim svodom — kar se slučajno zaletim v vrata, ki so nosila tako dolgo iskano številko. Ves upehan se vržem na posteljo, toda zaradi utrujenosti in tolikih novih vtisov in zaradi svojevrstega brnenja ladijskih motorjev me še dolgo, dolgo ni hotel objeti okrepčujoči sen.

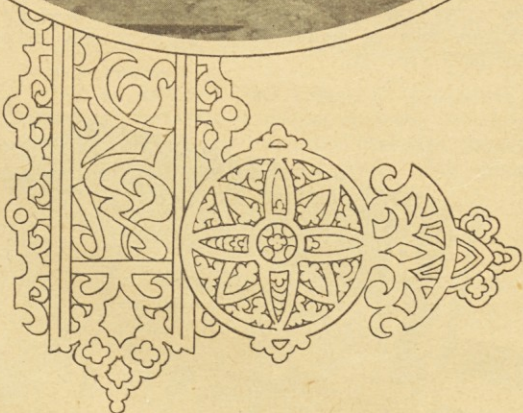
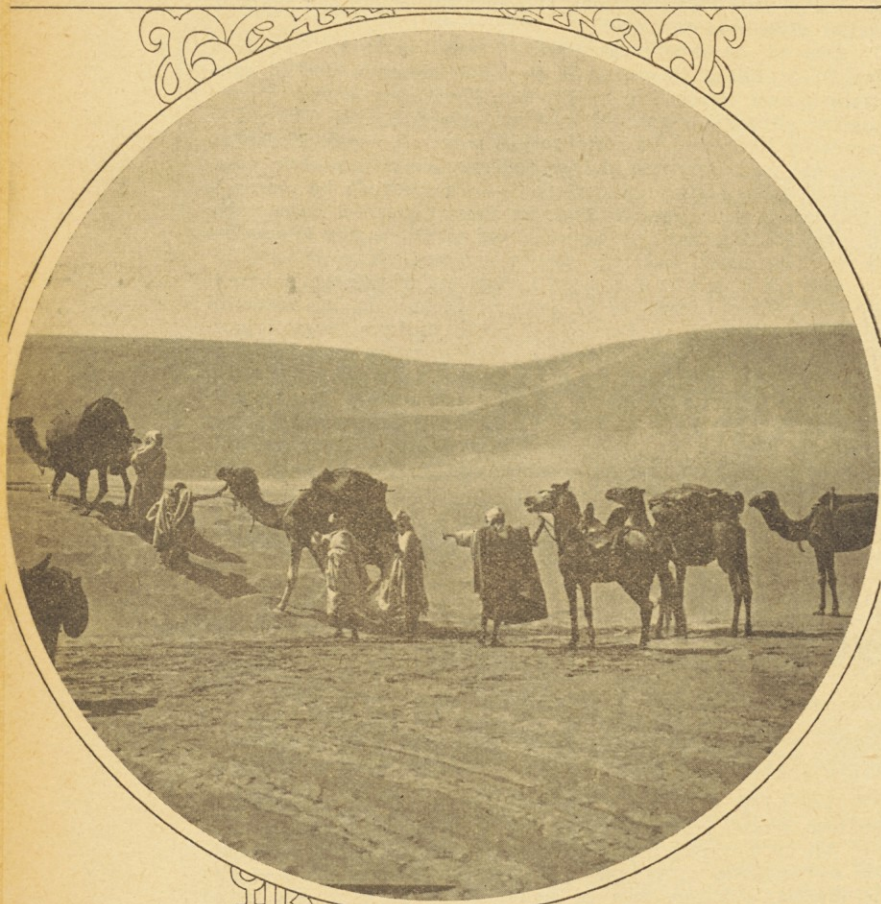
Naslednji večer smo že pluli skozi znano Mesinsko ožino, ki je res tako tesna, da bi hkrati ne mogli pluti skozi njo dve ladji Neptunijine velikosti. Na levi, sicilijanski strani se dviga iz morja z belo kapuco ogrujenji ognjenik Etna, ki je nad 3000 m visok, in neprestano piha iz svojega žrela žareče se iskre in dim. Kakor pripovedujejo grške bajke, sta svojčas prežali tod na uboge potnike obe strahotni in tako nevarni pošasti Scila in Karibda, da je skoro gotovo prišel v roke drugi, kdor se je hotel ogniti prve.

Naslednje jutro smo mimo slovitnega otoka Capri zapeljali v neapeljsko pristanišče. Tudi ta lepi kaprijski otok, današnje slavno letovišče in zdravilišče zlasti za pljučno bolne, so poznali že stari Grki. Tod so živele po njihovem mnenju nič manj nevarne pošasti kakor sta bili Scila in Karibda, samo da so bile povsem druge vrste: nedopovedljivo vabljive in zapeljive. Ko se je vozil tod prekanjeni grški junak Odisej, so ga seveda tudi hotele vjeti v svoje mreže. Ampak Odisej je bil zvit in previden. Dal se je z debelimi vrvmi privezati na ladjo, da bi ga ne zmotilo zapeljivo petje, in je pod strogimi kaznimi zabranil mornarjem, da bi ga smeli poslušati, če bi spotoma spremenil svojo voljo in bi se hotel približati obali. Tako je srečno ušel zapeljivkam, ki pa take sramote niso hotele preživeti in so se od sramu pometale v morje.

Pravkar je končal dež. Po teh krajih so menda zelo pogosti nenadni nalivi. Mokre strehe neapeljskega mesta so se upapolno svetlikale proti soncu, ki se je pokazalo na koščku vedrega neba. Debele megle so se vidno redčile. Naposled je razgnal veter tudi meglisce žive gore Vezuv, ki pa se je bil to pot potuhnil in ni hotel pokazati nobenega znamenja svojega lurnega življenja.

Prijazni salezijanci so me povabili v mesto. Rad sem se jim odzval. Časa smo imeli dovolj in mladi patri so bili prav dobri vodniki. Obiskali smo grad in muzej sv. Martina, zlasti pa se čudili čarobni legi neapoljskega mestnega pristanišča. Saj je znana prislovica: "Vedi Napoli e poi muori", če si videl Neapelj, lahko umrješ, zakaj nič več lepšega te na svetu ne čaka. No, nekoliko takele prislovice že pretiravajo.

Naši slike: Sahara! Kakšna vsebina je združena s to kratko besedo! Neizmerna puščava, Arabci, velblodi, karavane, neznosna vročina, peščeni viharji imenovani samúm, fata morgana, potniki, ki so zašli in umirajo od žeje in vsled lakote... In vendar je sedaj marsikje že tudi Sahara izgubila veliko svoje veličastne strahote. Takozvani arteški umetni studenci so sredi Sahare priklicali iz zemlje kar najbujnije življenje, kakor nam priča naša zgornja slika.

Ncapelj je res lepo mesto, nebeško lepa je njegova lega, ampak na sami tej poti v Južno Ameriko sem pa že videl tudi še kaj lepšega.

Kako mi je žal, da si zaradi prekratkega časa nisem mogel od bizu ogledati slavnih starih mest Pompei in Herculianum, prav doli pod Vezuvom. Bili sta to letoviški mesti rimskih bogatašev, pozimi skoro prazni in mrtvi, poleti pa prepolni najbolj šumnega in razbrzdanega življenja. Toda ko sta bili neke poletne noči prav polni veseljakov, se je zbudil Vezuv in začel z vso silo bljuvati na nesrečni mesti ogenj in raztopljeno žarče kamenje in železje. Iz hriba navzdol se je valila raztopljenava lava in zalila obe mesti, da ni bilo videti prav v kratkem nobene stavbe več iz ognjenega morja. Dva tisoč let sta ostali obe mesti tako zakriti človeškim očem. V razkudahani lavi ni bilo snovi, ki bi povzročalo gnitje in zalila je mesti prehitro, da bi vtegnili zgoreti. Sedaj so ju začeli odkopavati in zaaačudenim očem se je pokazalo prav tako mesto, kakoršno je bilo v davnih časih pred dva tisoč leti, z vsemi svojimi znamenitostmi in posebnostmi. Celo zogljenela človeška trupla so našli prav v takih položajih, kakor jih je zalotil ognjeni naliv.

Velika zanimivost bi bil tudi sam strahotni ognjenik Vezuv, ki je vedno živ in neprestano preži na priliko, da bi spet lahko znesel nad ubogim človeštvom svoj uničujoči srd. Žal da nismo imeli časa, da bi se povzpeli do opazovalnice, ki je postavljena že prav v ognjenikovem žrelu.

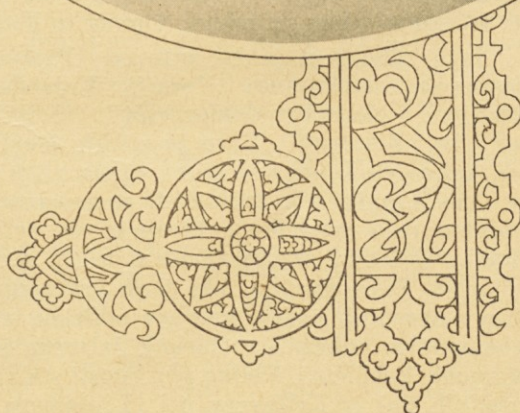
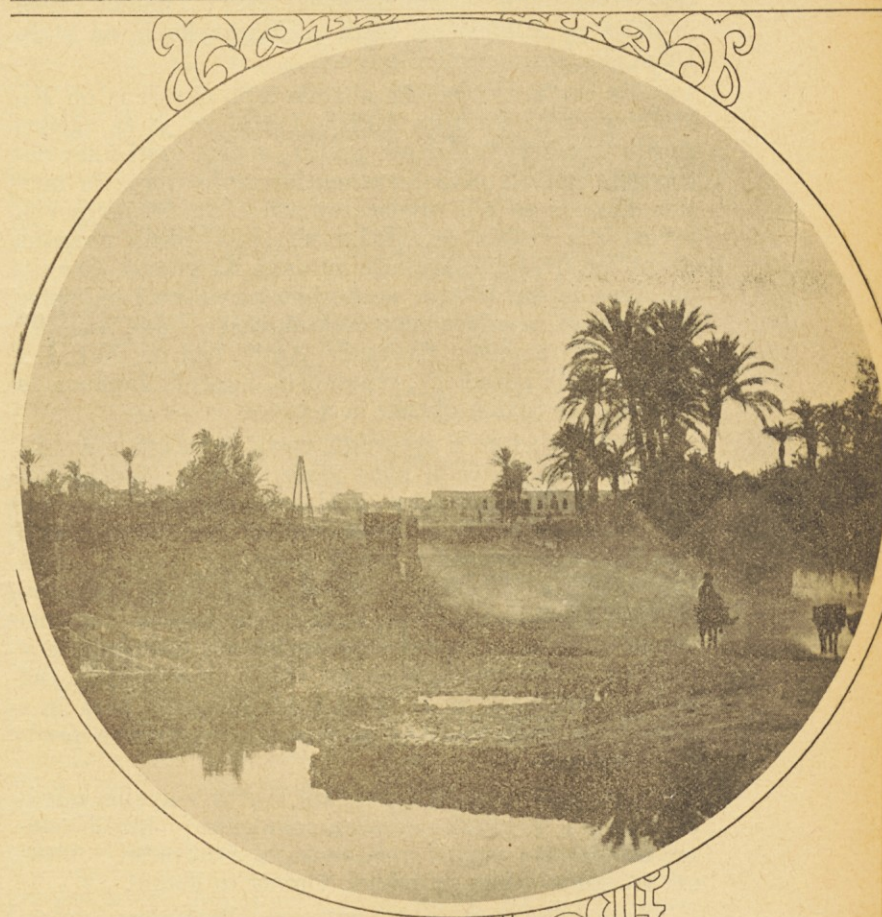
Naslednji dan je bil najhujši vsega našega potovanja. Morali smo namreč preko morskoga toka, prav za prav preko dveh, ki se v teh vodah srečata, in sta našo ladjo prav ne ljubo zibala in premetavala. Eden pride sem iz Mehike skozi Gibraltar v Sredozemsko morje, in drugi prihaja kakor silna morska reka sem od Balcarskih otokov. Tako lepo se je zibal naš motornik — Neptunija ni 'parnik' — da se je menda večina potnikov zbrala ob ograji, se tiščala za želoodee in milo gledala po morju, kjer so se veselo zbirale majhne in velike ribe... To se ve, da samega sebe ne bom tožil, vendar lahko po pravici povem, da se ni mi to pot nič hudega pripetilo, čeprav je minilo to svojevrstno rajanje šele zvečer, ko smo se ustavili v afriškem mestu Alžir.

Alžir so si že zdavnaj prilastili Francozi. Mesto in deželo. Pravi lastniki teh krajev so namreč arabski rodovi.

Moram reči, da nas je Afrika prav lepo pozdravila. Po hribu razvrščene bogate hiše v svojevrstnem arabskem slogu, mnogi nasadi palm, sijajne ceste, skrbno napravljeni sprehajalci, platnene halje beduinov, ki so mimo nas šumele, to človeka kar prevzame.

Jaz sem seveda videl Afrike prav malo, ampak drugi so mi pripovedovali, kako velika in lepa da je ta svojevrstna dežela, ki jo mi tako malo poznamo. Kako slavna je bila svojčas egiptovska kultura! Pa tudi arabska. Ali rimska po severoafriški obali, pa tudi globoko doli v Marok. Koliko je tod še danes neraziskanih zgodovinskih spomenikov! Kakšne stavbinske dragocenosti so zapustili Arabci samo na španskem in kako je škoda, da jih danes tako po nepotrebnem rušijo. Že sama ta svojevrstna arabska obleka, ki je tako lepa. Kako prav imajo, da se je krčevito držijo in je na noben način nočejo zamenjati za mednarodno evropsko. In kako različnih bogastev in naravnih lepote je polna ta nam tako malo znana in na splošno tako omaloževana Afrika! Kateri so obhodili že mnogo sveta in obiskali vse pomembnejše dežele, so dostikrat prav za Afriko navdušeni najbolj. Naši rojaki, ki se vozijo s francoskimi ladjami, ki so navadno bolj počasne (na pol tovarne) in se po cel dan ali tudi po dva ustavljajo na primer v Casablanci ali še nižje doli v Dakarju, naj nikar ne zamudijo lepe prilike in naj se v skupinah in z dobrim vodnikom peljejo tudi v notranjost dežele. Dakar je že tropičen in so njegovi domači prebivalci črnci. Zanimivejša je Casablanca, novo, moderno pristaniško mesto, čigar ogromne pristaniške naprave še danes niso povsem končane, čeprav so že požrle svojih 300 milijonov zlatih frankov. Marok — Casablanca je glavno maroško pristanišče — je prepleten danes z najmodernejšimi asfaltiranimi cestami. Po eni izmed njih se v dobri uri pripeljejo v maroško prestolico Rabat, z okolico vred najzanimivejše in najlepše čeprav seveda ne največje mesto na svetu, kakor mi je navdu-

(Dalje prihodnjič)

Mi imamo o Afriki na splošno povsem napačne pojme, Afrika je sicer velika in zelo raznovrstna, vendar je prepolna najrazličnejših lepote. Ali morda niso res nad vse ljubke pričujoče slike iz severnoafriške Tunizije? Brez velbloda ali kamele bi seveda ne bila popolna nobena podoba iz Afrike. Velblod, ta svojevrstna žival, ladja puščave, ki mesece in mesece dolgo počasi in samozavestno koraka skozi neizmerno afriške pustinje, skoro brez hrane in brez pijače, toda nekega lepega dne, ko ima ta zvesta žival vsega v izobilju, se počasi in skromno sesede in — pogine...

OGROMNO ZBOROVANJE SLOVENSKE MLADINE

Za Petrovo je bila sklicala Zveza slovenskih fantov zborovanje, tabor, ki se je razvil v pač največje zborovanje te vrste v vsej slovenski zgodovini, in zasluži, da vsaj na kratko poroča o njem tudi naša revija.

Sprevod, kakor ga Ljubljana še ni videla

Sreda, dne 29. junija. V lepo in svetlo praznično jutro se prebujala Ljubljana. V tej zgodnji uri so ulice še mirne in tihe, le godba igra po njih budnico ter označuje začetek slavnostnega dne. Cerkve so prenapolnjene mladine, ki prisostvuje sv. maši in sprejema Evharističnega Kristusa v mlada srca, da bo njen veliki praznik tudi duhovno bogat in blagoslovljen. Samo v stolnici, v uršulinski cerkvi, v frančiškanski hiši božji in v cerkvi sv. Južefa je bilo razdeljenih nad 6800 sv. obhajil. Mladina naša in ona, ki je od daleč prišla k nam, je na tako veličasten način pokazala, da je vera v njej močna, živa in globoka.

Kmalu po sedmi so se začele zbirati množice v odrejenih ulicah tam okrog Jugoslovanske tiskarne. Točno ob osmih se je razvil nepregleden sprevod od Krekovega trga mimo stolnice, frančiškanske cerkve, hotela Unión in dalje po Miklošičevi cesti, po Masarykovi na bivšo Dunajsko cesto proti Stadionu.

Na častni tribuni, ki je stala lepo okrašena ob Miklošičevi cesti na trgu Kralja Petra, se je že zgodaj zbralo lepo število častnih gostov, v prvi vrsti knez namestnik Pavle s svojo soprogo kneginjo Olgo. Za knezom Pavlom so bili predsednik vlade dr. Stojadinović, predsednik senata dr. Mažuranič, predsednik narodne skupščine dr. Čirič, nadalje ministri Kulenovič, Cvrkič, dr. Krek in dr. Miletič, med njimi pa notranji minister dr. Korošec in odposlanec češkoslovaške vlade minister dr. Šramek, minister dvora dr. Antič, ban dr. Natlačen in cela vrsta poslancev, senatorjev, mestnih županov in zastopnikov raznih oblasti in ustanov.

Najprej so se v sprevodu vozili kolesarji z dvema trobojnicama na čelu, nato jezdeci-kmečki fantje, potem je sledilo zastopstvo Poljakov, za njimi so korakali Francozi, nato s 50 zastavami na čelu češkoslovaški Orli in Orlice deloma v krojih deloma v civilnih oblekah. Sledila je častna fantovska četa in 54 praporov slovenske mladine. Pred knežjo dvojico in njenim spremstvom so se zastave slovenske mladine nagnile v pozdrav, ki bo vsem, ki so ga videli, nepozabljen. Oči nosilcev praporov so se uprle v oči knežjega para in s tribune je prišel odzdrav spoštovanja najvišjega predstavnika države.

Sledila je armada slovenskih fantov v krojih, mladi v krojih, dekliški naraščaj, mladenke v krojih, slovenska dekleta v novi noši, nato pa v navadni obleki nič koliko mladev, mladenk, članov in članic.

Zelo veličasten je bil sprevod Prosvetne zveze. Krasne so bile skupine: "Vera", "Vojvodski prestol", "Ilirija", "Majniška deklaracija", "Sožitje vseh stanov" in "Zlatorog". Nato je sledilo število narodnih noš, kakor ga Ljubljana še ni videla s "Kmečko svatbo" in "Planšarji". Trnovčani so ponazorili življenje svojih davnih prednikov, ko so še na veliko ribarili. Videli smo veliko skupino žena v pecah, skupino mizarjev iz Št. Vida, skupino voz vseh vrst polnih mož in žena v narodnih nošah. Poseben oddelek iz stare svoje zgodovine so pokazali v oblekah daljnega veka z ladjo na ramah Vrhničani. Veliko pozornosti sta vzbudili vrsti narodnih noš iz Križevcev pri Ljutomeru in skupina

Belokranjcev, med katerimi je šel tudi Belič Janez iz Črnomlja, ki mu bo v nekaj dneh sto let. Itd.

Služba božja na Stadionu

Vsa ta ogromna reka ljudi se je po končanem sprevodu zlila v ogromen, z zastavami raznih narodov lepo okrašen Stadion. Z udeleženci v krojih vred je po približnih cenitvah bilo na stadionskem prostoru okoli 75.000 ljudi, torej množica, kakršne od evharističnega kongresa v Ljubljani na enem prostoru še nismo videli. Če pa štejemo še tiste, ki so bili zunaj Stadiona, pa notri niso mogli, moramo računati, da se je stadionske slavnosti udeležila vsaj 100.000 velika množica, ki je po zvočnikih prisostvovala slavnostim. Ves spored je prenašala ljubljanska radijska postaja.

Na tribuni so se zbrale vse odlične osebnosti, ki smo jih deloma že prej navedli. Najprej je bila sv. maša z ljudskim petjem, ki jo je daroval škof dr. Tomažič; primeren nagovor pa je imel škof dr. Rožman.

Predsednik Zveze fantovskih odsekov je po sv. maši pozdravil vse navzoče, zlasti domače in inozemske dostojanstvenike. Nepopisno prisrčno in viharno so ljudske množice pozdravljale knežji par, dr. Stojadinoviča in dr. Korošca, pa tudi druge ministre in dostojanstvenike iz domovine in tujine. Vihar pritrjevanja je pretresal Stadion, ko je dr. Žitko odločno izjavil:

"Veseli in ponosni smo na to svojo prireditve, ki smo jo pripravili vsi skupaj z združenimi močmi ter pokazali svojo veliko ljubezen do naše organizacije, svojo požrtvovalnost in svojo disciplino.

Ta lepi tabor naj nam bo nova spodbuda za nadaljnje delo, da približamo naše vrste Bogu, da se vsestransko izobražujemo, da krepimo svoje telo, da bomo močni in odporni.

Danes zopet slovesno izjavljamo in obljublamo, kakor smo pred letom na taboru v Celju, da bomo vedno in povsod vse svoje moči, vse svoje sposobnosti in vse svoje življenje posvetili za napredek našega naroda in za mogočno in svobodno našo Jugoslavijo.

Vaše kr. Visočanstvo pa prosim, da blagovolite sprejeti na znanje to našo izjavo in obljubo, podano v tem slovesnem trenutku, in ki jo odobravajo in potrjujejo tisoči in tisoči prisotne slovenske mladine."

Glavni telovadni nastopi

Pri popoldanskem velikem telovadnem nastopu je sodelovalo 10.000 telovadcev in telovadk. Občinstvo je Stadion dobesedno natrpalo. Vse telovadce in telovadkinje, tako naše kot inozemske, je skoraj stotisočglava množica prenavdušeno pozdravljala, zakaj telovadili so zelo lepo, zlasti naša mednarodna vrsta. Francozi so kazali vratolomne vaje, kakor menda samo oni znajo. Zadnja točka vzporeda je bil zelo posrečen nastop konjenice.

Minister za telesno vzgojo dr. Miletič je bil nad tako vzorno prireditvijo tako navdušen, da je po radiu izrekel sledeče važne besede pohvale:

"Dragi bratje fantje, draga mladina! Nenavadno sem vesel, da sem imel priliko kot minister za telesno vzgojo naroda videti sam na svoje lastne oči vašo disciplino, vašo požrtvovalnost, vaše športne in gimnastične uspehe. Moja radost je še toliko večja, ker vam ni cilj samo telesna vzgoja, ampak tudi narodna, religiozna in moralna vzgoja. Najprisrčneje vam čestitam k vašim divnim uspehom in želim, da tudi v bodoče nadaljujete svoje plemenito delo za blagor kralja in nam vsem skupne velike Jugoslavije! Bog živi!"

Papežka in škofovska pisma

Kakor niso apostoli le z živo besedo, temveč tudi s pismi učili vernike, ker do vseh osebno niso mogli, tako tudi še danes delajo papeži in škofje.

Sveti Oče, vrhovni poglavar Cerkve ter varuh božjega nauka in pravilnih smernic za življenje, vrši svojo učeniško nalogo tudi tako, da pošilja v svet svoja papežka pisma in raznovrstne okrožnice, s katerimi opozarja ljudi na tisti čas najvažnejše, najbolj aktualne zadeve.

So nekateri med kristjani, ki so pozabili, kako je naročil Jezus, naš Gospod, apostolom in njihovim naslednikom, naj grečo po vsem svetu in poučijo vse narode, kako jim je pri tej težki nalogi obljubil svojo izrečno in vedno pomoč "do konca sveta"; in kako jim je tudi izrečno zagotovil: "Kdor vas posluša, mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje..."

Mnogi mislijo, da bodo veljali za posebno modre, če bodo papežke in škofovske besede cenili prav toliko ali pa še veliko manj, kakor katerekoli prazne čenče dnevnega časopisja, če bodo ravno toliko ali pa še veliko manj dali na besede, ki jih je po dolgem prevdanku in po mnogi molitvi napisal svet, študirani in preizkušeni mož, kateri se zaveda, da na njegovi besedi teži njegova lastna večnost in večnost tistih, za katere je pisal, enako cenijo njegove besede, ki so božji nauk, kakor prazno besedičenje žurnalistovo, ki je v svoj članek morda duhovito povezal nekaj čenč in jih prodal za par grošev... brez misli na posledice.

Ne! Ni enaka vrednost in veljavnost enega in drugega pisma! Zakaj če vsi bogotajci in posvetnjaki vstanejo proti besedi, ki je v božjem imenu v poučenju človeštva zapisana, bodisi iz rok papeževih ali škofovih, ne bodo preglasili večne besede, katera velja za vse čase in tudi za današnje dni: Kdor vas posluša, mene posluša; kdor vas zaničuje, mene zaničuje.

Papeževa pisma in škofovska niso tako sveta kot je samo sveto pismo, ki je nezmotna beseda božja. Če nas katekizem uči, da je papež nezmotljiv, hoče reči, da je nezmotljiv samo takrat, kadar razglaša verske resnice in kadar svečano ugotavlja, da so te in te vrste povsem določenih dejanj pravno dobra ali pa slaba in grešna. Ko je papež kot versko resnico slovesno razglasil, da je bila Marija Devica spočeta brez madeža izvirnega greha, je to nezmotna resnica. Ko ugotavlja in razglaša, da je zakonska zveza nerazdružljiva, in kakšna dejanja da so na primer tudi v zakonu nedovoljena in grešna, je spet božji duh sam, ki iz njega govori. Če pa papež prodaja vino iz svojega vinograda v Castel Gondolfo, ali ko na primer plačuje svoje uradnike, ali ko sklepa meddržavne pogodbe, ki so le politični dogovori, tedaj je prav tako človeški in zmotljiv, kakor kdorkoli drugi. Še bolj, kadar bi na primer kot učenjak razpravljal o katerikoli zgolj znanstveni zadevi, ko njegove ugotovitve pač toliko veljajo, kolikor njegovi dokazi.

Nezmotljiv je papež le kot vrhovni učitelj Jezusovega nauka, v kolikor je poglavar svete božje Cerkve, ne pa kot upravitelj in vladar raznovrstnih svetnih zadev, katere mora tudi na nek način urediti. Ali še natančneje: Papež je nezmotljiv, kadar določa, da je to ali ono resnico razodel naš Gospod Jezus sam ter da je obsežena v ustnem izročilu Cerkve, ki izhaja iz apostolskih časov, ker si tudi papež **ne more izmisliti nobenega povsem novega nauka.**

Papeža si moremo precej pravilno predstavljati kot očeta velike in zelo številne krščanske družine.

Kako vendar oče skrbi za svoje otroke! Za vse brez izjeme. Opominja, svari, kaznuje. Kako lepo bi bilo v družini, kjer bi vsi otroci poslušali svojega izkušenega očeta! Kaj šele očeta, ki bi mu bila slovesno zagotovljena posebna izredna božja modrost! Kako prav bi bilo za vse. Pa je že tako na svetu, da hočejo biti vse prevečkrat otroci modrejši, kakor oče njihov. Včasih se za prazen nič spričkajo, stepejo. Včasih se naravnost sovražijo. V teh razmerah je očetova naloga kaj težka. Kot moder gospodar mora pustiti vsaj svojim odraslim sinovom nekaj samostojnosti in svobode. Ne sme se vmešavati v prav vse njihove vsakdanje malenkosti. Včasih pa je kajpak treba vse odločnosti.

Kaj mislite, kako lepo bi bilo na svetu, če bi vsi ljudje poslušali svojega očeta papeža! Treba je samo poznati njegova navodila. Na primer znamenito okrožnico Rerum novarum, v kateri je papež že pred več kakor 40 leti tako jasno spregovoril o zamotanih socialnih razmerah. Zlasti pa se je vedno treba zavedati velike božje obljube in vedne pomoči. Seveda papež nima oborožene vojske, s katero bi primoral razdrojene stranke, da njegov pouk sprejmejo. Tako velika mora biti papeževa bolečina, ko vidi, da se mnogi njegovi duhovni otroci med seboj prepirajo, sovražijo, kakor je velika žalost zemeljskega očeta, kadar tudi pri najboljši volji ne more pomiriti

svoje družine, kar se, žal, dogaja le prepogostokrat.

Otroci, ki ne poslušajo in ne ubogajo svojega očeta, nimajo prav. Kateri ga ne spoštujejo, zaničujejo, sramoté, greše proti četrti božji zapovedi, proti kateri greše še v večji meri tudi tisti, ki se ne zmenijo za papeža, za njegova navodila, ki ga zaničujejo in sramote.

Seveda imajo otroci, ki nočejo poslušati svojih staršev, vse polno izgovorov za svoje napačno ravnanje. Najraje dokazujejo, da so njihovi starši pristranski, da imajo raje ene otroke, kakor druge, da nekatere zaničujejo in zapostavljajo. In največkrat jim nihče ne more dopovedati, da ni res tako.

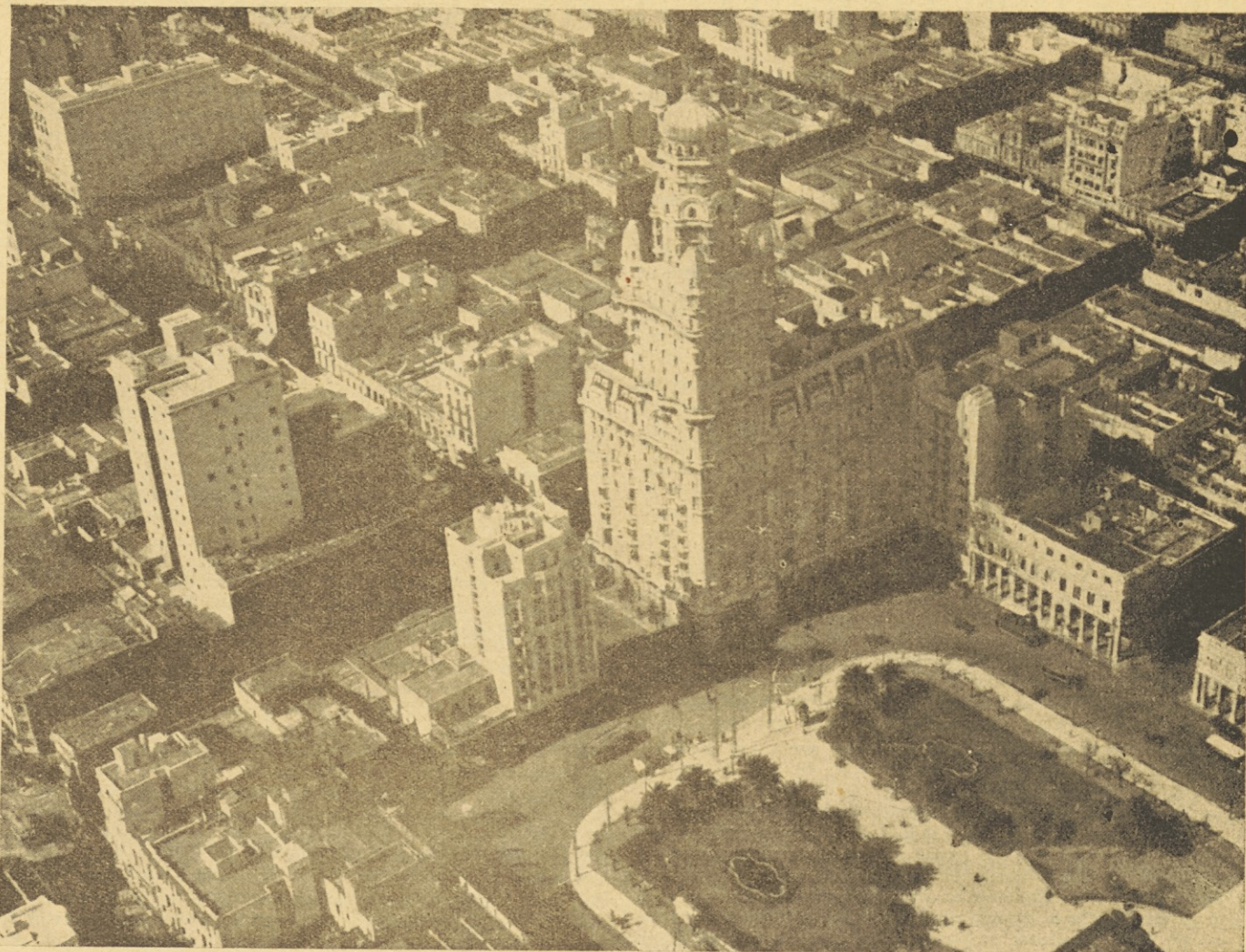
Tudi škofje so naši od Boga nam dani očetje in učitelji, Zbor škofov s papežem na čelu, je naslednik zbora apostolov na čelu s prvakom med apostoli, Petrom. Posamezni škofje v svojem učenju sicer niso nezmotljivi, marveč je v verskih in moralnih zadevah nezmotljiv samo zbor vseh škofov s papežem vred. Vendar bi bilo že samo po človeški pameti sodeč, zelo lahkomišelnost kar v naprej odklanjati vsakovrstne škofovske odločbe in ugotovitve. Gotovo jih je pametno vsaj poslušati, in sicer poslušati jih tako spoštljivo, kakor je vredno spoštljivo poslušati mnenja in ugotovitve starejšega, resnega, izkušenega in brihtnega moža. Vsaj do svojega lastnega škofa imamo brez vsakega dvoma tudi dolžnosti, stroge dolžnosti, ki jih vsebuje četrta božja zapoved. In sicer tudi takrat, kadar bi se izkazalo, da oče nima povsem prav, saj se človeški očetje tudi kdaj zmotijo, čeprav ne tolikokrat in ne tako lahko, kakor si radi domišljujejo lahkomišelnost ljudje. Da ničesar ne rečem o papežu, skupnem Očetu vse krščanske družine! Kakor zemeljski oče po svojem najglobljem bistvu ni toliko poglavar kakor služabnik svoje družine, tako tudi papež hoče biti servus servorum Dei, služabnik tistih, ki Bogu služijo, kakor celo službeno imenuje sebe samega. Nanje misli — na svoje duhovne otroke, na svoje vernike, naj bodo že katerekoli stanu ali narodnosti — zanje se trudi, zanje skrbi noč in dan. Za vse brez izjeme. Kako mu mora biti težko, če je nastala združba med njegovimi duhovnimi otroci! Če jih ne more pomiriti! In to se dogaja na tako različne načine in tako mnogokdaj. Prav podobno kakor v posameznih družinah. Kar zasmili se nam oče v takih prilikah. Vso svojo deo ljubi. Hotel bi, da so dobri med seboj. Da se ljubijo. Da drug drugemu pomagajo. Pa je prišel hudoben človek in zasejal sovraštvo med njegove ljubljence. Našuntal jih je proti lastnemu očetu. In otroci so tako lahkomišelnost! To kar je skoraj nemogoče, verjamejo. Nad svojim lastnim očetom godrnjajo, ga sumničijo, celo kolnejo ga in sovražijo! Vse hočejo vedeti boljše, kakor on. Njegove izkušnje jim ne pomenijo ničesar. Ostare se jim zdi in ne dovolj sposoben, ne dovolj sodoben. Tisti stari pregovor se ponavlja, da pišče več ko puta ve. Nič se ne zavedajo otroci, kako so v resnici in prav za prav oni sami lahkomišelnost, otročji in nespametni. In vse to je podesetorjeno in postotterjeno, kadar gre za papeža, škofa ali duhovnika.

Seveda tako ne delajo pametni in dobri otroci. Dober otrok bo svojega očeta vsaj spoštljivo poslušal. In če živi zdoma, z veseljem pričakuje in s spoštovanjem prebere sleherno pismo, ki pride od očeta, in vsaj poizkuša, kako bi se čim bolj zvesto držal vseh njegovih navodil.

Kakor pove že ime "pismo", so pisane te papežke in škofovske poslanice za prav določeni čas in za razmere v katerih so nastale, kar jim daje prav posebno časovno obeležje in zlasti trenutno aktualnost in veljavo. Včasih hočejo tolažiti, drugič morda svariti, tretjič vzpodbujati, četrtič učiti, petič se morda zahvaljujejo, itd. itd. Za pravilno in popolno razumevanje papežkih okrožnic in škofovskih pisem je torej neobhodno potrebno, da vemo kdaj, kje, zakaj in v kakšnih razmerah da so bila zapisana, sicer jih ne bo mogoče povsem razumeti in ne pravilno oceniti. Res je sicer, da je resnica ena in ista vedno in povsod, vendar v enem samem razmeroma kratkem pismu ni mogoče povedati v s e resnice — kar često tudi sicer ni ne pametno ne dovoljeno — čeprav seveda neresnica ni dovoljena nikjer in nikdar.

Slovensko izseljenstvo v Južni Ameriki je skupina preprostih, nešolanih ljudi. S tem seveda ni rečeno, da bi preprosti in nešolani ljudje ne mogli biti in da bi često tudi ne bili več vredni pred Bogom, kakor najbolj študirani in izobraženi. Našim ljudem res imponirata znanje in izobrazba, v primeri z božjo vsevednostjo pa je tudi največja človeška učenost približno toliko kakor nespamet. Vendar pa na drugi strani tudi ni rečeno, da bi preprosti in nešolani ljudje imeli pravico, da so hkrati tudi nizkotni, neotesani in neolikani. In vendar je včasih človeka kar sram, ko sliši, kako prostaško in nizkotno, da se nekateri izražajo, zlasti kadar govorijo o papežu, škofih in duhovnikih. Sicer velja o njih svetopisemska beseda; "quod ignorat blas-

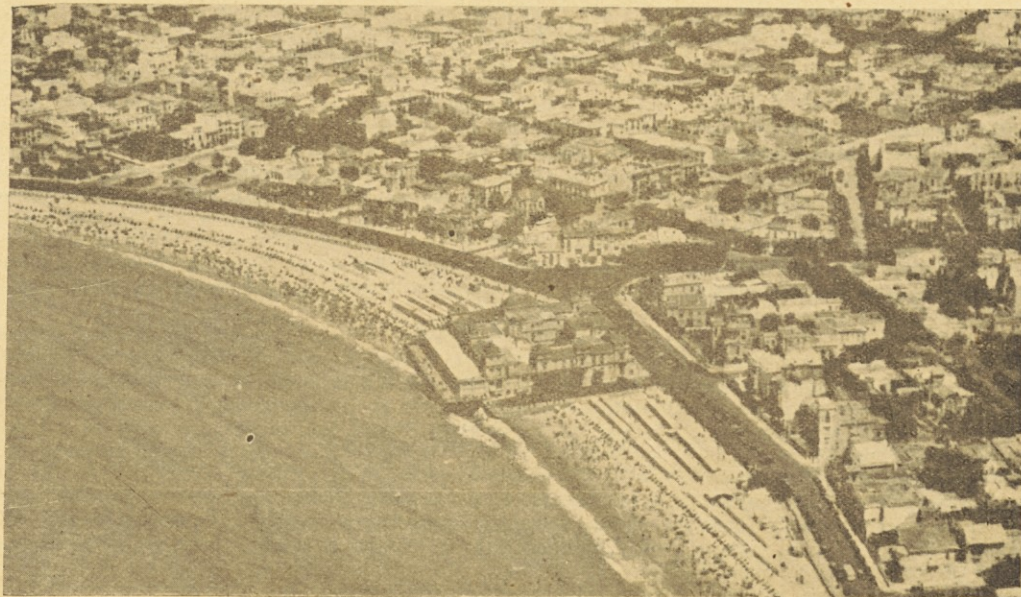

phemant, česar ne razume, to preklinja'', toda tako sramotenje in preklinjevanje ni samo nespametno, lahkomišelnost in nesrčselno, ampak tudi nevarno, in morda tudi prav zelo nevarno. Ne morda toliko zaradi policije, ki bi prav čisto seveda tudi mogla poseči vmes, in katere se nekateri — o, kako zelo so nespametni — izključno in edino boje, ter si vse, prav vse upajo, kadar sodijo, da jih človeška oblast prav ta trenutek ne bo poklicala na odgovor za njihova zla dejanja.

Naše mnenje v teh stvareh je, nasprotno takole: Če zasluži vse spoštovanje delavec, ki se na pošten način trudi s svojimi mišicami, iz tega še nikakor ne sledi, da bi smeli kar tja v en dan sramotiti recimo izobraženca, ki se je dolga leta trudil

z učenjem, in sedaj vestno izvršuje svojo službo sodnika, učitelja, predstojnika. Da ničesar ne rečem o papežu in škofih, ki so vrhovni predstavniki Cerkve, to je ne zakotne skupine, peščice ljudi dvomljivih moralnih vrednosti, marveč vrhovni predstavniki katoliške Cerkve, ki šteje po vsem svetu svojih 365 milijonov vernikov, ki je že več kakor tisoč let nerazdružljivo zrasla z našo slovensko narodno dušo, predstavniki katoliške Cerkve, za katero se milijoni najboljših ljudi vseh časov in krajev niso pomišljali in se ne pomišljajo dati tudi svoje življenje, če je treba, predstavniki katoliške Cerkve, katere član mora biti po obstoječi ustavi na primer tudi vsakokratni argentinski državni predsednik, sicer je njegova izvolitev neveljavna,

Slika zgoraj: Pogled na center Montevidea, nad polmilijskega glavnega mesta naše sosednje republike Urugvaj, kjer živi tudi precej Slovencev, ki so si ustanovili celo svoj Slovenski krožek.

Slika levo: Pristanišče Montevideo; ki ga tudi vsi argentinski Slovenci od blizu poznajo, saj je običajno vse ladje, ki vozijo iz Evrope v Buenos Aires dnevno zvezo Montevideo-Buenos Aires pa posredujejo udobni Mihanovičevi parniki.

in katere verniki imamo čast in srečo biti tudi slovenski izseljenci v Južni Ameriki skoraj v celoti.

Že sem omenil, v katerih redkih slučajih da je po izrečni, ugotovljeni in razodeti božji volji in vsled izredne pomoči božje nezmotljiv poglavar katoliške Cerkve, Sveti Oče, papež v Rimu. Videli smo, da je teh slučajev zelo malo. Videli smo, da na primer papežka pastirska pisma niso nezmotna. Posamezni škofje samo po sebi tudi v verskih in moralnih zadevah niso nezmotljivi.

Kakšno mora biti torej po pameti naše razmerje do papeža in škofov, in do okrožnic in poslanic, ki nam jih pošiljajo?

Načelo katoliške Cerkve je vedno bilo in je, da sovraži greh, da sovraži zmoto, da pa ljubi in celo spoštuje grešnika in tistega, ki je v zmoti. Kdor drugače ravna, ne ravna po navodilih in po želji katoliške Cerkve. Zlasti ne ravna po navodilih in po željah katoliške Cerkve kdor hoče biti do kogarkoli grob, prostaški, nedostojen, nizkoten, kdor v pravem pomenu besede zmerja, kleveče, opravlja, obrekuje, zaničuje in sramoti. V tem smislu je bila katoliška Cerkev brez dvoma vedno širokogrudna in svobodomiselnost. Kar se je tekom stoletij in od posameznikov morda zgodilo v Cerkvi nasprotnega — posamezni cerkveni predstavniki niso Cerkev — so bile samo izjeme, tako očitne izredne in nečuvne izjeme, da jih je ohranila zgodovina. stoletja dolgo do današnjih dni, in da še danes prinese tu in tam kdo na dan kakšen zastarel srednjeveški "slučaj", danes, ko ni več skoro nikjer na svetu prave svobode, marsikod pa ne more biti o nji niti govora, česar ti "učenjaki" seveda ne vidijo ali ne čujejo videti. Nad vse pa je čudno, bolj žalostno kakor čudno, da so prav tisti, ki nepravilno govorijo o svobodi, ki zahtevajo svobodo tudi za vse najbolj antisocialne in pogubne zmote, najbolj nestrpni do katoliške resnice, da ne sovražijo samo resnice, ampak tudi črtijo, mrzijo, blatijo, kolnejo, sramotijo in na vse načine in z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi oškodovati hočejo, včasih pa tudi telesno mučijo in v masah pobijajo vse, karkoli je z njo v zvezi, zlasti tiste, ki jo oznanjajo, razlagajo in zagovarjajo, da prav tisti, ki kriče zahtevajo svobodo zase in za sleherni pogubno laž, za resnico ne poznajo prav nikjer in prav nobene svobode, marveč se poslužujejo prav vsakih, tudi najbolj nekulturnih in najbolj nečloveških sredstev, da jo zatro, če je drugače ne morejo, kakor lahko sami vidimo na lastne oči ali če le hočemo slišimo na lastna ušesa sleherni dan.

Kako naj se papež in škofje, pa tudi duhovniki obnašajo do takih izglabljenih svojih otrok? Tako, kakor bi se obnašal v podobnem slučaju človeški oče! Oče marsikaj izpregleda, marsikaj odpusti. Prav vedno in prav vsega pa ne more in ne sme.

Včasih mora uveljaviti tudi svojo očetovsko oblast. Če ne gre drugače, mora tudi kaznovati, v skrajnem slučaju razdediniti svoje nespametne in neubogljive otroke. In sveti Oče ima v našem svetem pismu odločno poudarjeno tako oblast.

In če se v svojih pismih motijo škofje in celo papež?

Najprej je že po človeško govorjeno zelo malo verjetno, da bi se res motili, če namreč svojih pisem ne proglašajo za nezmotna, s tem še ni rečeno, da so zmotna bodisi gotovo, bodisi najbrže. In če so samo po sebi zmotljivi v svojih pismih papež in škofje, ali morda sledi iz tega, da so nezmotljivi mladi, lahkomišelnost, nečolani in neizkušeni ljudje, ki kar tja v en dan kritizirajo ugotovitve in navodila starejših, preizkušenih, študiranih in od vseh strani priznanih ljudi? Ali ni veliko bolj verjetno, da se motijo ti neizkušeni mladiči? Prav posebno kadar iščejo svojih koristi, ko vendar povdarja že starodaven pregovor, da v svojih lastnih zadevah ne more biti nihče pravičen sodnik. Toda celo v tem malo verjetnem slučaju, da bi se res našla zmota, gotova zmota v kakem škofovskem ali celo papežkem pismu, celo v tem malo verjetnem slučaju, mora biti naše razmerje do škofa ali do papeža podobno razmerju dobrega otroka do njegovega zemeljskega očeta, ki seveda tudi ni nezmotljiv. In tako se tudi ravna vsi verni, zvesti in resnični katoliški ljudje.

Še vse veliko več! Duhovniki in škofje se v svojem učenju ne morejo kaj dalj časa motiti niti če bi se motiti hoteli. Višja cerkvena oblast bo namreč za njihovo zmoto hitro zvedela in brž poskrbela, da se dolgo časa nadaljevati mogla ne bo. Tako da se krščanski ljudje lahko s popolnim zaupanjem zavemo na škofovsko in duhovniško poučevanje v verskih in nravnih rečeh.

In če ravna kateri drugače, če škofom in duhovnikom ne verujejo, če jih sramote, če jih celo pobijajo, se nam nikakor ne sme zdeti čudno. "Glejte, pošiljam vas kakor jagnjeta med volkove," je govoril Jezus svojim učencem, ko jih je razposlal po svetu. "Ne čudite se, če vas svet sovraži. Če bi bili vi od tega sveta, bi svet svoje ljubil. Ampak vi niste od tega sveta," od tega zlobnega in hudobnega sveta, vi ne učite naukov, ki bi mogli biti hudobnemu svetu všeč. Iz apostolov in njihovih naslednikov govori "duh resnice, ki ga svet ne more sprejeti". In spet ob drugi priliki jim je zatrjeval, da je učeneu dovolj, če se mu tako godi, kakor njegovemu učitelju, in jim je zagotovil, da bodo nekateri tudi nje poslušali, kakor so poslušali njega, drugi pa jih bodo zaničevali kakor so zaničevali tudi njega. Če se torej duhovnikom in škofom in papežu tako godi, kakor jim je Kristus povedal naprej — kateremu vernemu kristjanu se bo zdelo to količkaj čudno?

Nekateri odlomki iz papežkih pisem

Papežka pisma so navadno pisana škofom celega sveta ali pa škofom kakšne določene pokrajine. Sveti Oče daje v njih pismena navodila za pravilno izvrševanje škofovske službe, ali pa razlaga škofom kakšna posebno težavna dušnopastirska vprašanja, ki so se na enkrat pojavila. Naslovljena so običajno: "Vsem spoštovanim bratom patriarhom, primatom, nadškofom in škofom katoliškega sveta, ki žive v ljubezni in skupnosti z apostolskim sedežem."

Že iz tega je razvidno, da mora biti takih okrožnic veliko in da govoré o najrazličnejših vprašanjih. Pa tudi to je razumljivo, da niso vedno pisane poljudno, da jih mora čitati počasi in pazljivo, kdor naj jih prav razume.

Čerav pa so pisana ta pisma prav za prav škofom, so vendar javna in jih lahko čita vsak. Nasprotno: Cerkev zelo želi, da bi jih kolikor mogoče vsi verniki natančno prebrali in se po njih tudi ravnali. Za lažje razumevanje navadno tudi ponatiskujejo papežka pisma s potrebnimi razlagami, ki bi bila seveda za škofo odveč.

Izmed mnogih papežkih pisem prinašamo v današnji številki nekaj krajših odstavkov iz dveh takozvanih socialnih okrožnic, v katerih razlaga Sveti Oče tako pereče vprašanje o pravilni ureditvi človeške družbe na zemlji. Prvo zadevno pismo se imenuje "Rerum novarum", po začetnih besedah latinske izdaje, drugo pa "Quadragesimo anno — Ob štiridesetletnici". Prvo je dne 15. maja 1891 napisal takratni papež Leo XIII., drugo pa 40 let pozneje — od tod ime — še sedaj vladajoči papež Pij XI.

Kdor misli, da so te stvari že prestare in da v njih pač ne bomo našli kaj veliko koristnega za današnje čase, bi se zelo motil. Saj sta hotela dati v njih oba papeža zlasti splošne vodilne smernice za pravično ureditev medsebojnih človeških odnosov — mnogi, tudi mnogi katoličani se namreč pritožujejo, da niso pravilno urejeni — povsod po svetu, v vseh krajih in v vseh časih, naj bi se časovne ali krajevne razmere že tako izpremenile.

Iz obeh pisem, ki sta precej dolgi, smo povzeli seveda samo nekatere, po našem mnenju najbolj značilne in razmeroma kratke odstavke, iz katerih pa bo vendar dovolj razviden smisel obeh pisem in njihova glavna vsebina. Seveda sta predstavljena obe okrožnici tudi na slovensko in jih lahko v celoti bere vsak, kdor se zanji kaj bolj zanima.

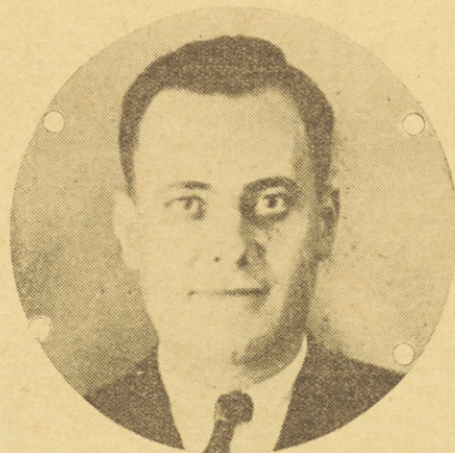
Kdo bo še pripomnil, da ni dovolj pisati, da se je treba po lepih besedah tudi ravnati. Prav tega mnenja je tudi Sveti Oče, ki graja katoličane, ki se ne ravna po "zvziženih zapovedih pravičnosti in ljubezni", ki jih ravno v teh svojih okrožnicah podrobneje razlaga, ki hlepe zgolj po dobičku, ki celo "izrabljajo vero samo in skušajo z njenim imenom pokriti svoje krivice, da bi se ubranili popolnoma upravičenih delavskih zahtev", vendar... vendar se tisti, ki se sami ne brigajo za nobeno izmed papeževih navodil, ki sicer nepravilno poudarjajo svoje pravice, a ne marajo nobenih dolžnosti, ki se tudi sami nobene krivice ne ustrašijo, če jim morda trenutno koristi, tisti nimajo nobene pravice zgražati se nad drugimi.

3. Tudi mi, častiti bratje, ki nam je poverjena skrb za cerkev in za blagor splošnosti, moramo tozadevno zavzeti svoje stališče. Kakor smo imeli drugekrat navado, ko smo vam pisali o državni oblasti, o človeški prostosti, o krščanskem družabnem redu in drugih podobnih vprašanjih, ki so se nam zdela potrebna obravnave, da smo zavrnilo zmotne nazore, enako in iz istih

razlogov smo se lotili zdaj delavskega vprašanja.

V resnici težko je to vprašanje in tudi zelo nevarno. Zelo težavna naloga je namreč določiti pravice in dolžnosti, ki se jih imajo držati bogati in ubožni, tisti, ki dajejo (Nadaljevanje na strani 20)

Levo: Viernes Scardulla, po poklicu zdravnik-mazač, zgovorni in lažnjivi glavni junak zgodbe, o kateri podrobneje govorijo pričujoče slike in sestavek desno. Spodaj: Naš rojak "avstriaco" Avguštin Bendolich iz Venado Tuerto poleg Rosaria, eden izmed Scardullevih glavnih tovarišev in pomočnikov. Kakor poročajo časopisi, je Bendolich tip izredno spretnega in prefriganega podeželskega pustolovca, ki je izborno živel od lahkovernosti ljudi, ki so mu verjeli. Zlasti je izborni kvartopirec. Scardulla mu je baje prav to najbolj zameril, da je vedno izgubil, kadarkoli je z njim igral. Vendar je znal tudi Bendolich kdaj izgubiti, in sicer in sicer sebe dostojno prav imenitno, tudi po 50.000 pesov eno samo noč. Prav ta čas mu gradijo v Venado Tuerto lastno hišo.

ARGENTISKE bajke imenovane cuentos del tío, so menda tako stare, kakor je stara sama republika Argentina. Sam Bog ve, kako drago da je bila že plačana nespametna ljud, ki so jim verjeli. Bog ve, koliko težko prislužena slovenskega denarja da so že izvalili ti "cuenteros" samo naših slovenskih žepov. Saj še danes zelo pogosto slišimo, kako da so na neverjetno prefrigan način opeharili enega ali drugega za vse njegove prihranke.

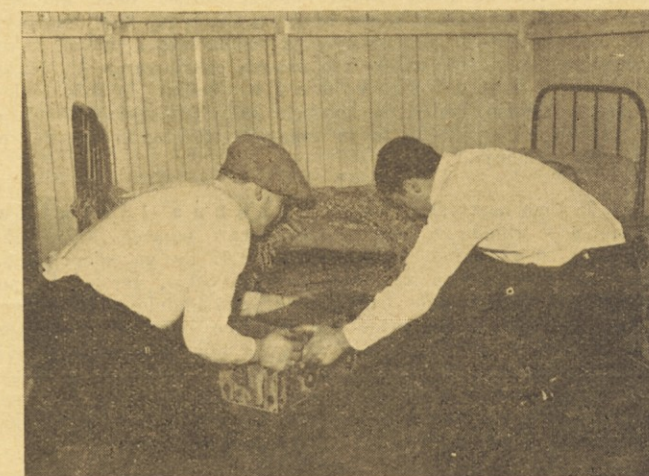
Neverjetno dolga in raznovrstna je množica drugih podobnih bajk, ki pa imajo vse en in isti cilj: čim več denarja izvabiti iz rok tistih, ki po denarju zelo hlepe in si ga radi pridobili na čim lažji, čeprav morda ne na čisto pošten način. Večinoma se odigravajo med preprostimi ljudstvi, ki pa zaidejo tudi v visoke in najvišje kroge.

Naše današnje slike ponazorjujejo tak cuento del tío, pravljico, ki je prav te dni vznemirila vso argentinsko javnost in o kateri je tudi najnovejše dnevno časopisje pisalo na tako obširen način, kakor si na primer v Evropi komaj predstavljati morejo. Pričujoče slike in v njih pripadajoča naslednja razlaga bosta tudi najbolj nazorno pokazali, kako spretni in iznajdljivi da so te naše sloparji. Bilo je torej kakor nam predstavljajo slike zgoraj od leve na desno in za tem sliko spodaj:

Ko se je Viernes Scardulla kopal v oktobrskega dne leta 1935 v potoku La Garza, blizu mesta Pergamina, je zapazil ob obrežju nekako starinsko grobnico. — Se isti večer je poiskal svojega prijatelja in današnjega svaka Jakoba Trucco in mu razložil, da se mora nahajati v grobu čisto gotovo kakšen zaklad. — Se isti večer sta se odpravila na delo. — Po kratkem kovanju so se pojavili njunimi začudenimi očmi trije težki, mokri in zarjaveli železni zaboji. — Se isto noč sta jih znesla v Scardulleva hišo in prepeljala na dom, skrbno pazoč, da bi ju nihče ne opazil. — Skupno so tehtale vse tri železne skrinje kakih 200 kilogramov. — Scardulla ni preselil v mesto Venado Tuerto, kjer živi tudi pred naših rojakov, dalmatinskih izseljencev. — Scardulla je bil slišal, da je treba javiti vsak najdeni zaklad argentinske senatu v Buenos Airesu, kjer sta ga dva njemu osebno neznana gospoda o vsem skrbno izpraševala in mu naročila, naj jim prej pripelje zaklad v sam senat. — Scardulla je seveda ubogal. — Ko so eno za drugo odprli dragocene skrinje, se je razblščalo pred njimi 104 kilograme zlatega denarja, verižic, vsakovrstnega nakita in dragih kamnov. — Uradniki senata so dali preceniti dragocenosti strokovnjakom in naslednjega dne so izročili Scardulli hranilno knjižico Narodne banke za 23.000 pesov, rekoč, da mu bodo ostalo nakazali, kadar bo zaklad prodan in ko bodo odšteli zakonite pristojbine; takrat bo tudi šele mogel svobodno razpolagati z gornjim zneskom. — Scardulla je rabil denar takoj. Vrnil se je torej naslednjega dne v senat, kjer so mu izročili prijazni gospodje 23.000 pesov na račun. Toda ko se je vračal domov v Venado Tuerto, so ga napadli zlikovci, ka so ga hoteli očitno oropati. Scardulla je bil pripravljen na vse, in je ustrelil enega izmed njih. Vse česar so ga zaprli. — Posrečilo se mu je dokazati svojo nedolžnost in je bil izpuščen na svobodo. Toda takoj je začel goniti, da so ga v senatu ogoljufali, vsled česar je javil zadevo buenosajreški policiji, ki je zaprla nekaj sumljivih elementov med katerimi je Scardulla spoznal nekega Karla Valdivieso za enega izmed že omenjenih treh senatnih uradnikov. Ta Valdivieso — Scardullovo prijatelj, kakor se je poznaje izkazalo — je najbolj zagonetna osebnost v tej zadevi, zakaj ko je bil aretiran, se je vrgel iz tretjega nadstrepja policijskih zaporov v Buenos Airesu in je obležal na mestu mrtev, kar je bilo to zadevo neprimerno kompliciralo.

Po dolgih raziskovanjih in po mnogih težkih žrtvah je gospod Scardulla priznal, da je bila zgodba o zakladu prosto izmišljena zlasti z namenom, da bi mogel bolj nemoteno vnočviti dragocenosti, ki so na druge nepošteno načine prišle v njegove roke.

To zgodbo, o kateri je argentinsko časopisje prav te dni tako obširno in podrobno poročalo, tudi mi ponavljamo, in sicer z namenom, da bi vendar že enkrat pončila vse naše ljudi, naj nikar več ne nasledajo podobnim zločinskim goljufom, tudi v tem slučaju ne, če bi jim morali govoriti v našem jeziku.

Zaklad, ki je bil v davnih časih skrit, pred kratkim najden in brž spet izgubljen, v resnici ga pa nikdar nikjer bilo ni

snov (t. j. gospodarji obrata) in tisti, ki delajo (t. j. delavci). Zelo nevarno je tudi to preporno vprašanje, ker ga vsevprek nemirni in premeteni ljudje zlorablajo, da s tem rušijo spoznanje resnice in množico nahujskajo k upor. Naj bo že stvar kakor hoče, prepričani smo in vsi to priznavajo, da je treba najubožnejšemu stanu ljudi hitro in smotreno pomagati, ker večina teh ljudi živi v tako žalostnih in bednih razmerah, da niso človeka vredne. Ker je namreč preteklo stoletje uničilo vsa stara združenja delavcev, in ni stopila na njihovo mesto nobena nova zaščita, ter so vse državne ustanove in zakoni izgubili vso prejšnjo versko podlago, zato se je tekom časa polagoma zgodilo, da so bili delavci brez pomoči in zaščite prepuščeni brezsrčnosti gospodarjev in neukročeni dobičkaželjnosti konkurentov.

Ureditev **z a s e b n e l a s t i** je prepustil Bog človeški delavnosti in uredbam narodov.

15. Sicer pa naj si bo kakorkoli zemlja med zasebnike razdeljena, ona ne neha služiti splošni koristi vseh, ker nikogar ni med smrtniki, ki ne bi živel od tega, kar donajajo polja. Kateri nimajo premoženja, ga nadomeste z delom, tako da resnično lahko trdimo, da vsa osnova oskrbovanja življenja in kulture **t e m e l j i v d e l u**, bodisi, da kdo obdeluje lastno zemljo, bodisi da izvršuje kako trudopolno obrt, za kar slednjič dobi plačilo le iz mnogovrstega sadu zemlje in ga z njim zamenja.

16. Iz tega zopet sledi, da je **z a s e b n a l a s t n i n a** popolnoma v skladu z naravo. One stvari namreč, ki so potrebne, da si ohranimo življenje in zlasti da ga spopoinimo, nam sicer rodi zemlja z veliko darežljivostjo, vendar bi ne mogla roditi sama iz sebe brez človekovega obdelovanja in skrbi. Ker pa človek, ko pridobiva naravne dobrine, uporablja dušno delavnost in telesno silo, uprav s tem sebi pridruži oni del telesne narave, ki ga je sam obdelal, v katerega je tako rekoč vtisnil nekaj obris svoje osebe, tako da mora biti povsem pravilno, da poseduje oni del kot svojo last in da na noben način nihče ne sme kršiti njegove pravice.

17. Moč teh dokazov je tako očitna, da se nam čudno zdi, kako da se nekateri z njimi ne strinjajo in da skušajo spraviti v veljavo zastarele nazore.

18. **D r ž a v n e p o s t a v e** pa, ki imajo, če so pravične, svojo moč od naravne postave same, to pravico, o kateri govorimo, potrjujejo in varujejo, če treba tudi s silo.

30. Kar se tiče **t e l e s n e g a d e l a**, bi človek celo v stanu nedolžnosti ne bil brez dela; toda kar bi tedaj volja prostovoljno želela za razvedrilo duha, temu se je moral pozneje podvreči človek — da se pokori za greh — tako, da čuti njegovo težo in je k temu prisiljen od potrebe. "Prokleta bodi zemlja v tvojem delu, v trudu se boš od nje živel vse dni svojega življenja" (1 Moz. 3, 17).

31. In na podoben način ostale nadloge na zemlji ne bodo prenehale, ker so zle posledice greha trpke za prenašati, trde in težke in one nujno spremljajo človeka do zadnjega dneva življenja. Zato je trpljenje in bolest človeška usoda, in naj ljudje preizkušajo in iščejo karkoli, takšnih nevarnosti in nobeno spretnostjo ne bodo mogli popolnoma iztrebiti iz človeške družbe. Če pa kateri izjavljajo, da to zmorejo, če bednemu ljudstvu obetajo življenje prosto vsake bolesi in težav, polno pokoja in vednega uživanja, tedaj isti nalagajo ljudstvu gorje in grade prevaro, ki se bo nekoč prevrgla v še večjo nesrečo kot je sedanja. Najboljše kar storimo je, da vzamemo **č l o v e š k o ž i v l j e n j e k a k r š n o j e**, obenem pa, kakor smo že omenili, iščemo drugod za težave primerne olajšave.

34. Tole pa se nanaša na bogatine in gospodarje: ne smejo imeti delavcev za sužnje, pravičnost zahteva, da v njih spoštujejo **d o s t o j a n s t v o o s e b n o s t i**, zlasti ker je povečana s posebnih znamenjem krščanstva. Koristno delo (rokodelstvo in obrt) ni človeku v sramoto, ampak v čast, bodisi če poslušamo naravno pamet ali krščansko modroslovje, ker nudi pošteno možnost, ohraniti si življenje. Sramotno in nečloveško pa je, če kdo ljudi zlorablja kot blago, za dobiček, ter jih ne ceni višje, kakor toliko, kolikor premorejo s svojimi mišicami in močmi. Enako je zapovedano, da se je treba ozirati na verske dolžnosti in duševno izobrazbo proletarcev. Zato je dolžnost gospodarjev, da ukrenejo, da more delavce primerno dobo časa posvetiti svojemu verskemu čutu, da se človeka ne sme izpostavljati vabam pokvarjenosti in mikom greha; da se

ga na noben način ne sme odvracati od skrbi za dom in od ljubezni do varčevanja. Istotako se mu ne sme nalagati več dela, kakor utegenejo prenesti njegove moči, in ne take vrste dela, ki bi ne bilo v skladu z njegovo starostjo in spolom. Med mnogoštevilnimi dolžnostmi gospodarjev pa se odlikuje ona, da se mora dati vsakemu, kar je pravično. Res je treba preudariti mnoge stvari, da se pravično določi mera plačila, toda na splošno naj se spominjajo bogatini in gospodarji, da nobeno božje ne človeško pravo ne dovoljuje stiskati radi lastne koristi siromake in uboge in iz tuje bede skušati doseči dobiček. Ogoljufati pa koga za pristojno plačilo, je velik zločin, ki glasno kliče v nebo po maščevalni jezi. "Glejte plačilo delavcev . . . , ki ste ga vi poneverili, vpije in njih vpitje je prišlo do ušes Gospoda vojnih trum" (Jak. 5, 4). Končno naj se bogatini vestno varujejo, da nikakor ne škodujejo prihrankom proletarcev ne s silo, ne z zvijačo, ne z obrestnimi prevarami in sicer to toliko bolj, ker oni niso dovolj zaščiteni pred krivicio in nasilnostjo in je njih imetek toliko bolj nedotakljiv, kolikor manjši je.

35. Ali ne bi mogla pokorščina do teh postav že sama uničiti jedra in vzrokov spora?

36. Vendar pa cerkev, ki ima za učenika in vodnika Jezusa Kristusa, skuša doseči več. Ukazujoč namreč nekaj popolnejšega, stremi za tem, da bi en razred z najbližjim sosedstvom in prijateljstvom spravila z drugim.

37. Mi ne moremo nepristransko (odkritosrčno) razumeti in ceniti minljivih stvari, če se duh ni bil ozrl na drugo in sicer **n e s m r t n o ž i v l j e n j e**. Ni namreč Bog človeka ustvaril za te kratkotrajne in minljive stvari, ampak za nebeško in večno (življenje). In izročil nam je zemljo kot kraj pregnanstva, ne pa kot sedež bivanja. Nobenega pomena ni za večno blaženost, če imaš bogastvo in druge stvari, ki se imenujejo dobrine, ali če jih nimáš.

39. Teh dejstev glavna vsebina je ta; Kdorkoli je po božji dobroti prejel **v e č j o m n o ž i n o d o b r i n**, naj si so to telesne in zunanje, bodisi dušne, jih je prejel iz tega vzroka, da jih uporabi v lastno spolnjenje in obenem tudi kot služabnik božje previdnosti v korist drugih. "Kdor ima torej razum, naj vsekakor skrbi, da ne molči; kdor ima obilno premoženje, naj pazi, da ne otrpne v darežljivem usmiljenju; kdor se razume na umetnost vladanja (upravljanja), naj se zelo prizadeva, da bo njene rabe in koristi deležen bližnji" (Sv. Gregor Veliki).

Zdaj pa so predvsem te stvari, ki **d r ž a v e n a p r a v i j o s r e č n e**: pošteno življenje, prav urejene družine, varstvo vere in pravičnosti, zmerno nalaganje javnih bremen in pravična razdelitev, porast obrti in trgovine, cvetoče poljedelstvo in če je še kaj drugega te vrste. S čim večjo marljivostjo se bo pospeševalo, tolikanj bolje in srečneje bodo živeli državljani.

56. Sveto se morajo čuvati pravice, v komurkoli se nahajajo, in javna oblast mora skrbeti, da posamezni svoje obdrže, s tem, da **o d v r a č a i n m a š č u j e k r i v i c e**. Samo, da mora celo v zaščiti pravice zasebnikov predvsem gledati na najnižje in na uboge. Rod bogatinov namreč, ki je ograjen s svojimi varstvenimi sredstvi, manj potrebuje javnega varstva; nesrečno ljudstvo, ki nima za varstvo nobenih svojih moči, se najbolj opira na državno zaščito. Radi tega mora država izkazovati posebno varstvo in skrb delavcem, ker se prištevajo k množici siromašnih.

Gledati je torej treba, da se vsakdanje **d e l o n e z a v l e č e** na več ur, kakor dopuščajo moči. Kakšni pa morajo biti presledki počitka, je treba presoditi iz različne vrste dela, iz okoliščin časov in krajev, iz zdravja samega delavca. Katerih delo je izsekavanje kolenja iz zemlje, ali izkopavanje železa, bakrene rude in drugih tovrstnih stvari, ki so v globini skrite, njih delo se mora, ker je mnogo težje in tudi škodljivo zdravju, izravnati s krajšo dobo.

Zelo je treba paziti pri **o t r e c i h**, da jih delavnica prej ne sprejme, dokler jim starost ni zadostno utrdila telesa, zmognosti in duha. Prezgodnje delo namreč zaduši v otroški dobi poganjajoče sile, kakor kaleče zelenje, in radi tega se izgubi vsa otroška vzgoja. Tako so tudi **n e k a t e r a d e l a m a n j p r i m e r n a z a ž e n s k e**, ki so rojene za domača dela: ta dela namreč ne samo čuvajo dostojnost pri ženskem spolu, ampak se tudi po svoji naravi skladajo z vzgojo

otrok in prospem družine. Na splošno pa bodi določeno: delavcem je treba dati toliko **počitka**, kolikor je potrebno za izravnavanje moči, ki so bile pri delu porabljene, kajti počitek mora radi rabe zmanjšane moči povrniti. V vsaki pogodbi, ki se sklene medsebojno med gospodarji in delavci, mora biti ta pogoj ali pripisan ali molče obsežen, da bo zavarovan obojevrstni počitek. Drugače se pogajati namreč ne bi bilo pošteno, kajti nikomur ni dovoljeno zahtevati niti obljuditi zanemarjanje dolžnosti, ki človeka vežejo do Boga ali do samega sebe.

Bodi, da delavec in gospodar soglašata v mnenju in izrečno **glede velikosti plačila**, vendar ostane vedno tu nekaj od naravne pravičnosti, kar je več in bolj staro, kakor prosta volja pogodbenikov, namreč, da mora plačilo zadostovati, da hrani delavca, sicer varčnega in dobrega značaja. Če bi pa delavec, prisiljen po potrebi ali nagajen radi strahu večjega zla, sprejel tršo pogodbo, ki bi jo moral sprejeti, čeprav bi ne hotel, ker bi bila naložena od gospodarja ali delodajaleca, bi bilo to podvrženje sili, proti čemer pravičnost glasno ugovarja.

Ljudje kažejo veliko večjo živahnost in zanimanje, kadar vedo, da **delajo na svojem**; da, nauče se celo naravnost ljubiti zemljo, obdeiano z lastno roko, od katere ne pričakujejo samo živeža, ampak tudi nek imetek zase in za svoje. Vsakdo vidi, koliko doprinese ta živahnost volje za rodovitnost sadežev in pomnožitev bogastva države.

Prvo mesto zavzemajo **delavska društva**, v katerih obsegu so skoro vse druge zasgitne ustanove za varstvo dečkov, deklic, mladih in starejših, združene. Dolgo so obstojale pri naših prednikih dobre tvorbe združenih rokodelcev. V resnici niso donšale prelepih koristi samo delavcem, ampak čast in prospek tudi obrti sami, kakor pričajo premnogi spomeniki.

Po naravnem pravu je človeku dovoljeno, da se združuje v **zasebnih družbah**, država pa, da je ustanovljena zato, da štiti naravna prava (pravice), ne pa, da jih ugonabija. In če bo ona prepovedovala, da se državljska društva ne smejo združevati, bi naravnost sebi nasprotovala, ker se je tako sama, kakor so se zasebna društva, rodila iz tega načela: da so ljudje po naravi družni.

Država naj ničesar ne določa pod videzom javne koristi, česar pamet ne odobrava. V toliko je namreč treba **ubogati zakone**, v kolikor so v skladu z zdravno pametjo in torej tudi z večnim božjim zakonom. (Tom. Akv., S. th. I, 2 q. 93, a. 3 ad 2.)

77. Če postavimo temelj socialnih zakonov na vero, je **lahka pot** za določitev medsebojnih odnosov tovarišev, iz česar naj bi sledilo mirno sožitje in evetoče blagostanje.

Duhovniki naj napnejo vse moči duha in vztrajnosti in naj ne nehajo zabičevati ljudem iz vsakega stanu življenske resnice vzete iz evangelija. Z vso močjo, ki jo zmorejo, naj se trudijo za blagor narodov, zlasti naj se prizadevajo, da ohranijo v sebi in vzbude v drugih, pri najvišjih, prav tako kakor pri najnižjih, vseh čednosti gospo in kraljico, **ljubezen**. Zaželjeno blaginjo namreč moremo pričakovati predvsem iz velikega izliva ljubezni, — mislimo na krščansko ljubezen — ki na kratko obsega postavbo svetega evangelija, in ki je vedno pripravljena samo sebe žrtvovati za korist drugih; ki je najgotovjši protistrup proti drznosti in prekomerni ljubezni do samega sebe.

Gotovo Cerkvi ni bilo odkazano **področje**, da bi vodila ljudi k časnim in minljivi sreči, ampak k večni; da, "mečati se brez razloga v posvetne posle smatra Cerkev seli za nedovoljeno". A nikakor se ne more odreči od Boga ji izročeni službi, da avtoritativno sedi, ne o tehničnih rečeh, za kar nima ne primernih sredstev in sploh ne posianstva, pač pa o vseh tistih vprašanjih, ki se nanašajo na naravnost in nje pravec. Glede tega je Nam izročen zaklad resnice in nad vse resnobna naloga, da naravni zakon objavljamo, razlagamo in tudi, bodi prilično ali neprilčno, z opomini naglašamo. Le-to je podvrglo in podredilo socialni red in tudi gospodarske zadeve Naši vrhovni sodbi.

Matere naj delajo predvsem doma ter okoli doma in naj skrbne za domača opravila. Zloraba je, ki se mora na vsak način odpraviti, da morajo matere radi premajhne očetove plače zunaj doma iskati zaslužka in tako zanemarjati domače delo in domača opravila, posebno vzgojo otrok. Zato se je treba z vsemi močmi prizadevati, da bodo dobivali družinski očetje zadostno plačo in mogli z njo primerno poskrbeti za skupne domače potrebe,

Ko se določa **višina plače**, je treba gledati tudi na položaj podjetja in podjetnika. Nepravilno bi se namreč zahtevala take čezmerne plače, ki jih podjetje ne more prenašati, ne da bi propadlo in potegnilo v nesrečo tudi delavstvo. Seveda če nosi manjše dobičke radi podjetnikove malomarnosti, nepodjetnosti ali neskribi za tehnični in gospodarski napredek, ni to pravičen vzrok, da bi se delavcem plače zmanjševale. Ako pa podjetje samo nima zadostnih dohodkov, da bi moglo delavcem dajati pravično plačo, ker ga tlačijo krivična bremena ali je prisiljeno prodajati izdelke pod pravično ceno, zadeva tiste, ki ga tako stiskajo, velika krivda; krivi so namreč, da delavci ne dobivajo pravične plače, ampak da morajo v sili sprejemati nižjo plačo, kakor jim gre.

Še vedno velja tisto nepremakljivo in neizpremenljivo prevážno načelo socialne filozofije: kakor ni dopustno jemati posameznikom in izročati občini, kar zmorejo posamezni s svojo močjo in s svojo delavnostjo, tako je nepravilno, povzročajo veliko škodo in moti pravni red, če se to, kar zmorejo manjše in nižje organizacije, izroča večji in višji družbi; zakaj **država mora** po svoji moči in naravi udom socialnega organizma s svojo dejavnostjo dajati oporo, nikdar pa ne sme le-teh vase povzemati in uničevati.

Človeško delo, kakor je Naš prednik v svoji okrožnici (Rerum novarum) zadostno pojasnil, ni navadno blago, temveč je treba v njem upoštevati delavčevo človeško dostojanstvo. In se zato ne sme kupovati in prodajati kakor kako blago. Vendar dandanes v dejanskih razmerah najemanje in oddajanje dela na takozvanem "delovnem trgu" deli ljudi v dve stranki kakor v dve četi. Radi nasprotja med njima je delovni trg podoben bojišču, kjer se ti četi hudo med seboj borita. Vsak razume, da je treba to veliko zlo, ki tira vso človeško družbo v pogubo, čim najhitreje odpraviti. A popolno ozdravljenje bo le tedaj mogoče, ko se bo odpravilo tisto medsebojno nasprotje in se bodo ustanovili dobro urejeni udje socialnega telesa, "**korporacije**", katerim ljudje ne bodo pripadali po vlogi, ki jo imajo na delovnem trgu, ampak po raznih socialnih opravilih, ki jih posamezniki izvršujejo. Kakor namreč tisti, ki blizu skupaj stanujejo, po naravnem nagonu ustanove občino, tako je naravno, da tisti, ki izvršujejo isto obrt ali imajo isti poklic — bodisi gospodarski ali drugačen — ustanove nekakšno "korporacijo". Zato mnogi pravijo, da so takšne samoupravne organizacije državi, če ne bistvene, vsaj naravne.

Toda **svobodna tekma**, dasi je v nekih mejah dopustna in gotovo koristna, nikakor ne more ravnati gospodarstva, kar je tudi izkušnja zadosti dokazala, ko so se kriva načela individualističnega duha uveljavila v življenju. Zato je nujno potrebno, da se gospodarstvo zopet podvrže in podredi pravemu in uspešnemu vodilnemu načelu. Še manj pa ga more **gospodarstvo samodržstvo**, ki je zadnje čase zamenjalo svobodno tekmo. Zakaj le-to je neka sdepa moč in drzna sila, ki jo je treba, da bo ljudem koristno krepko brzdati in modro voditi, a brzdati in voditi se ne more sama. Treba je torej iskati višji in plemenitejših sil, ki bi mogle resno in resnično ravnati to gospodarsko samodržstvo, in to sta socialna pravičnost in socialna ljubezen.

Eden izmed najbolj žalostnih primerov je **ponižanje državnega dostojanstva**. Država, ki bi morala biti kot kraljica in najvišja razsodnica vzvišena nad stranke, vsa skrbi le za občo blaginjo in pravičnost, je sužnja, izročena in zaslužena pohlepu ljudi.

Res je žalostno, častiti bratje, da so bili in so še, ki se imajo za katoličane, a se komaj spominjajo tiste vzvišene zapovedi pravičnosti in ljubezni, ki nam ne veleva samo, dajati vsakemu, kar je njegovega, temveč tudi, pomagati potrebnim bratom kakor samemu Gospodu Kristusu, in kar je hujše, ki se ne boje iz pohlepa po dobičku pritiskati delavce. Da, so celo taki, ki **zlorabijo vero** samo in skušajo z njenim imenom pokriti svoje krivice, da bi se ubranili popolnoma upravičenih delavskih zahtev. Njih ravnanja ne bomo nikoli nehali resno obsojati. Oni so namreč krivi, da se je moglo četudi neupravičeno, o Cerkvi sumiti in da se ji očita, kakor da se zavzema za bogate, a ne meni za težave in potrebe tistih, ki so tako rekoč oropani naravne dediščine. Vsa zgodovina Cerkve priča, da so ti očitki nezasluženi in krivični.

Postavljeni tem neštetim ovcam od kneza pastirjev, ki jih je odrešil s svojo krvjo, za variha in pastirja, jih ne moremo gledati brez solz v tako veliki nevarnosti, ampak zavdajoč se pastirske dolžnosti le na to mislimo, kako bi jim mogli pomagati, in kličemo na neutrudno delo tudi druge, ki

jim iz pravičnosti ali ljubezni mora biti tega mar. Kaj bo namreč koristilo, ako se bodo ljudje z umnejšo rabo bogastva tudi bolj usposobili, da si pridobe ves svet, če pa bodo s tem svojo dušo pogubili? Kaj, ako uče o gospodarstvu varna načela, če se pa v razbrzdanem in grdem pohlepu tako vdajajo sebičnosti, da "slišijo Gospodove zapovedi, pa vse nasprotno delajo"?

Korenina in vir tega odpada od krščanskih načel v socialnih in gospodarskih rečeh in iz tega izhajajočega odpada toliko delaveev od katoliške vere so strasti, žalostna posledica izvirnega greha, ki je čudovito prvotno soglasje človeških zmožnosti tako raztrgal, da človeka, ki ga zle želje le preleško prevzamejo, silno mika, minljive dobrine tega sveta bolj ceniti kakor pa nebeške in stalne. Odtod je tisti nenasični pohlep po bogastvu in časnih dobrinah, ki je sicer v vseh časih mamil ljudi, da so prelamljali božje zakone in teptali pravice bližnjih, ki pa v današnjih gospodarskih razmerah nastavlja človeški slobiti mnogo več nastav. Ker

namreč negotovost gospodarstva zlasti radi prepletenosti gospodarskih pojavov zahteva od njih, ki so se mu predali, napet in neprestan napor, so nekateri tako otopeni za opomine vesti, da imajo za dovoljeno, svoje dobičke kakorkoli množiti in bogastvo, ki so si ga z velikim trudom in prizadevanjem pridobili, z vsemi pravičnimi in nepravičnimi sredstvi za vse nenadne slučaje zavarovati. Dobiček, ki ga je v trgovini, oproščeni vseh zakonov, zlahka dobiti, vabi v menjavanje in razprodavanje blaga premmoge, ki hlepe samo po tem, da bi si z najmanjšim trudom pridobili hitrega dobička, in zato v nebrzdanem trgovskem oprezovanju samovoljno iz same lakomnosti tako pogosto zvišujejo in znižujejo cene, da prevračajo vse preudarke in račune proizvodjavcev.

Dokler bo trajalo to razdejanje duš, je zastoj vsak trud, da bi se družba preuredila. A zoper to razdejanje ni drugega uspešnega pripomočka, kakor da se ljudje odkrito in iskreno vrnejo k evangelijskemu nauku, namreč k zapovedim tistega, ki edini ima besede večnega življenja, to je besede, ki ne bodo prešle, ko bosta nebo in zemlja prešla.

Slovenski izseljenci v Brasilu zlasti v velemestu Sao Paulo

Iz naše sosednje države Brasil, kjer živi znatno število slovenskih izseljencev, dočim jih je bilo še veliko več pred dobrimi štiridesetimi leti, in kjer ima naša revija tudi lepo število naročnikov, dobimo le malo vesti, zlasti malo zanesljivih in še manj veselih. Zato v današnji številki prav radi objavljamo kratko poročilo, ki nam ga je nalašč za našo revijo napisal na prijatelj in naročnik g. Franjo Cotič, dočim si dovoljujemo ponatisniti intervju, ki ga je imel urednik ljubljanskega dnevnika Slovenski dom z dolgoletno slovensko izseljenko v Brasilu, gospo Paternost iz Sao Paulo, ki se je nedavno mudila v domovini. Seveda prepuščamo odgovornost za te podatke izključno obema informatorjema, gospodu Cotiču in gospej Paternost, kakor seveda tudi uredništvu Slovenskega doma. — Oba sestavka sta bila napisana že pred imenovanjem gospoda ministra Cankarja za poslauika v Rio de Janeiro, vendar vsled tega nista izgubila njune veljave. — Uredništvo.

Gospod Franjo Cotič nam poroča:

Gotovo bi zanimalo cenjene čitatelje Duhovaega življenja, da izvedo tudi o nas Slovencih v Sao Paulo, kako da se nam kaj godi.

Naše življenje je bolj pusto in se zdi, da smo se te puščobe že docela privadili. Naša tukajšnja slovenska naselbina šteje nad deset let, imamo pa med seboj tudi že stare Slovence, ki so tu morda že nad trideset let. Nekateri so si še precej opomogli, a večinoma se borimo zgolj za življenje.

Naši prvi pionirji, prvi brazilski Slovenci, so silno trpeli, vsled česar so se večinoma že po nekaterih letih bivanja preselili v druge dežele in države ali pa vrnili v staro domovino. Danes dobimo prav redko slovenske stare korenine, ki so nad trideset let vztrajale tod. Velika večina naše naselbine šteje komaj dobrih deset let bivanja v Brasilu in je v glavnem doma iz Primorske, od koder smo morali nekaj radi političnih, nekaj pa radi nevdržnih ekonomskih, gospodarskih razmer.

Svoje prvo narodno društvo so si bili ustanovili slovenski in jugoslovanski izseljenci že zdavnaj, že pred 35 leti, ko je bila pokojna Avstrija še pri prav trdnem življenju (okrog 1902. leta). Zanimivo je, da so bili združeni v tem društvu Hrvatje, Slovenci in tudi Srbi. Tudi sem slišal, da so bili že pred vojno v teh krajih slovenski duhovniki (slišal sem, da trije) in da so imeli naši tedanji izseljenci v Sao Paulo tudi svojo posebno službo božjo s slovensko pridigo, samo da ne vem, ali je bilo to stalno ali samo mimogrede. Imeli so tudi svojo lastno slovensko knjižnico. Res bi potrebovali človeka, ki bi imel časa in tudi sposobnost, da bi vse to raziskal, kajti če hočemo kdaj pisati zgodovino Slovencev in Jugoslovanov v Južni Ameriki, ne bo popolna, če se ne bomo hitro pozanimali, kako da so živeli in živijo naši ljudje v Braziliji. Zdi pa se mi, da je žal naš celokupni izseljenski aparat, prosvetni, državni ali cerkveni, braziljske Jugoslovane popolnoma prezrl, kar je res žalostno, pa tudi neodpustno. Saj vendar šteje jugoslovanska kolonija v Brazulu okrog trideset tisoč — nekateri celo trdijo da nad petdeset tisoč — pa nimamo danes tako rekoč nobenega društva, nobenega konzulata, nobenega predstavništva in tudi nobenega duhovnika. Umiramo in bolj in bolj se za nami izgublja sled... Z izjemo razmeroma maloštevilnih, katerih otroci kljub vsemu vendarle večinoma vsaj nekaj slovenskega še znajo, ogromna večina jugoslovanske dece ne razume več jezika svoje rodne matere. Odrasli umirajo, a novih, ki bi stopili na njihovo mesto, ni. A našega umiranja in izginjanja nismo povsem in samo sami krivi, marveč nosijo mnogo krivde tudi faktorji, ki so po svoji dolžnosti poklicani, da bi morali skrbeti za izseljence.

Slovencev nas je danes v Sao Paulo malenkost. Toda če gledamo iz jugoslovanske stališča, se mi zdi, da je ravno tako škoda Hrvatov, s katerimi hkrati tonemo v brazilskem morju.

Pred nekaterimi leti smo imeli Slovenci svoje lastno društvo dočim so jih imeli Hrvatje nebroj in vseh barv. Danes nimamo ne Slovenci ne Hrvatje ničesar. Razočarani smo na vse mogoče načine. Nezmožni smo in po današnjih razmerah sodeč ni

niti misliti, da bo tridesettisočglava jugoslovanska kolonija v Braziliji še kdaj prišla do močne organizacije, kakršne bi bilo želeti in kokršno bi lahko imela.

Edino naše tukajšnje društvo je danes "Ornus", ki obstoja že 10 let. Ime je sestavljeno iz kratice, ki zvene malo tuje in ne vsakemu lepo. Je to društvo manjšega obsega ali v današnjih dneh edino. Zadnje čase je ustanovilo — kar je vse hvale vredno — nedeljske dveurne šolske tečaje za slovensko deco, v katere zahaja od 25—30 slovenskih otrok, torej za naše male razmere nepričakovano veliko. Slovencev nas je v Sao Paulo namreč le par stotin in še ti smo raztreseni širom vsega milijonskega mesta. Žal pa je tej deci zabranjeno, da bi smela kaj slišati bodisi o jugoslovanskem, bodisi o krščanskem duhu.

Iz razgovora z gospo Paternost pa je povzel ljubljanski Slovenski dom z dne 26. julija 1938:

Med stotisoči Slovencev, ki jih je usoda razmetala po svetu za kruhom, so menda tisti v Braziliji, ki jih je nekaj desetisoč, najbolj pozabljeni. Letošnje poletje, ki je priklicalo v domovino toliko rojakov, je privedlo tudi iz daljne Brazilije nekoga, ki je povedal nad vse zanimive reči o naših v Braziliji. Je to ga. Paternost, žena velikega slovenskega podjetnika iz Sao Paula, kjer živi 5000 Slovencev in Slovenk. Doma je iz Starega trga na Notranjskem.

Slovenka iz Brazilije pripoveduje

Pred petnajstimi leti, bilo je leta 1923, so se odpravili iz Ljubljane na daljno pot v Brazilijo. Vsa družina. Ni bila beda povod potovanja, šli so v resnici samo za boljšim kruhom. Pisali so nam, da tam v Braziliji in zlasti v Sao Paulu dobro uspevajo trgovski posli in ljudje s trgovskimi sposobnostmi imajo tam lepo priliko, da z bogate. Leta 1923. je bilo, ko so se torej vkrcali v Trstu in izstopili na tleh Južne Amerike v luki Santos. Tam so sedli na vlak in se odpeljali v šeststo kilometrov oddaljeno mesto Rio Preto. Bila je to dolga in naporna vožnja, bilo je strašno zapuščati starše in iti v tujino, kjer niso vedeli, kaj jih čaka. Od tedaj je minulo petnajst let.

V Rio Pretu, mestu s trideset tisoč prebivalci, živi vsakinja pripovedovalke, ki je poročena s polkovnikom Felicianom Sallesom Cunha (Kunja). Polkovnik Salles je zanimiv mož. Kot zelo spreten trgovec je začel veliko avtobusno podjetje. Še bolj pa govori o njegovi podjetnosti dejstvo, da je bil do leta 1930

lastnik 3000 km cest

Vse je sam zgradil in je pobiral cestnino celo od državnih prometnih sredstev, ki so vozila po njegovih cestah. Po pogajanjih z državo je leta 1930 prodal vse svoje ceste za nekaj lepih milijonov dolarjev. Ta podjetni človek je pripovedovalkinemu možu zaupal samostojno vodstvo velike žage. Novi vodja je naročil stroje iz Nemčije in je kmalu izvažal sam les v

Sao Paulo v velikim množinah. V tem času sta doraščala sina, ki sta hodila v ljudsko šolo v Rio Preto. Ker v mestu ni bilo nobene gimnazije — čeprav šteje 30.000 prebivalcev — so sklenili, da se preselijo v Sao Paulo. Starejši sin je dovršil v Sao Paulu gimnazijo, nato pa odšel v domovino, kjer študira v Ljubljani gradbeno tehniko.

Lesna industrija je v Sao Paulo prav dobro uspevala. Ko pa je prišlo v državi do revolucije, prav ob veliki krizi, je bilo treba lesno trgovino opustiti, obdržali pa so zalogo lesa za domačo uporabo.

Naš rojak delo ulice in hiše

Leta 1932 je prišel pripovedovalkin mož na misel, da bi sam začel graditi ceste in hiše. Zgradil je v mestu lepo število ulic, ki jih je vse krstil s slovenskimi imeni, tako da se ti zdi, če greš na sprehod po tistem delu Sao Paula, da si popolnoma v domačem kraju, saj vidiš sama slovenska imena: Sava, Drava, Savinja, Emona. Slovenska naselbina je vprav ob sami glavni cesti iz Sao Paula v Santos. V šestih letih je Paternost zgradil 500—600 hiš, kar je brez dvoma znak velike podjetnosti in sposobnosti našega človeka.

V središču mesta, na najlepši razgledni točki 800 m visoko ima Paternost svojo vilo, ki je središče vsega narodnega življenja med našimi izseljenci v Sao Paulu.

Slovensko življenje v Sao Paulu

V Sao Paulu živi nekako pet tisoč Slovencev in nad 20.000 Hrvatov. Življenje naših rojakov poteka tu v popolni zanemarjenosti, saj ima le malokdo med njimi kake večje in više potrebe, kakor pa zahteve, ki mu jih stavi golo lastno življenje v mednarodni mešanici. Ne država in ne ožja domovina jim ne posvečata nič skrbi. Pri tolikšnem številu naših rojakov, ki so naši državljani, ni bilo do zdaj nobenega zastopnika naših oblasti. Zadnje leto sta prišla med naše rojake dva izseljenska dopisnika, ki naj bi vzdrževala vez z domovino s svojimi poročili, vendar bi pa bilo stokrat bolje, da ne bi nikdar prišla med izseljence. Bila sta to neki jud Taussig in neki Todič. Todič je osleparil ljudi za večje vsote, tako da je izrekla saopaulska policija za njim progon. Jud Taussig pa je prvo, kar je naredil pri naših rojakih v Sao Paulu, bilo to, da je šel med ljudi in zabavljal proti oblastem, ki so ga poslane tja.

Čeprav je ta naselbina dovolj velika, še vedno pogreša duhovnika. Potrebno bi bilo ustanoviti v Sao Paulu vsaj mesto za honorarnega konzula in poslati tja duhovnika, ki bi skrbel za dušne potrebe naših ljudi. Naši ljudje so si v ta namen sami ustanovili več društev, ki pa so zaradi medsebojnih sporov razpadla. G. Paternost, ki je nekak organizator društvenega življenja med slovenskimi izseljenci v Sao Paulu, je skušal pri vladi izposlovati zastopnike in dobiti za naselbino duhovnika, toda do danes je ta želja ostala neizpolnjena.

Za požrtvovalnost naših rojakov v Sao Paulu priča to, da so sami sklenili sezidati šolsko poslopje in cerkev in sicer bodo

vsi skupaj šli delati prostovoljno brez izjeme. Dolžnost domovine je, da jim preskrbi vsaj duhovnika.

Danes, po letih dela, imajo naši ljudje tod skoraj prav vsi vsako svojo farmo ali "fazendo", kakor pravijo v Braziliji. Fazenda je velika kmetija, katere gospodarstvo je vse usmerjeno samo na eno vrsto pridelovanja, n. pr. kave, bombaža, pomaranč, tobaka. Ogromna polja omogočajo našim ljudem na farmah gojenje velikega števila goved, vendar pa so vsi ti farmerji odrezani od sveta, s katerim pridejo v stik samo, kadar gredo po nujnih opravkih daleč v mesto, kar je navadno le dvakrat ali trikrat na leto. Življenje izseljencev najbolj poznamo iz romana "Izseljenci", ki ga je napisal Norvežan Johan Bojer.

Sicer pa žive naši ljudje tudi kot uradniki v mestih pri raznih podjetjih, ali kot rokodelci. Zanimivo in uspešno kariero je naredil naš rojak Ivo Butkovič, doma iz Cerknice, ki je z navadno kmetijsko šolo, v katero je hodil na Grmu pri Novem mestu, postal v brazilski prestolnici Rio de Janeiro direktor vsedržavnega monopola za prodajo alkoholnih pijač.

Ga. Paternost je ustanovila leta 1932. Klub jugoslovanskih žena v Sao Paulu, ki je imel predvsem praktičen namen, da bi naše žene imele takoj pomoč pri krstu, kot botre in podobno. Klub je 1937 prenehal, ker ni imel svojega lokala, vendar pa se naše žene v Sao Paulo še vedno zbirajo pri tej gospe.

Jugoslavija spoštovana država

Naši izseljenci v Braziliji pazno zasledujejo vse dogodke v domovini, in spremljajo vse dogajanje in načrte sedanje vlade. Vsi pričakujejo veliko od domovine in s pozornostjo poslušajo vsako vest, ki jim pripoveduje o delu doma. Brazilijanske oblasti izkazujejo našim ljudem vso naklonjenost, zlasti pa se kaže to ob tem, da so jim pustile šole, medtem ko so pred kratkim zaprle 2500 nemških šol zaradi hitlerjevske propagande. Če bodo naši rojaki dobili od svoje države in domovine podporo, ki jim gre, bodo predstavljali v Braziliji skupino, ki jo bo spoštoval vsakdo.

Slišati rodno besedo in umreti ...

Pripovedovalka je še povedala, koliko vesejja povzročajo našim ljudem v njenem mestu oddaje nove belgrajske oddaje postaje, ki jih v Sao Paulu izborno slišijo. Hudo jim je samo to, da je v njih tako malo slovenskega programa, ker jih ogromna večina ne razume sbshkohrvaškega jezika. Zato prosijo upravo te postaje, da bi njihove želje upoštevala in vsak dan dala na program kaj slovenskega.

Zadnja želja pripovedovalke, ki nocoj odpotuje v svojo domovino, je bila, da bi mogla dobiti te zadnje dni čim več gramofonskih plošč s slovenskimi pesmimi. Tam doli v Sao Paulu jo čakajo stari ljudje, kakor 75 letni Loboda iz Kamnika ali stari Franel iz Grahovega, ki bi radi vsaj enkrat še slišali slovensko pesem, preden umro ...

Upajmo, da jim bo gospa Paternostova to željo lahko izpolnila in jim razen pesmi prinesla tudi še pozdrave iz domovine.

Abesinija se prenavlja

Cerkvenopravno je Abesinija razdeljena v šest apostolskih vikarijatov in 4 apostolske prefekture. Na čelu vsakega vikarijata in vsake prefekture stoji škof. Sedeži apostolskih vikarijatov so naslednji: Asmara (kjer sta dva apostolska vikarja, eden za Italijane, drugi za domačine; slednji je abesinskega rodu), Addis Abeba, ki je obenem sedež vrhovnega poglavarja cerkvene organizacije v Vzhodni Afriki, to je apostolskega delegata nadškofa msgr. Castellanija, Harrar, Ghima, za južni del Abesinije, in Mogadisk za ozemlje nekdanje italijanske Somalije. Apostolske prefekture pa so nastanjene v mestih: Desje, Adigrat, Gondar in Neghalli.

Katoliško Cerkev čakajo v Abesiniji velike naloge, ker je tankaj našla še popolnoma neobdelano polje. Koptska cerkev je životarila več ali manj samo čustveno, brez trdne dogmatične osnove. Saj tudi drugače ni moglo biti. Koptska duhovščina je neuka, večji del sploh še pismen ni. Pri posvečevanju dijakonov in duhovnikov sploh niso nikdar zahtevali poznanja verskih resnic. Poznati so morali — in še to samo površno — le naj-nujnejše cerkvene obrede. V dijakone so posvečali že otroke 10 let. V vsaki večji vasi je po pet do osem duhovnikov, ki služijo božjo službo, a nimajo skoraj nobene duhovne izobrazbe. Kdorkoli se je oglašil, da bi bil rad duhovnik, so ga brez nadaljnega posvetili. Ni čudno, če se v takšnih razmerah ni mogel razviti noben pravi krščanski nauk in če koptska cerkev ni mogla zajeti narodove luše, da bi jo izoblikovala v utrjenih čednostih, marveč je pod krščansko pobarvano zunanostjo dalje živela popolnoma poganska duša. Le najvišja duhovščina se je šolala po Evropi in je imela dogmatično izobrazbo, toda kaj je par izobražencev na tako ogromnem ozemlju in med tako neukim ljudstvom.

Katoliška Cerkev v Abesiniji bo s šolami in s krščanskimi deli usmiljena pokazala, kaj je katoliška cerkev, kaj ustvarja in kam vodi. Na ta način se bo skušala približati ljudstvu, ki je po svojih lastnostih zelo dobro, plemenito in dostopno za dobroto srca ter za lepo besedo. Ustanovilo bo, v kolikor ji bodo sredstva na razpolago, bolnišnice, letišča zdravilišča, sirotišnice, domove za stare in onemogle. V Abesinijo pride večje število očetov frančiškanov in sester misijonark, tako da bo v kratkem mogoče delo, ki se za enkrat razvija samo po osrednjih večjih naselbinah, razširiti tudi v notraujnost dežele. Morda bo italijanska vlada prosila Sveto Stolico, da prevzame tudi nekaj državnih šol, ki se počasi ustanavljajo. Tudi tamkaj bo katoliška Cerkev opravljala svoje delo v duhu pravega katoliškega misijonstva. Polje je ogromno, rodovitno, obilen sad obljublja, samo da bi imeli dosti delavecev.

Potovanje po italijanski Vzhodni Afriki je sedaj že mnogo lažje. Doslej je Italija tamkaj že zgradila avtomobilske ceste iz Masave do Tesenei ob egiptski meji (čez Asmaro). Iz Asmare pa vodi velika cesta čez Adigrat, Desje v Addis Abebo, druga pa iz Asmare do jezera Tana, kjer leži mesto Gondar. Tudi iz Asaba ob Rdečem morju čez danakilsko puščavo grade cesto v Desje. Končana bo še letos. Iz Addis Abebe grade cesto v ravni črti do sudanske meje. Do polovice je že dograjena in vozna za avtomobile. Nadaljnje ceste, ki so že dograjene, vodijo iz Addis Abebe v Gimno na jugu in proti Džibutiju na vzhodu. Prav tako so skoraj že dogradili veliko pot z juga, iz Modagiska do Mustahila na vzhodu, in do Neghelija na zahodu. V par letih bo vsa Abesinija prekrizana z velikimi, prvovrstnimi avtomobilskimi cestami in bo misijonsko delo mnogo lažje napredovalo, ker potovanje ne bo več delalo toliko težav.

Veliko posvetovanje za dvig slovenskega kmeta

Z današnjo številko zaključujemo kratke izvlečke iz petinštiridesetih kmetijsko-strokovnih predavanj naših kmetijskih strokovnjakov. Kakor smo že zadnjič omenili, je organizirala to svojevrstno, doslej najskrbneje pripravljeno in najbolj vsestransko kmetijsko zborovanje ljubljanska banska uprava z namenom, da najprej ugotovi točno stanje našega kmetijstva, prouči vse vzroke, ki so dovedli do katastrofalnega propadanja slovenskega kmeta zlasti v poslednjem desetletju, in da končno vsaj v zadnjem trenutku zavre ta usodepolni razvoj navzdol.

Ze zadnjič smo ugotovili, do te razmere morejo in motajo zanimati tudi slovenske izseljence, ki so bili prav vsled nevdržnih razmer, o katerih strokovnjaško razpravljajo naša predavanja, prisiljeni zapustiti svojo domačo zemljo in se izseliti na tuje, ki pa vedno še želijo nazaj, domov, zlasti še, ker so premnogi zapustili v domovini ne samo svoje srce in spomine, marveč tudi svoje prijatelje in sorodnike, in prav mnogi celo svoje družine in svoja posestva. Našim cenjenim čitateljem priporočamo, da vsa ta poročila še enkrat skrbno prečitajo in preštudirajo, in se o njih tudi razgovarjajo.

Ali se bo ta katastrofalni razvoj dal preusmeriti? V marsičem da, ker smo ga v marsičem zakrivali sami. Seveda samo z velikimi napori. Popolnoma pa najbrže ne, ker ni odvisen samo od naše dobre volje. In prav ta ugotovitev je temeljne važnosti tudi pri reševanju našega sedanjega in bodočega izseljenjskega vprašanja.

Svetnik VI. Kuret je referiral o "V i n a r s t v u", ki je pri nas prav zelo važna kmetijska panoga, saj je zasajenih s trto nad 25.000 ha Slovenije, ki nam donajajo povprečno do pol milijona hl vina. V severovzhodnem delu Slovenije vlada kvalitetna proizvodnja, v južnovzhodnem delu kvantitetna. Vinogradništvo se je pri nas razvilo že jako visoko, a zadnja leta zaradi krize nekoliko popušča. Izvoz je skoro prenehal in cene so jako padle, zlasti zaradi hude konkurence dalmatinskih in banaških vin. Pridelovanje vina je pri nas dražje nego v drugih banovinah, kvaliteta pa je boljša. Govornik je orisal položaj vinogradništva po drugih banovinah in v sosednjih državah ter ugotovil, da se nahaja v krizi samo Slovenija. Da se ta kriza omili, je treba omejiti vinograde le na prvovrstne lege, jih premišljeno in strokovno obnoviti, pridelek tipizirati, uvesti pridelovanje namiznega grozdja, povečati donos, zatreti samorodnice in uvesti zadržno prodajo. Naše oblasti so za dvig vinogradništva storile že jako mnogo, premalo pa za vnovčevanje vina.

G. Vardjan je opisoval, kako so Slovenci cenili s a d j a r s t v o v V a l v a s o r j e v i h č a s i h, a da je začelo potem proti koncu 18. stol. propadati, dokler se ni proti koncu prve polovice preteklega stoletja začelo vnovič dvigati po zaslugi dveh duhovnikov: Fr. Pirca in L. Pintarja in s pomočjo kranjske in štajerske Kmetijske družbe.

G. Humek je poudaril, da je bilo štajersko sadjarstvo pred vojno daleč pred kranjskim. Med vojno je delo na pospeševanju sadjarstva zastalo, po vojni se je pa pridno obnovilo in l. 1933 je bil izdan še sedaj veljavni s a d n i i z b o r z a S l o v e n i j o. Posebno velike zasluge za sadjarstvo ima "Sadjarsko in vrtnarsko društvo", ki šteje nad 10.000 članov v 260 podružnicah. Napredek se kaže zlasti v negi dreves, v spoznavanju sadnih sort, v precepljanju drevja, v zasajanju novih sadovnjakov in drevesnic, v sortiranju in tipiziranju sadja ter v domači sadni uporabi.

G. Kafol je razpravljal o naših najvažnejših sadnih sortah. Pri nas imamo okoli 7 milijonov sadnih dreves. Leta 1932. je bila Slovenija razdeljena na 7 sadnih okrožij, a sedaj se dela na to, da bi se to število zmanjšalo na 4. Za vsa okrožja je določenih 20 j a b o l č n i h v r s t. Govornik je potem podrobno navajal okrožja in posamezne vrste sadja za dotična okrožja. Končno je še navedel, da imamo pri nas 552 drevesnic, v katerih se goji nad 250.000 drevesc za oddajo (76 olo zasebnih).

G. Kafol je dalje referiral tudi o najvažnejših nalogah za povzdigo sadjarstva in navajal, da moramo preiti od ekstenzivnega sadjarjenja k intenzivnemu in začeti z uvajanjem sadnih vrtev. Eden najvažnejših pogojev uspešnega sadjarjenja je p r a v a v r s t a v p r a v i k r a j, v čemer imamo sedaj že mnogo skušenj. V vsakem pomembnem sadnem okolišu bi morali imeti matičen nasad, kjer bi se preizkušale sadne vrste in od koder bi dobivali sadjarji dobre cepiče. Tam bi se prirejali tudi tečaji in predavanja.

G. ravnatelj J. Priol je razpravljal o prevažnem vprašanju v a r s t v a s a d n e g a d r e v j a, kajti nešteti škodljivci rastlinskega in živalskega izvora uničijo vsako leto eno tretjino našega sadnega pridelka ter nam narede tako vsaj 30—40 milij. Din letne škode. Najhujši škodljivci so evetožer, škrlup in jabolčni zavijač. Zatiranje škodljivcev je zato najmanj tako važno kot sama gojitev drevja. Obramba mora biti posredna, to je, da sadimo čim odpornejše vrste, in neposredna, ki obstoji v uničevanju škodljivcev s škropljenjem. Nikakor ne smemo podcenjevati pomena ptic pri zatiranju številnih sadnih škodljivcev.

G. Flego je govoril o vprašanju d o m a č e u p o r a b e s a d j a, ki znaša pri nas 406 vagonov letno, kar je še mnogo premalo. Največ ga porabi svežega, zelo mnogo pa tudi za alkoholne sadne pijače. Pospeševati bi bilo treba pridelovanje sadjevca, zatirati pa žganjekuho. Veliko škoda je, da pri nas ne obračamo še skoraj nobene pažnje proizvodnji brez-

alkoholnih sadnih sokov. Tudi umno sušenje sadja v modernih sušilnicah je še komaj v začetku. Vsak kmečki dom bi moral imeti vse leto na zalogi suho sadje, sadno vino in dober sadni očet.

Končno je referiral g. Kafol še o s a d n i t r g o v i n i. Ugotovil je, da sadna trgovina ni poznala prave krize, ker je dobro blago vedno lahko našlo dobrega kupca, zlasti pri Nemcih. Slovenija je zelo pripravna za produkcijo namiznega sadja. Lani smo izvozili 574 vagonov jabolk, 1 vagon češpelj in 1 vagon svežih malin, a pri dobrih letinah bi bil izvoz lahko v s a j p e t k r a t v e č j i. Glavni pogoj uspešne sadne trgovine je tipiziranje in pravilno spravlanje pridelka. Nujno bi bilo potrebno prodajo zadržno organizirati in uvesti sadna skladišča, ki bi šele dala sadni trgovini pravo podlago. Vsekakor je treba povečati tudi domači trg in v ta namen uvesti propagando za večji konsum sadja.

G. svetnik inž. I. Oblak je referiral o "G o v e d o r e j i i n k o n j e r e j i". Ugotovil je, da ima naše kmetijstvo predvsem živinorejski značaj, saj zavzemajo travniki in pašniki 54 odstotkov naše kmetijske površine, redimo pa sedaj okoli 370.000 glav goveje živine, kajti v zadnjih letih smo nekoliko nazadovali, v primeru s predvojno dobo pa še prav znatno, dočim so vsi naši sosedje silno napredovali. V naši državi je pe Slovenija vsaj glede števila živine še vedno na prvem mestu, kajti na 100 ha obdelane površine pride pri nas še vedno 45 glav, v vsej Jugoslaviji le 28, a v sosednji Avstriji pa kar 112. Tudi kakovost naše živine je v primeri z alpskimi sosedi še slaba, kar je posledica slabe krme. Najboljšo živino imajo severni del kočevskega okraja ter deli šmarskega, celjskega in pa ptujskega okraja, najslabšo pa nemški del kočevskega okraja. Pri nas imamo odločno preveč govejih pasem (toliko kot velika Nemčija). Letos so bila pasemska okrožja uradno določena, a ne odgovarjajo povsem. Za produkcijo plemenske živine pride le deloma v poštev dolenjsko sivorjavo govedo in nekaj malega pingaveci, ostale pasme pa za to nimajo nobenih izgledov. Za izvoz za meso pride v poštev zlasti sivopšenično (pamursko) govedo, ki je pri nas tudi najboljše. Letni prirastek naše živine znaša okoli 32 milij. kg žive teže, ali 19 milij. kg mesa, kar znaša komaj 16 kg na glavo prebivalstva. Ako bi se torej vsaj za silo primerno hranili, bi ne mogla Slovenija prirediti niti toliko, kot bi rabila zase, tako pa vendarle tako rekoč pristradamo kaka 2 milij. kg mesa letno za izvoz. Gorenjska je že danes živinorejsko pasivna. Pri pospeševanju živinoreje posvečamo glavno pažnjo bikom in živinorejskim organizacijam, ki jih je 146 s 5800 člani. Vzroka slabega napredka sta zlasti nizka in nestalna cena živine in slabo krmljenje. Imamo premalo in preslabo krmo. Veliko škodo delajo številne živinske bolezni. — Umno živinorejo bi njeno rentabilnost lahko znatno dvignili. — Konjereja pri nas ni posebno razvita in še ta nazaduje, ker je trgovina s konji skoraj ugasnila. Tudi kakovost naših konj nazaduje, ker imamo premalo čistokrvnih konj. Pri nas imamo 52.000 konj in potrebujemo letno 6000 novih, od katerih moramo velik del dobaviti iz drugih banovin. Kazalo bi ohraniti le 3 čiste pasme (noriško, belgijsko in medjimursko), ostale pa izločiti.

G. inž. Erpič je referiral najprej o "R a z v o j u n a š e g a m l e k a r s t v a" in navedel, da je ceniti vrednost našega mleka najmanj na 215 milij. Din, kar tvori 5 olo vsega slovenskega narodnega dohodka, kar je pa še vedno jako malo, kajti v Nemčiji znaša n. pr. 20 olo. Poudaril je, da sta sirarsavo in maslarstvo pri nas že jako stara, a prvo sirarno so ustanovili pri nas šele l. 1877, pa zaslugi župnika Mesarja, v Bohinju, tej pa so potem sledile hitro še druge, tako da smo imeli že l. 1910. skupno 53 mlekarških zadrug; tedaj so začeli prirejati na Vrhniki tudi redne mlekarške tečaje. Zal je pa vladala že v naši predvojni mlekarški organizaciji velika anarhija. Ker tedaj ni bilo težav za trg, se škoda ni tako poznala. A po vojni je ravno zato naše mlekarstvo skoraj propadlo, kajti ne

mlekarstva in ne njeni člani niso poznali neobhodno potrebe discipline in tudi za bodočnost izgledi niso posebno rožnati.

G. inž. Erpič je govoril še o "Stanažega mlekarstva danes". Poudaril je, da je mlekarstvo zadovoljivo le v radovljiskem okraju, deloma še v kranjskem in kamniškem ter v ljubljanski okolici, drugod je pa v tem pogledu še jako slabo. L. 1936. smo imeli pri nas komaj 53 zadrudnih in 44 zasebnih mlekarov. Zadrudne so sprejele 8,8 milij. litrov mleka, od katerega so vnovčile v svežem stanju komaj 35 ojo, zaradi česar mlekarstvo ni posebno rentabilno. Rentabilnost zelo trpi tudi zato, ker so naše mlekarne po večini premajhne in imajo zastarele stroje.

G. inž. Erpič je razpravljal še o "Temeljnih našega mlekarstva" in navedel, da znaša povprečna mlečnost naših krav komaj 1300 l letno, kar je vsaj za polovico premalo. To je zlasti posledica slabega krmljenja, kajti naši travniki so zelo slabi. Številčno razmerje med kravami in prebivalstvom je pri nas za razvoj mlekarstva jako ugodno, a mnogo premajhna je uporaba mleka.

G. Benko je govoril o "Pridobivanju in predelovanju mleka" in ugotovil, da namolzemo pri nas na l ha komaj 291 l mleka letno, dočim so ga namolžili v Avstriji 595 l in v Nemčiji celo 905 l. O preoblicah mleka se more govoriti pri nas samo zato, ker je poraba majhna in ker je proizvodnja zelo neenakomerna po letnih časih. Največja je jeseni. Tudi higijena mlečne proizvodnje je zadovoljiva le ponekod.

G. inž. S. Šabec je govoril o "Našem mleku kot surovini za mlekarstvo in industrijo" in je ugotovil, da imamo glede tolgše in suhih snovi pri nas razmeroma prav dobro mleko, precej slabo je pa glede njegove bakterijološke sestave, kar vpliva potem neugodno tudi na vrednost naših mlečnih izdelkov. To je posledica slabe nege in krme živine ter zelo slabega ravnanja z mlekom. Vse to občutno zmanjšuje tudi rentabilnost našega mlekarstva.

G. A. Obersne je referiral o "Trgovini z mlečnimi izdelki v Sloveniji". Navajal je, da smo imeli pred vojno in prva leta po vojni ugodne trge za mleko zlasti v Avstriji in tudi cena je bila vsaj za ono mleko, ki smo ga prodajali naravnost konsumentom, še prilično ugodna. Prva povojna leta smo izvažali tudi mnogo čajnega masla (leta 1927. n. pr. za 12 milij. Din), toda že zadnja leta pred krizo so nekatere sosednje države svoje mlekarstvo izredno dvignile, pritiskala je svetovna konkurenca, in po l. 1930. je izvoz mleka popolnoma ugasnil, deloma tudi po krivdi naših zadrudnih mlekarov samih, ki niso imele nobenega smisla za organizacijsko disciplino. Vzporedno so se rušile cene in naše mlekarstvo je bilo na tleh. Še danes je pri nas le malo kmetov, ki bi lahko svoje mleko vnovčili, kajti prodamo komaj 24 ojo mleka in še tega le na totanjem trgu (v Nemčiji ga kmetje vnovčijo 75 ojo). Od naših tržišč je največje Ljubljana, ki porabi za 10 milij. Din svežega mleka, a v veliko škodo živinorejcev je, da je zalaganje naših mest in industrijskih središč s svežim mlekom neorganizirano. Konzum masla in sira je pri nas daleč, daleč za tozadevnim stanjem po drugih državah. To dvoje bi lahko izvažali, toda zaradi svoje neodpušljive zastonosti nimamo za izvoz sposobnega blaga. Naše zadrudništvo čaka v tem pogledu še ogromno in skoro neobdelano polje.

Inž. I. Oblak je referiral o "Malih živalih". Ugotovil je, da je naše perutninarstvo mnogo važnejše, nego si navadno mislimo. Naša perutnina predstavlja vrednost najmanj 40 milij. Din letnega denarnega dohodka in je torej njena rentabilnost mnogo višja nego pri konjereji, zakaj vrednost vseh naših kokoši tudi ne gre čez 40 milijonov. Razvita je zlasti v ptujskem okraju, precej pa tudi v Prekmurju, v brežiškem, lju-tomerskem in obeh mariborskih, vendar so v tem pogledu mnoge banovine pred nami. Izkušnja je pokazala, da je perutninarstvo rentabilno le v kmečkem gospodarstvu, kjer si živali iščejo hrano po večini same. Najbolje se je obnesla štajerska kokoš, zato se oblasti trudijo, da se uvede povsod. Nujno bi bilo pa treba dvigniti pouk v kokošereji ter jo zadrudno organizirati.

Inž. J. Erpič je razpravljal o "Ovčereji" in ugotovil, da je v drugi polovici preteklega stoletja pri nas skoro popolnoma propadla in seveda še danes daleč zaostajamo za drugimi banovinami in nikoli več ne bomo mogli kriti lastnih potreb. So pa po mnogih krajih, zlasti na Gorenjskem in na Dolenjskem, dani za rentabilno ovčerejo vsi pogoji. Najbolje se je pri nas obnesla jezersko-solčavska ovca. Kozereja pri nas ni razvita ter prihaja v poštev predvsem kot "krava malega človeka". Glede smotrene kunchereje se vrše šele poizkusi.

Končno je govoril g. ing. I. Oblak o "Svinjereji", ki je za nas jako važna, čeprav smo po vojni precej nazadovali, ker nimamo več nekdanjih zunanjih trgov. Vendar prednjačimo še skoro vsem banovinam. Najbolje je razvita svinjereja na bivši štajerski. Glede kakovosti stojimo ugodno. Za naše raz-

mere sta najprimernejši pasmi nemška požlahtnjena in žlahtna pasma, ki sta dobri zlasti za meso. Za rejo svinj za mast nimamo dovolj domače krme, zlasti koruze. Svinjereja bi bila pri nas rentabilnejša, če bi pocenili današnjo režijo, kajti kuhanje hrane za vse leto je predrago. Zlasti bi bilo za krmo bolj uporabljati belo deteljo. Potrebna je ensilaza krme. Danes moramo uvažati okoli 2 milij. kg masti, izvažamo pa lahko ravno toliko svinjskega mesa. Trg bono imeli morda v Nemčiji. Glavna naloga umne svinjereje je preskrba dobrih mrjasev in bi kazalo uvesti njih obvezno licenciranje. Rejska središča naj bi še bolj skrbela za selekcijo plemenskih živali in z vso silo naj bi se zatirale mnoge kužne bolezni.

G. J. Krošl je govoril najprej o "Kmečki izobrazbi". Poudaril je, da temelji naš kmetijski napredek zlasti na kmetijski izobrazbi, kajti pri malem obsegu naših kmetij je treba donos čim bolj dvigniti. Naše kmečko izobrazbeno delo je bilo doslej jako pomanjkljivo, ker je premalo upoštevalo kmečko smiselnost, izkušnje in kmečko kulturo. Zajela je navadno tudi pretenko plast. Osnovno kmetijsko znanje mora dobiti otrok poleg trdnega splošnega znanja že v ljudski šoli, kajti le tedaj bodo tudi kmetijske strokovne šole mogle izvrševati svoje poslanstvo. Zato je treba eno- in dvorazrednice čim praj dvigniti na višje organizirane šole ter jih zadostno opremiti s potrebnimi učili. Tudi je naša ljudska šola premalo zakorinjena v svojem kmečkem okolju, učiteljstvo pa preveč odtujeno ljudstvu, in po veliki večini sploh ne pozna kmečkega dela. Zgrešene je tudi pouk v učiteljskih in meščanskih šolah. Posebne važnosti so kmečke nadajevalne šole, ki jih je pri nas žal še tako malo in ki so nekake poklicne šole za ono kmečko mladino, ki ne more obiskovati stalnih kmečkih in gospodinjskih šol. Žal imamo zanje še premalo usposobljenega učiteljskega, dočim so po drugih državah ravno to panogo že silno razvili. Potrebne so te šole tudi velikih reform. Morale bi biti obvezne za vso kmečko mladino od 16. do 18. leta. Zelo skromno je tudi naše kmetijsko šolstvo, kajti pri nas pride l kmet. šola na 14.000 kmečkih gospodarstev, na Češkem na 6000, v Avstriji na 4400 in v Švici na 3800. Pri nas bi za izobrazbo vseh gospodarjev rabili 25 šol, imamo jih pa 5. Nujno bi rabili tudi kmečko visoko šolo po danskem zgledu. Važna je pa seveda tudi izvenšolska izobrazba potom predavanj, tečajev, tiska, radija, poučnih izletov itd., kjer je še ogromno neobdelanega polja.

G. Ludovik Puš je govoril o "Kmečki organizaciji". Očrtal je najprej pomen organizacije, potem je pa obširno govoril najprej o razvoju in sedanjem stanju našega zadrudništva, nato pa o stanju raznih kmečkih stanovskih organizacij, zlasti Kmetijske družbe in Kmečke zveze.

Zelo zanimiv je bil tudi referat g. arhivarja Fr. Baše o "Življenskem nivoju našega kmeta". Navajal je, da je bila najstarejša hrana našega kmeta ječmenov močnik, ki se je bistveno ohranil do današnjega dne, le da so ječmen deloma zamenjale ajda, pšenica in koruza. Vsaj v 13. stoletju so poznali že tudi kruh. Izmed žit je bil v srednjem veku najbolj razširjen oves, kateremu se je na koncu srednjega veka pridružila ajda. Važnejšo vlogo nego danes sta včasih igrala fižol in sir. Za svežo mesno hrano je služila zlasti ovca in mlade svinje, dočim so goveje meso uživali navadno suho. Namesto sladkorja so uporabljali med. Zelenjave in masti so uživali jako malo. Ker je bilo obdelovanje polj površno in donos majhen, je vsaka slaba letina povzročila lakoto. Denar so poznali le v redkih kmečkih hišah. Pred začetkom 19. stol. še ni mogoče govoriti o kakem industrijskem vplivu na naše kmečko življenje. Vrhunjo obleko so izdelovali doma, perila pa v srednjem veku niso poznali. Duševno življenje je bilo popolnoma povezano s cerkvijo, a posestno ga je dirigiral graščak. V 17. stol. je bila uvedena koruza, v 18. stol. krompir. Istočasno se je ob velikih cestah razvilo prevoznništvo, ki je dvignilo življensko raven kmeta, a najboljše delavne sile so začele opuščati kmečko delo. Liberalizem preteklega stoletja je dvignil tenko plast pomeščanjenega kmeta (vaških magnatov). Pomeščani se je del kmetov tudi v okolici mest, dočim so bolj oddaljeni še ohranili nekdanji patrijarhalni način življenja, za katerega je posebno značilna istovrstna hrana iz dneva v dan, majhna higijena in alkohol kot dopolnilo jedi. Življenska raven teh naših kmetov je pod srednjeevropskim povprečjem.

Obširen, temeljit in zelo poučen je bil tudi referat tajnika Delavske zbornice g. F. Uratnika o "Poljedelstvu v Sloveniji", med katerimi je upošteval tudi vinogradništvo in gozdarske. Najštevilnejši so posli, za njimi pa dninarji (zlasti viničarji). Donos dela v poljedelstvu zaposlenega slovenskega delavca je nižji kot zaslužek neizučnega delavca v Ljubljani. Pri nas je bilo leta 1931 zaposlenih v poljedelstvu 686 tisoč oseb, od tega dve tretjini na lastni zemlji, eno tretjino pa na tuji. K poljedelskim delavcem bi lahko šteli pri nas 130.000 oseb, ki jih sprejema kakih 35.000 kmetij. Poslov imamo okoli 30.000, ki izhajajo iz okoli 60.000 bajtarskih rodbin. Presežek delovne sile imajo zlasti vi-

norodni kraji in Prekmurje, od koder hodijo sezonski delavci v Nemčijo in Francijo, kjer zaslužijo v pol leta kakih 25 milijonov Din. Presežek delovnih sil imajo tudi dolenijski in notranjski hribovi, kjer dobijo dopolnitev v zaslužku s krošnjarstvom, suho robo, gozdnim delom itd. Plače poslov in dninarjev v vzhodnih okrajih Slovenije so mnogo nižje nego v zapadnih (najvišje so na Gorenjskem). Izravnava delovnega trga bi bila pri nas le težko izvedljiva in naš kmet videti med delavcem in poslom ne zmora, vendar bi boljše organizirane borze dela lahko storile marsikaj dobrega, zlasti s podporo občinskih uprav. Boda dninarskih rodbin je plomi večasih nepopisna, zlasti ker je marsikaka dninarska rodbina zaposlena komaj po 60 do 80 dni v letu, a dneve v več okrajih niso plačane niti po 10 Din. Tuje, ki hodi po naši lepi slovenski zemlji, ne bi verjel, koliko se pri nas prestrada. Bednostni fond bi se zato moral trošiti res samo v korist teh najbednejših in dobiti bi morali primeren delež iz centralnih sredstev. Za obrtne delavce imamo več varstvenih zakonov, a pravni položaj kmečkih delavcev je nejasen in zelo pomanjkljiv. Zlasti bi bilo nujno potrebno zakonito urediti službeno razmerje. V težkem položaju so kmečki delavci zlasti zato, ker nimajo socialnega zavarovanja, čeprav bi se po zakonu moralo izvesti že davno. Ni čudno, da skuša vse ubežati s kmetov, zato kmetje splošno uvidevajo potrebo splošnega socialnega zavarovanja. Toda prispevki za vsestransko zavarovanje bi znašali pri nas okoli ene četrtine vsega kmetijskega donosa, ki se proda na trgu, zato je to zavarovanje skrajno težko vprašanje, a so ga marsikje kljub temu deloma že izvedli.

Enako je bil velezanimiv referat g. H. Maistra o "Za p o s l i t v i k m e č k e g a p r e b i v a l s t v a". Predavatelj je poudaril, da imamo prebivalstva, kateremu je kmetijstvo glavni, ali vsaj postranski poklic, kakih 870.000, t. j. 72 o/o vsega prebivalstva, a res zaposlenih (t. j. od 15 do 64 leta starosti) je kakih 424.000. Vse leto so te osebe zaposlene le v gospodinjstvu in pri živinoreji. Gospodinjstvo porabi približno eno šestino vsega delovnega časa, živinoreja približno eno sedmino ali za obe panogi skupaj okoli 126.000 oseb, tako da bi ostalo za vse ostale panoge še kakih 298.060 oseb ali dobrih 83 milijonov delovnih dni, od katerih je uporabljenih v poletni dobi za vse kmetijske panoge okoli 46 milijonov, v zimski dobi pa 7.8 milij., a za vse ostale zaposlitve, ki so še v zvezi s kmečkim gospodarstvom, dobrih 7 milijonov delovnih dni, tako da ostane neizkoriščenih delovnih dni okoli 22.4 milijonov. Kako visoka je ta številka, si moremo šele prav predstavljati, če pomislimo, da ima vsa naša industrija komaj kakih 13 do 14 milijonov delovnih dni letno. En del tega časa se uporabi sicer za dela pri javnih delih in v domači obrti, vendar lahko računamo, da je celo poletni pri nas neizkoriščenih kakih 8 o/o, pozimi pa kar 37 o/o kmečkih delovnih sil. In ta številka še vedno narašča. Vzrok tiči v preobljudenosti slovenske vasi. Izhod iz tega neugodnega stanja je samo v tem, da iščemo za to prebivalstvo čim več zaposlitve doma, na primer potem domačih obrti. Na skrajšanje delovnega časa zaradi premajhne rentabilnosti našega kmetovanja skoro ni misliti. Mehanizacija obratov in komasacije posestev bi nezaposlenost še povečali. Intenzivnejše kmetovanje, domača obrt in javna dela bi sicer to brezposelnost utegnili nekoliko omiliti, toda odpraviti tega vprašanja nikakor ne morejo, zato obstoji vse vprašanje v tem, kako zaposliti odvišne delovne moči s kmetov in nekmetijskih poklicih.

Ravnatelj higijenskega zavoda dr. I. Pire je govoril o "H i g i j e n i i n a s a n a c i j i n a s e l j a". Pri higijenskem delu pravilno polagamo večjo važnost na asanacijo podeželja kot mest, kajti pri nas živi na kmetih 960 tisoč ljudi, v mestih pa le 180.000. Razen tega je naša vas mnogo bolj potrebna izboljšanj nego mesta. Nalezljive bolezni in umrljivost so mnogo hujše med kmečkim nego delavskim ali celo mestnim prebivalstvom. Mesta in trgi imajo vodovode, kanalizacije, dobra stranišča, suha stanovanja itd., na kmetih tega ni, zlasti ne na Dolenjskem, v Prekmurju in po raznih štajerskih okrajih. Doslej smo izvršili na tem polju komaj nekaj lepih poizkusov, pogrešamo pa zlasti sredstev. Važna je predvsem preskrba z zdravo pitno vodo, kajti v Sloveniji ima šele 6.7 o/o naselij in 13 o/o prebivalstva vodovode. Zanimarjena je zlasti vzhodna Slovenija, kjer so zato tudi umrljivost in kužne bolezni najhujše. Približno povprečni stroški za vodovode so taki, da stane zgraditev vodovoda 1 milijon za vsakih 1000 prebivalcev. Drugi prevažni činitelj je odstranitev odpadkov. Stanje stranišč, gnojšč, gnojničnih jam itd., je po deželi mnogo večje zlo, nego se zavedamo. Velik del nalezljivih bolezni, zlasti križe, tifus, driske itd. imajo svoj vzrok tu. Asanacija stranišč, gnojšč, hlevov, dvorišč in vaških poti je nujen pogoj za napredek zdravstva, gospodarstva in kulture sploh, zato bi morala oblast to izvesti s posebnim zakonom. Enako nujna je asanacija naših bivaljšč. Naše hiše imajo po večini premalo soince, so navadno vlažne, premajhne, razdelitev prostora je jako nerodna, nesmotrna in

nezdrava. Mnogo je po naših hišah škodljive hišne gobe, hiše niso vse podkietene, v "hišah" so navadno prevelike peči, premalo zračimo itd. Težkoče pri asanaciji naših vasi so precejšnje in mnogostranske, zato nas čaka še ogromno dela, pri katerem bi morali zgrabiti vsi. Naša številna prosvetna društva bi lahko mnogo storila. Prinašala bi nam asanacija celo mnogo direktnih gmotnih koristi v tujsko prometnem oziru, zlasti če bomo gradili še več kopališč, gledali na moderno ureditev hotelov in gostinjskih obratov sploh. Treba bi bilo modernizirati tudi naš zastareli stavbni red, uvesti stanovanjsko nadzorstvo. V zadnjem delu svojega referata je g. dr. Pire podrobno opisal zadevne razmere po posameznih okrajih.

J. Okorn je govoril o "K m e č k e m g o s p o d i n j s t v u". Navedel je, da močje preveč podcenjujejo gospodinsko delo in nimajo zanj pravega razumevanja, zato so naše kmečke gospodinjke preveč obremenjene z drugimi kmečkimi deli. Zelo velika rana je, da imajo naše žene premalo gospodinske izobrazbe. Ne znajo dovolj kuhati, imajo še premalo smisla za snago, se ne posvečajo dovolj vzgoji otrok, niso dovoij večše vrtnarstva, perutninarstva, mlekarstva itd., ter napačno pojmujejo varčnost. Ženo je treba zato najprej gospodinsko izobraziti, nato jo pa vrniti v prvi vrsti njenemu gospodinskemu in materinskemu poklicu. Začeti moramo s poukom že pri deklicah v ljudski šoli, ga nadaljevati v tečajih in zaključiti v gospodinskih šolah.

Končno je še enkrat govoril dr. Ivo Pire, in sicer o "P r e h r a n i k m e č k e g a p r e b i v a l s t v a". Navajal je najprej hrano in pripravljanje jedil v starih časih in poudaril, da je nemogoče podati kako enotno pravilo za prehrano, ki bi bilo veljavno za vse poklice, pokrajine, starosti in letne čase. Zdravniki so se začeli znanstveno zanimati za prehrano šele v najnovejši dobi, zlasti po odkritju vitaminov in njih važnosti. Potrebna je mešana hrana in mora n. pr. krompir tvoriti vsaj 12 o/o vse naše hrane. Prevažna je zelenjava raznih vrst, in sadje. Zlasti naša mladina, tudi po kmetih, je preslabo hranjena, zato bi morale biti pri vseh večjih šolah mlečne kuhinje. Tudi nadpovprečne umrljivosti otrok v Prekmurju in mnogih štajerskih okrajih je kriva napačna prehrana, a v najsiromašnejših okrajih gospodari jetika in druge nalezljive bolezni ter — alkoholizem. V Nemčiji so že mnogi podrobno raziskovali kmečko prehrano in prišli do jako različnih zaključkov, a pri nas se s tem podrobno še ni nihče pečal. Pri nas se more kmečka družina od kmetije dostojno preživljati šele, če ima vsaj 10 do 14 ha zemlje, a ker je velik del naših kmetij mnogo manjših, se morajo ti loviti za postranskimi službami in — stradati. Velik del naših kmečkih hiš po cele mesece nima kruha. Referent je očrtal približno stanje prehrane po vseh posameznih okrajih in ugotovil, da se hrani naše kmečko prebivalstvo večinoma s kruhom, močnatimi jedili, razno zelenjavo, mlekom in sadjem, malo pa z mesom. V poznih zimskih in pomladanskih mesecih nastopa po mnogih krajih prava lakota. Mnogo se poje pri nas koruznega kruha, ki pa nikakor ne more nadomestiti pšeničnega. Kruh je pravo merilo za gospodarsko in zdravstveno stanje vsakega kraja. Sestavljena je hrana našega kmečkega prebivalstva pravilno, le večina je ima — premalo.

Južnoameriška zemlja in zemjedelci v Južni Ameriki

Južna Amerika je poljedelska dežela. Dve tretjini ljudi živi od kmetije. Dasi nekatere države Južne Amerike izvažajo važne rudnine, na primer Čile soliter, Bolivija cin, Venezuela petrolej, Peru razne kovine in petrolej, vendar je tudi v teh državah glavna gospodarska panoga kmetijstvo.

Veliko vlogo igrajo v južni Ameriki še danes velika posestva. Težko pa je reči, koliko zemlje pripada veleposestnikom, ker še manjka statistik. Celo brazilske in argentinske statistike niso natančne, med tem ko jih v drugih, manjših republikah sploh ni. Vendar so na sploh veleposestva v Južni Ameriki silno velika. Tako je na primer veleposestvo v Argentini povprečno 9krat večje kakor pa v Združenih državah severne Amerike. V republikah Čile je 3000 ljudi, ki so lastniki štirih petin vse čilske zemlje. V Braziliji so veleposestva, ki so precej večja kakor cela Jugoslavija! Kajpada ta silna posestva niso obdelana in vlada na njih nerazvito gozdno gospodarstvo, ali služijo kot pašniki ogromnih govejih in ovčjih čred. Če se človek pelje navzgor po ogromnem veletoku Amazonas, se vozi celih osem dni, ne da bi prestopil mejo istega veleposestnika.

Na vsa zemlja v rokah veleposestnikov. Ostala je še ena oblika zemljiške posesti iz časa starih Inkov, ki so vladali v južni Ameriki, preden so jo zasedli beli ljudje. Tedaj so namreč indijanske občine bile lastnice zemlje. Indijanci so zemljo skupno obdelovali. Mislite na znamenite jezuitske redukcije. Jezuiti so se prilagodili temu indijanskemu sistemu in so imeli sjačajne uspehe: ko pa so prišli v deželo Evropeci, so mnogo zemlje Indijancem porabili, vendar je marsikje ostalo pri starem. Kajpada ta način gospodarstva nazaduje, ker beli ljudje in mestici Indijance stranotno sieparijo za njihovo zemljo. Mestici so tisti prebivalci Južne Amerike, ki izvirajo od mešanih indijansko-evropskih zakonov, in so navadno še hujski sieparji kot beli. Tako indijanske občinske skupnosti počasi izgubljajo svojo indijansko zemljo in se umikajo s svojim gospodarstvom vedno bolj v gore. Vendar je na visokih planotah Bolivije še vedno vsaj polovica zemlje v rokah Indijancev.

Lastnik zemlje pa lahko postane v južni Ameriki tudi človek, ki je zapuščenou zemljišče začel kar obdelovati. S tem si je zemljo priastil in je njegova. Vsaj do zadnjega časa je bilo tako. Na ta način so si zlasti Nemci v Braziliji in Angličani v argentinski Patagoniji prisvojili ogromne pokrajine, saj izkoriščajo na primer razne angleške družbe samó v Patagoniji estancije, ki so večje kakor naša okrajna glavarstva. Od oktobra lanskega leta je vendar v Argentini takó enostavno koloniziranje onemogočeno. Tudi zadeva na ta način prisvojenih veleposestev še ni končno veljavno rešena. Brazilija je že preje razglasila nekatere zadevne stroge zakone, ki so najbrže tudi vplivali na zadnje diplomatske spore z Nemčijo.

S tem pa ni rečeno, da si ni v Argentini in sploh v južni Ameriki še vedno lahko pridobiti kolonizacijske zemlje. Tudi dobre zemlje za nizko ceno. Vprašanje je le bolj, kje. Zemlja, ki leži daleč stran od prometnih središč, je namreč gospodarsko brez vsake vrednosti, pa če bi bila še tako rodovitna. Na tako prazno državno zemljo, morda rodovitno, pa zelo oddaljeno ne samo od prometnih središč, marveč tudi od prometnih redstev, se lahko še vedno vsak vseli. Lahko jo obdeluje, lahko jo izboljšuje, in nihče ga ne bo iz tega sveta podil. Ampak prisvojiti si odslej zemlje ne more več kar tako meni nič, tebi nič. Država ga more sama po sebi vsak čas iztirati iz njegovega sveta, čeprav je mogoče računati, da se to v resnici ne bo zgodilo.

Da pospešuje kolonizacijo, daje na primer Argentina tudi takozvano provizorično, začasno lastninsko pravico (título provisorio), seveda samo za male kmetije, do 50 ha. Kogar veseli obdelovanje zemlje, pa nima denarja, da bi takoj plačal zemljo, ki jo želi in ki velja po 25 pesov za hektar, si izbere svet, ki mu je všeč ter se obrne na najbližjo podružnico uprave državne zemlje (Dirección de tierras y colonias), ki mu proti plačilu enega pesa ali deset dinarjev za hektar izstavi provizorični titel, začasno lastninsko pravico do zemlje, ki si jo je izbral. Te zemlje mu ne more sodaj vzeti nihče. Vendar bo žele takrat popolnoma njegova, kadar bo plačal celotno kupnino 25 pesov za hektar, za kar mu daje država 15 let odloga. Vendar faktično tudi v tem času zemlje nihče ne plača. Predno jo je plačal, to je predno je njegova, kolon seveda ne more prodati zemlje, ki jo je pridobil s provizorično, začasno lastninsko pravico. Pač pa lahko poišče namestnika, ki bo izpolnil njegove obveznosti, in s katerim se lahko dogovorita, da mu bo plačal morebitno izboljšavanje, če pa zemljo pusti kar tako, pa seveda tudi ne izgubi več, kakor \$ 50.— ali Din 500.—

za 50 ha sveta, ali če hočem biti prav natančen \$ 55.—, ker velja pet pesov sama izstava listine.

Tudi ob tej priliki je treba poudariti, da ni nikdar dovolj previden kdor v Argentini in sploh po Južni Ameriki kupuje zemljo. Mnogo jih je že izgubilo prav čedne svote, in tudi naši so bili vmes, ker so kupili zemljo od ljudi, ki niso bili njeni popolni gospodarji in ki zato tudi drugim niso mogli prodati, kar povsem njihovo ni bilo.

Omenil sem, da je določena za hektar še ne obdelane državne zemlje cena 25 pesov ali približno Din 250.—, z omejitvijo, da po tej ceni ni mogoče kupiti več kakor 50 hektarjev. Vedeti pa je treba, da gre za neobdelano; nevedno, s pragozdom obrasto zemljo, in da računajo stroške za podiranje pragozda na svojih 40—50 pesov za hektar; torej še enkrat dražje, kakor pa so veljala sama tla. Tudi je treba vedeti, da so kolikor toliko ugodno ležeče parcele že vse zasedene, da mora torej novi kolon daleč v notranjost dežele, kjer bo sicer zlahka našel rodovitno zemljo, kjer pa ne bo imel skoro nobene možnosti, da vnovči pridelke svojega znoja, ne da pošlje na primer svoje otroke v šolo, ne da pride vsaj tu in tam v stike s kulturnimi ljudmi. Razdalje stotih kilometrov, pa tudi dvestotih, veljajo običajno za majhne. Če računamo še razne vrste hudih škodljivcev, ki jih po Evropi ne poznajo, zlasti kobilice in mravlje, proti katerim je bila vsa dosedanja borba skoró brezuspešna in prebivalstvo naravnost smoči na primer takozvane "reyes de las hormigas, mravljinke kralje", pa tudi izredne množine vsakovrstnega neprijetnega in škodljivega mrčesa, ki je po raznih pokrajinah različen, skoro povsod pa neverjetno številen, če mislimo na pomanjkanje pitne vode (zelo razširjena je nevtitna slana voda), na pomanjkanje padavin, na vročino, na peščene in prašne viharje in še na sto drugih težav in skrbi, ki čakajo kolona, potem bomo šele videli, kakšni resnični junaki da so dostikrat ti pionirji in kolonizatorji in osvojevalci divjega sveta. Potem bomo razumeili, zakaj tisti, ki imajo denar, raje plačujejo hektar dobre zemlje tam kje v provinci Buenos Aires ali Santa Fé po tisoč pesov in še več, kakor pa da bi hodili gori v pragozde in dobili dobre zemlje po en sam bore peso za ha.

Naj še omenim, da nudijo dostikrat privatniki znatno ugodnejše pogoje za naseljevanje, kakor pa država. Zlasti razne železnice in banke. Boljšo zemljo na ugodnejšem in dostopnejšem kraju. S pomočjo nekega velikega francoskega bančnega zavoda v Buenos Aires so bili začeli pred kakimi 15 leti znatno akcije za naseljevanje Slovencev v argentinski pokrajini Mendoza. Žal je ta zamisel popolnoma propadla. Pač pa je precej naših ljudi kupilo zemljo od argentinske Južne železnice, Ferrocarril Sud, ker so namreč vedele, da bo nova proga zelo dvignila vrednost zemljišč, mimo katerih bo vozila (primerjaj Duhovno življenje št. 126, stran 17), so mnoge železniške družbe še predno se je začela proga graditi, pokupile ogromne ploskve zemlje v bližini bodoče nove proge, ki je bila sedaj seveda že zdavnaj dovršena.

Zadnje tedne sta zlasti Paraguay in Bolivija, ki imata še silno veliko proste zemlje, napovedala kolonizacijo v velikem obsegu, ki jo bosta podpisali tudi obe državi. Seveda je treba vedeti, da je v Južni Ameriki posebno daleč od obetanja do izvršitve, posebno če obetajo denarne podpore države, ki so vsled večletne vojske gospodarsko povsem opešale. Koloni, ki razpolagajo s količkaj večjimi denarnimi svotami, pa se bodo najbrže obrnili drugam. Pač pa bi bile te države rade pripravljene dati važnih garancij recimo v nacionalnem smislu, dočim hočejo povsod drugod brezpogojno uveljaviti popolno utopitev vsaj otrok prvih naseljencev v državni narod.

Tudi naši rojaki se v južni Ameriki naseljujejo ponekod kot kmetijski delavci. Samo v okolici Rosaria v Argentini jih živi okrog 30.000, večinoma Dalmatincev. Duhovno življenje jim je posvetilo pred enim letim obširno posebno številko. Njihov položaj je različen, vendar se lahko reče, da jim gre na splošno dobro. To niso pravi južnoameriški poljedelski delavci, ki so tudi po Evropi znani pod besedo peón, s čimer zaznamujejo Evropeci bolj bolivijske, perujske, paraguayske, ekvadorske in kolumbijske peone, katerih položaj je prav za prav nekaj takega, kakor je nekdanj pri nas bil tlačan. Ponekod pa je še danes precej podoben pravemu suženjstvu. Ponekod je peon član gospodarjeve družine. Take razmere so še precej patrijarhalne in za kmetijskega delavca niso vedno neznosne. V Braziliji na primer se jim na splošno prav nič slabo ne godi. Gospodar navadno skrbi zanje kakor za svojo rodno družino. Zato pa je na drugi strani dolžnost teh peonov, da svojega gospodarja branijo, če treba, tudi z orožjem v roki. Seveda so tudi v ime-

novanih posameznih deželah razmere močno različne in se deloma tudi naglo izpreminjajo, kakor so se na primer spremenile v Paragvayu po zadnji vojni. Paragvay je sploh morda najzanimivejša južnoameriška republika, za nas tudi zato, ker je bil do pred kratkim dr. Štefanič, sin hrvatskega izseljenca, paragvayski zunanji minister in vodilna osebnost paragvayskega poveljnega revolucionarnega pokreta, ker imamo tudi sicer še vedno precej naših izseljencev v Paragvayu, v glavnem mestu Asunción imamo svojega častnega konzula, Mihanovičevi dediči lastujejo v Paragvayu ogromno posestvo s pristaniščem nazvanim Puerto Mihanovich, in zaposljuje samo ena izmed njihovih tovarn 5000 delavcev, v glavnem mestu Asunción so prevzele naše mariborske žoiske sestre manjšo šolo in bolnišnico, dočim vodnjo v bivšem bolivijskem, skoraj še nenaseljenem Čaku šolo še vedno v celoti poganjskega rodu Čulupov.

Sploh postaja v Južni Ameriki poljedelsko vprašanje vsak dan bolj pereče, in časopisje mnogo razpravlja o njem. Saj je znan izrek argentinskega predsednika Sarmienta, da je njena razsežnost nesreča Argentine. Vendar s to ugotovitvijo agrarno vprašanje v Argentini in v Južni Ameriki še nikakor ni rešeno. Najtežje je prav vprašanje estancij, ogromnih veleposestev, o katerih mislijo nekateri, da jih je treba čim preje in tudi proti volji njihovih gospodarjev razdeliti na manjše parcele, čakre, in jih izročiti njim, ki jih bodo sami obdelovali. Seveda proti plačilu. Oba skrajna elementa, komunisti in sami veleposestniki, estancieri, pa so nasprotno mnenja, da je enotno obdelovanje velikih kompleksov zemlje bolj uspešno, lažje in bolj dobičkanosno, ker da samo na ta način morejo priti do veljave poljedelski stroji, ki so že danes vredni vsega občudovanja. Čeprav moderna tehnika še ni izrekla o njih zadnje besede. Seveda mislijo estancieri, da ne more biti nobene razprave o njihovem brezpogojnem in popolnem lastništvu, dočim so komunisti mnenja, da je treba ta veleposestva razlastiti in uvesti na njih takozvano kolektivno ali skupno gospodarstvo.

Celoten problem južnoameriške zemlje in zemljedelev v južni Ameriki je seveda veliko preveč kompliciran, pa tudi preveč važen za slovenske izseljence v južni Ameriki in zlasti

preveč važen za slovensko izseljevanje na sploh, da bi ga mogli in smeli obdelati v enem samem takem kratkem sestavku. V resnici nam ne služi na čast, da o teh važnih stvareh še vedno tako malo, da ne rečem ničesar ne vemo. Naša revija se bo potrudila z vsemi svojimi močmi, da počasi posveti tudi v to temo. Čeprav nikakor nečemo delati reklame za kakšno veliko-potezno slovensko kolonizacijo — koloniziranje je vedno združeno z mnogimi napori in s še večjimi nevarnostmi — vendar smatramo za svojo dolžnost, da posvetimo temu vprašanju kaj več pozornosti, zlasti tudi zato, ker izhaja naša revija v Argentini, torej v deželi, ki jo od blizu poznamo, ki ima za naseljevanje še vedno na razpolago ogromne komplekse rodovitne zemlje in kjer še vedno vsaj v načelu velja staro Alberdijevo pravilo "gobnar es poblar, vladati, to se pravi zemljo naseliti", ali z drugimi besedami: pospeševanje kolonizacije mora biti ena izmed najvažnejših nalog vsakokratne argentinske vlade. Tisti, ki se že dalj časa bavijo z vprašanjem kolonizacije, ki to vprašanje že mnega leta študirajo znanstveno in praktično, so skoro soglasnega mnenja, da je danes Argentina na vsem svetu najugodnejša dežela za koloniziranje družin, ki ne razpolagajo z velikim kapitalom. Kako pa si zamišljajo argentinske oblasti to naseljevanje, je najbolj razvidno iz zadevne p o g o d b e med Nizozemsko in Argentino, ki jo je objavilo Duhovno življenje št. 116 na straneh 200—252. Kolikor je nam znano, so bile podobne pogodbe ratificirane doslej v Dansko in Švico, dočim se z nekaterimi drugimi državami Argentina zadevno še razgovarja. Povdarim naj, da je glavna misel in vodilno načelo te nove in najnovejše argentinske kolonizacijske politike izbiranje priseljencev, immigrantov, tistih, ki se hočejo naseliti v republiki Argentini, kar mislijo, da bo posebno koristno za deželo, pa tudi za prisejence same. Zlasti so dobrodošli seveda immigranti, ki prihajajo z denarjem. Vendar se zdi, da je ta skrb — kakor se rado dogaja, zadnje tedne že prekoračila svoje meje in se izmaličuje v prohibicijo, čeprav izjavljajo pristojne oblasti, da ne more biti niti govora o kakšni prohibiciji, prepovedi vseljevanja, da hočejo ubraniti samo dohod nezahvaljenih elementov in kolikor mogoče onih, ki niso kmetje ali poljski delavci.

Slovenska izseljenska zbornica

V obrambo svojih stanovskih pravic in v doseg boljnjih svojih stanovskih koristi, se zadnje čase po vsem svetu združujejo razni stanovi v takozvane zbornice, v katerih se posvetujejo o svojih skupnih stanovskih koristih, brez ozira na kakšne politične, verske ali podobne razlike, ki posamezne člane teh zbornic morda med seboj ločijo. Tako že imamo Delavsko zbornico, Kmetijsko zbornico, Zbornico za trgovino, obrt in industrijo, Zdravniško, Inženirsko, Odvetniško zbornico in še druge.

Te zbornice so si osvojile nalogo, da podrobno študirajo vsaka svoje posebne stanovske razmere, in se posvetujejo kaj da bi bilo v danih razmerah njihovemu stanu posebno primerno in koristno, kaj da je treba izboljšati in kaj odstraniti, in kje bi se dalo dobiti v ta namen primernih sredstev. Običajno so vsaj na pol državne ustanove, in vodstvo državne uprave je obvezano vsaj poslušati njihove nasvete in želje, dočim imajo njihovi sklepi ponekod sploh že kar zakonito moč.

Kdo da ima pravico udeleževati se zborničnih zborovanj, na njih govoriti in glasovati, je natančno določeno po pravilih. Nekateri zbornice imajo od časa do časa prave volitve, ki se skoro nič ne razlikujejo od volitev državnih poslancev in občinskih odbornikov. Take volitve imata na primer pred kratkim ustanovljena Kmetijska in že dalj časa poslujoča Delavska zbornica, pa tudi mogočna zbornica za Trgovino, obrt in industrijo.

Te zbornice so se sijajno obnesle in so posameznim stanovom že veliko koristile. Kadar hoče na primer vlada poznati želje in potrebe svojih državljanov, se obrne na dotično zbornico, ki ji poda svoje strokovnjaško mnenje. Seveda pa lahko zbornica tudi sama od sebe, ne da bi jo vprašal, razpravlja o svojih stanovskih koristih in potrebah in kakor pač najboljšje ve in zna poizkuša, da se uveljavijo.

Izseljenci nismo sicer kakšen povsem enoten in poseben stan, smo pa vendarle skupina ljudi, ki ima marsikaj skupnega. Ker ne živimo v domovini, marveč nasprotno zelo daleč po svetu, in ne na enem samem kraju, marveč po vseh deželah sveta, seveda ni mogoče ustanoviti za nas prav take zbornice, kakor je na primer slovenska delavska ali kmetijska zbornica. Pač pa je osnovala Rafaelova družba za varstvo izseljencev v Ljubljani nekaj podobnega, podobno ustanovo, ki pa ji prav vsled te podobnosti tudi enostavno pravi Slovenska izseljenska zbornica.

Predsednik te zasebne družbe, P. Kazimir Zakrajšek, je spo-

znal, da je delo Družbe v korist slovenskih izseljencev zadnje čase tako naraslo, da tako urejena družba, kakor je bila, ni mogla potrebnega dela več zmagovati. Ker tudi domačim oblastem ne sme biti in ni vseeno, kako da se godi nam izseljencem po širnem svetu, se je obrnil gospod Zakrajšek leta 1936 na bansko upravo in ji je zadevo temeljito razložil. Gospod ban doktor Marko Natlačen je v polni meri uvidel važnost izseljenskega vprašanja in je zato sklical jeseni leta 1936 posebno posvetovanje najuglednejših ljubljanskih izseljenskih prijateljev, na katerem je P. Zakrajšek podrobno razložil svojo misel o ustanovitvi izseljenske zbornice. Strokovnjaki so zadevo preudarili in izjavili, da je misel dobra in izvedljiva, ter so priporočili banski upravi, naj jo tudi izpelje. In tako je bila dne 11. julija 1938 slovenska izseljenska zbornica tudi resnično ustanovljena. Za enkrat še pod okriljem Rafaelove družbe, ko pa bo povsem upeljana, bo začela svoje lastno življenje.

Člani te zbornice so zastopniki, ki jih imenuje osrednja vlada v Beogradu, nadalje banska uprava, potem pa zastopniki vsch društev in zvez, bodisi doma bodisi na tujem, ki se kakorkoli bavijo z izseljenskim vprašanjem. Seveda spadajo v izseljensko zbornico pred vsem zastopniki prav vseh izseljenskih društev brez ozira na cilje, ki jih zasleduje posamezno društvo samo zase.

Ob gotovih časih, enkrat ali dvakrat na leto, se bodo zbirali potem ti zastopniki k zborovanjem, kjer se bodo posvetovali o vseh najvažnejših splošnih slovenskih izseljenskih zadevah. Društva in organizacije, ki se zaradi oddaljenosti zborovanj sama ne bodo mogla udeležiti, bodo lahko pooblastila kakega izseljenskega prijatelja v domovini, da jih zastopa.

Slovenska izseljenska zbornica v Ljubljani je mišljena torej kot nekaj vrhovni slovenski izseljenski forum, kot osrednja slovenska ustanova vsega, prav vsega dela za izseljence. Njen glas bo mogočno odmeval ne samo po domovini, ne samo pri domačih oblasteh, ki jim ne more biti vseeno, kako se godi izseljencem po svetu, marveč tudi med samimi slovenskimi izseljenci.

Seveda se bomo na to važno ustanovo še povrnili. Danes smo hoteli našim cenjenim čitateljem javiti, da je bila Slovenska izseljenska zbornica ustanovljena in čim bolj po domače smo jim hoteli razložiti, kaj da je Izseljenska zbornica in kakšne cilje da si je postavila. Seveda želimo, da bi jih tudi v čim popolnejši meri tudi dosegla.

Iz govora kardinala Pacellija na zadnjem mednarodnem evharističnem kongresu v Budimpešti

Če pogledamo sodobni svet, če se vmislimo v položaj Cerkve in družbe v našem času, bi se mogli vprašati, ali sijaj tega kongresa odgovarja uri, v kateri živimo. Toda tako vprašanje si more staviti samo površen lahkomišlec, ki za zunanjimi okrasiki in veličastnim prizorom velike množice ne vidi, kaj jo je pripeljalo semkaj, kaj jo navdušuje in kaj je njen namen.

Pred nami se dviga mrka fronta brezbožnikov in se množi vrsta onih, ki hočejo narodom dopovedati, da sreča posameznika in blagor občestva ni mogoče drugje takor tam, kamor ne pada senca Križa. Njim sledi množica, ki jo nosijo, ne da bi bili posamezniki osebno sovražni Jezusu Kristusu, valovi verske brezbriznosti in lahkomišelnosti, in postaja plen zapeljivih gesel. Pred seboj vidimo vse postaje križevega pota, krvave in nekrvave, ki jih mora Cerkev prehoditi s Kristusom. In ko se tako dviga pred nami ta "misterij zlobe", se iz naših sre dviga naša Izpoved, ne več kakor mirna, ljuba pesem, ampak kot himna borbenih dni!! In kje more taka izpoved doneti iz večjega navdušenja, kakor iz takega bratovskega zbora, ki se vrši pod žarki svete Hostije. Tisti, ki kakor sv. Janez počiva na prsih Odrešenikovih in prisluškuje utripom in besedam Njegovega srca, je najboljši oborožen v borbi vere z nevero. On ve, da je vse to, kar se godi okoli nas, izpolnjevanje besede starčka Simeona, ki je rekel, ko je imel božje Dete v svojih rokah: "Glej, ta je postavljen v padee in v vstajenje mnogih v Izraelu, in v znamenju, kateremu bodo nasprotovali." Zakaj on ve, da tragična senca tega prerokovanja ni padala samo na življenje Kristusovo od Betlehema do Golgote, ampak da pada tudi na njegovo evharistično življenje od zadnje večerje do konca sveta. Zato je tudi evharistični Kristus znamenje, kateremu bodo nasprotovali. To krščansko srce sicer boli, ne more pa omajati njegove vere.

Kje je danes Herod, kje Pilat, kje Neron, kje Dioklecijan, kje Julijan odpadnik, kje vsi preganjalci Cerkve? Sveti Ambrož nam odgovarja: "Kristjani, ki so jih pošiljali na morišče, so zmagali, premagani pa so njihovi preganjalci!" Prah in pepel so vsi sovražniki krščanstva, prah in pepel vse, kar so zamišljevali proti Kristusu in Njegovi Cerkvi, prah in pepel njihova moč in slava!

Isti neizprosni zakon, ki je podrl nje in njihovo delo, bo uničil tudi prizadevanja njihovih učencev kakor sploh vse, kar ni zgrajeno na skali večne resnice in kar ne spoštuje osnovnega zakona soglasja, ki mora vladati med naravnim in nadnaravnim redom. Zmagovalec pa bo ostal evharistični Kristus in z Njim vsi, ki Mu sledijo in čejih vera postaja tem globlja, čim bolj žalujejo za onimi, ki Kristusa preganjajo, da si so bili nekoč Njegovi. Premagani bodo in nič ne bo ostalo od njih — to bo usoda apostolov zanikovanja Boga in sovraštva nasproti Njemu, ki Njegove vernike izganjajo kot sovražnike države, ki onečaščaajo in požigajo cerkve, v katerih biva evharistični Kristus, ki vsiljuje narodu nek zemeljski evangelij, ki nima nič opraviti s krščanstvom pravega Jezusa Kristusa.

Mi pa s tega mesta, kamor so obrnjene oči vesoljnega katehizma, postavljamo nasproti tem papežem brezverstva svojo ponosno Vero in prosimo božje Srce, ki sveti s tega oltarja, naj s svojo neodoljivo silo posveti v sreca onih, ki sede v temi in v senci smrti!!

Pridi k nam Tvoje kraljestvo! — to ni samo molitev našega vsakdanjega Očenaša, ampak tudi program zasebnega življenja in javnega delovanja Kristusovega učenca, program vseh, ki so bili z Jezusom pri zadnji večerji in so uživali sveto Evharistijo, pa tudi, razume se, naš program, ki se zbiramo okoli mize Gospodove v duhu resnice in ljubezni. Tam, kjer tega duha ni, zavladajo frivoznost in npravstvena pokvarjenost, umira pobožnost in zamira vest ter se izkoplje globok prepad med vero in njihovim izvajanjem v praktičnem življenju celo med člani Cerkve. Kjerkoli to opazujete, boste lahko spoznali, da ima ta oslabitev vere in propad npravstvenosti svoj izvor v tem, da so ti člani pretrgali duhovno vez s Kristusom v sveti Evharistiji. In zgodi se jim kakor Judežu, ki je med sveto večerjo, ko je postal deležen mesa in krvi Gospodove, že zamišljal in sklenil izdajstvo Zvečarjevo. Samo sveta Evharistija je šola svetosti in vir življenja, iz katerega teče živa voda, ki očišča in obnavlja krščansko družbo ter ustanovlja in vzdržuje soglasje med našo izpovedjo in našim praktičnim življenjem. Naj torej vera, ki združuje vse kristjane vsega sveta, rodi v vseh nas sklep, da bomo svojemu osebnemu življenju vtisnili pečat tiste pobožnosti in npravstvene kreposti, ki sledi iz zveste hoje za Kristusom. In vsi, ki ste tukaj zbrani kot evharistični romarji, se vrnite na svoje domove kot resnični misijonarji evharističnega življenja,

da bo luč vašega zgleda omeščala in pripravila na pravo porvse one, ki so jo zgrešili.

Zlo, ki pretresa sodobni svet, izhaja v korenini iz tega, da je brezverska modrost, ki je pretrgala odnošaje z Očetom vsega človeštva, s tem tudi izprevergla prave odnošaje, ki morajo vezati vse člane človeške družbe v eno. Ne da bi to slutili in hoteli, so filozofi brezverstva izsušili duhovne sile, ki jamčijo človeški družbi njeno dostojanstvo, najkrepkejšo vez njene vzajemnosti in njen obstoj sam. Ko so človeka odtrgali od Boga, so oropali tudi njegove odnošaje do sočloveka njihovega visokega dostojanstva in vrednosti ter plemenitosti.

Nobena zmota ne bi bila tako strašna in bi morala siej ali prej privedi do najbolj žalostnih učinkov, ako bi kdo spričo take nevarnosti preziral duhovne sile, ki jih nudi človeštvu in družbi vera v Boga in v Kristusa. Nič ni bolj obžalovanja vredno in pogubno, kakor če kdo v takem času, ko revolucionarno brezbeštvo steza svoje tipalke po Evropi in vsem ostalem svetu, slabi odporne sile krščanske družbe in prikrajšuje Cerkev ter ji odreka njeno nalogo, da vzgaja mladino v duhu heroične zvestobe do Kristusa.

Nato je kardinal legat spomnil navzoče na sv. očeta papeža Pija XI., čigar besede o velikem zlu našega časa in o resnici in ljubezni, ki ga moreta edini ozdraviti, so mnogi tako zelo izpačili! Sveti oče lahko vzklika s sv. Avguštinom: "Gospod, Ti dobro veš, kaj sem rekel in zakaj sem rekel, veš, da nisem molčal in da sem povedal vse z dobrim namenom, in veš, zakaj se jočem, ko sem govoril in me niso slišali!" Mi pa bomo svetega očeta poslušali, kakor so učenci poslušali Kristusa, in se bomo zavedali, da smo Kristusovi učenci ter da se Kristusovi učenci spoznajo po tem, kako ljubijo drug drugega. In to v času, ko sta trdost srca in neomejeni egoizem na eni pa revolucionarno sovraštvo na drugi strani dvignila visoko pregrado med delavcem in delodajalcem, ki sta po naravi poklicana k svobodnem sodelovanju za obči prid.

Pri tej priliki moramo pohvaliti skoraj nadčloveška prizadevanja tistih državnikov, ki hočejo zasigurati socialni mir s sredstvi, ki so primerna temperamentu raznih narodov in njihovi zgodovini in dejanskim potrebam s tem, da ljudstvo moralno vzgajajo, s silo pa krotijo vse nagone sovražnikov socialnega miru. Vendar pa moramo reči, da tudi najbolj mogočna organizacija in najbolj strogo izvajana vzgoja, ki jo zapoveduje posvetna oblast, ne bosta same po sebi dosegli svojega namena brez globoke reforme notranjega duha in čustva. Brez te reforme miselnosti bodo tudi najbolj popolne naprave in odredbe za socialni mir ostale samo ustrojstvo brez duše in zato brez življenja in piodovitosti. Pa tudi civilna državna razsodišča ne bodo dosegla ničesar v socialnih sporih, če ne bo duhovnih sil, ki edine morejo prerajati srca.

Zastopnik svetega očeta je nato otvoril kongres, ki se je začel, ko na vzhodu in na zapadu grmijo topovi in se grobovi napolnjujejo z žrtvami vojne, velike množice pa prelivajo solze največjega trpljenja. Mi pa — je vzkliknil kardinal — se obračamo k Gospodu v svetem Zakramentu oltarja, kličeč s peemijo angelskega učenika Tomaža: "O zveličavna Hostija, ki odpira nebeška vrata, hude vojske nas obdajajo, pridi nam na pomoč, podeli nam svojo moč!" Tvoje moči te prosimo, da bo bratovska ljubezn premagala demone, ki skušajo ločiti to, kar je združil Bog. Naj pride med nas, o Gospod, Tvoje kraljestvo:

KRALJESTVO RESNICE, MILOSTI IN SVETOSTI, PRAVICE,
LJUBEZNI IN MIRU!

KARDINAL JAKOB MISSIA

Dne 30. junija 1938 je minilo sto let, od kar je bil na Nápeli pri Radencih na Štajerskem rojen Jakob Missia, poznejši škof ljubljanski in končno nadškof goriški, ki je bil leta imenovan tudi za kardinala katoliške Cerkve. Pokopan je na Sveti Gori pri Gorici. Pokojni in doslej edini slovenski kardinal ima mnogo izrednih zaslug za obnovo verskega in prosvetnega dela med Slovenci, zlasti v ljubljanski škofiji, ki jo je vodil od leta 1884—1898, dočim je bil za goriškega nadškofa imenovan šele leta 1898, umrl pa je že leta 1902. Njegov poseben častilec je bil pokojni ljubljanski stolni pridigar dr. Mihael Opeka, ki je pripravljal o njem večji življenjepis, pa ga je prehitela smrt. G. Joža Jagodice, kanceler ljubljanske škofije, pa je nedavno kratko pa dobro označil pokojnega vladika, da je bil "v nastopu knez, v cerkvi škof, vernikom oče in duhovnikom ljubezniv prijatelj."

Rosario, ki nam ga kaže naša slika na levi, je drugo največje mesto v Argentini, in ima precej nad pol milijona prebivalcev. Leži ob reki Paraná, čeprav je več kakor 500 km oddaljeno od morja, vozijo v mesto tudi morske ladje, ker je reka Paraná dovolj široka in globoka. Celo mestno ime se prav za prav glasi Nuestra Señora del Rosario, Naša ljuba Gospa presvetega rožnega venca. Slovencev v tem mestu ni veliko, Morda vsega skupaj 500. Pa še ti so razmetani po vseh delih velikega mesta, tako da se morajo kateri po več kot eno uro voziti, če se hočejo obiskati. Hrvatov je mnogo več. Zlasti pa je hrvaška kolonija starejša in neprimerno bogatejša, važna pa je tudi zato, ker se nahaja v okolici Rosaria dobrih 30.000 hrvaških kmetov, ki zelo dobro stoje in pogosto prihajajo v Rosario. Pač pa imajo mariborske slovenske šolske sestre v mestu Rosario velik in lep zavod za vseučiliške dijakinje. S Alfonza poučuje tudi v slovenski šoli, ki je bila ustanovljena pred 3 meseci. V mestu Rosario imamo tudi našega državnega zastopnika gospoda konzula Barnka Rubeša.

Zgornja slika nam kaže, kje da se nahaja mesto Rosario in kako velika da je Argentina v primeri z Jugoslavijo in Slovenijo. Pripominjamo tudi, da se vedno nahaja v rosarijskem pristanišču kaka jugoslovanska ladja.

Dragi sošolci v mestu Buenos Aires!

Zadnjič sem pisal sošolcem v domačih krajih, Pa ste tudi vi lahko brali tisto pismo, saj je bilo tiskano. Sedaj pa hočem pisati vam in prosim odgovora. Povejte mi, kje je tisti Paternal in če je vaša šola kaj lepa. Pa tudi če se kaj pridno učite. Druge stvari so pa rekli, da vam bodo pisali drugi naši učenci.

Vas pozdravim! Dominik Zuljan
Caferata y Las Flores, Rosario

Draga Terezija Kuhelj, Zagradec na Dolenjskem!

Ze tri mesece hodim v slovensko šolo. Preje v tem velikem mestu ni bilo slovenske šole. Naša šola je v ulici La Prida 5.758. Imamo tudi klavir in veliko pojemo. Častita sestra je zelo dobra. Tudi čitamo, pišemo in rišemo.

Sedaj Te pa pozdravim Roza Mire.

Ljubi učenci ljutomerske šole na Štajerskem!

V nedeljo, dne 7. avgusta smo imeli igro. Najlepša točka je bilo kolo "Zagrebačke frajlice", ki smo je morali ponavljati. Sedaj se pa učimo za igro, ki bo dne 4. septembra na rojstni dan kralja Petra II. So že dali tiskati programe. Ko bodo gotovi, Vam enega pošljemo.

Tudi Vam naznanjava veselo novico, da nam je šolsko društvo kupilo lep piano. Zelo radi pojemo. Vabimo Vas, da tudi Vi pridete pogledat našo veselico. Samo, da nas ne boste preveč kritizirali, če se bomo kaj zmotili.

Vas pozdravlja Franci in Stanka Kastelic
Calle Anchorena 820, Rosario.

Draga Karolina Vidie, Veliko Globoko!

Sporočam Ti, da hodim zelo rada v slovensko šolo. Uči me častita sestra Alfonza Tratnik, ki se zelo zanima, da bi nas kaj dobro naučila, posebno za veselico. Igrali bomo igro Ciganke ter zapeli več lepih pesmic. Škoda, da ne boš mogla priti na veselico, ki jo bomo imeli dne 4. septembra.

Pred kratkim so nam pripeljali v šolo zelo lep piano, da se lažje učimo petja.

Lepo Te pozdravlja Estheresita Mislej
učenka 2. razreda slovenske šole v Rosario.

Moji predragi prijateljčki, slovenski izseljenčki in vsi slovenski otroci v stari domovini!

Prav z veseljem sem čital v Duhovnem življenju, da se tam v domovini lepo učite. Jaz sem tudi v eni slovenski šoli, kateri je ime Lipa.

Slovenskih dečkov nas je letos samo pet. Drugi prijateljčki so Argentinčki. Seveda gospod voditelj ima dosti stroškov, zato mora dati prostor v zavodu tudi drugim dečkom, da lažje stožke krije. Gospod voditelj nam je kakor oče. Pod njegovim vodstvom smo noč in dan. Z njim jemo, se učimo, igramo, in pod njegovo streho tudi spimo. Po končani šoli imamo slovenski otroci vsaki dan po eno slovensko uro. Pa tudi nekateri Argentinčki so se naučili nekoliko slovenščine. Posebno jih veseli naše petje.

P
I
S
M
A

N
A
S
I
H

M
A
L
I
H

Imam se dobro in se igram z mojimi prijatelji. Vsako nedeljo nas obišejo naši starši. Čez teden delajo. Vsak mesec gremo na daljši izprehod in voditelj nam kupi bombončkov, da se imamo prav dobro.

Gospod voditelj hoče, da ne pozabimo slovenskega jezika, zato nobenemu slovenskemu otroku ničesar ne da, če ga pravpo slovensko ne prosí.

Sedaj se po bodo z mano podpisali še drugi Štovenčki. Vas tudi prav lepo pozdravljajo. Najbolj pa jaz: Bernard Kavčič, Jože Rijavec, Ernest Pavlovič, Ivan Cotič, Edvard Valentič,
Colegio Lipa, Vila Madero FCGBA. Rep. Argentina.

Gospodični Eriki Ljubič, Zagradec na Dolenjskem.

Draga prijateljica!

Sprejmi pred vsem naše tople pozdrave iz te daljne tužine. Jaz sem rodod Primorka, tam od Gorice doma.

Prišla sem v Argentino pred tremi leti, moj ata pa se je že nahajal tukaj celih sedem let.

Pred štirimi leti je ustanovil moj ata slovenski deški zavod imenovan "Lipa", a žalibog se je Slovencev le malo priglasilo. Vseh gojencev imamo sedaj devetnajst.

Jaz hodim sedaj v peti razred, in v šoli lepo napredujem. Če Bog da, se bom izučila za učiteljico in pomagala atu pri njegovem trudapolnem delu.

Zelo bi me veselilo, če bi mi res poslala kakšno lepo slovensko knjigo. Že zdavnaj mi je bila poslata botra Mina dopisnica izseljenskih otrok, lepo knjigo imenovano "Kapljice", ki jo hranim v trajen spomin. Samo škoda, da nas je botra Mina tako hitro pozabila.

Praden skončam to moje skromno pisemce, pošiljam najlepše pozdrave vsem tvojim sošolkam, ki so nam po reviji Duhovno življenje tako lepo pisale. Pozdravljajo jih tudi naš ata, mamica, moj bratec, stara mati, in vsi gojenci.

Za vedno ostajam Tvoja prijateljica:
Vida Gomišček, Colegio Lipa, Villa Madera FCGBA, Argentina.

Sekira in kladivo sta počivala eden poleg drugega in se pomenkovala.

“Saj nimaš nobene ostrine,” dé omalovažu jo ée sekira kladivu.

“Mi je ni treba,” odgovori kladivo.

“Ampak, ée nimaš ostrine, nisi vendar za nobeno rabo!”

“To bi jo hitro

izgubilo, ée bi jo imelo! Moje delo je toléi, zabijati. ée te udarim samo enkrat, ti takoj vzamem vso ostrino in te skrham. Ali hoééš, da poskusim?”

“Ne, hvala. Ni treba.”

“Imaš prav, ker bi ti bilo sicer najbrže žal.”

“Pripoveduj mi vendar, kakšno pa je tvoje delo? Ne razumem, kako more kdo živeti in biti brez ostrine za kakoršnokoli rabo.”

“Tako govoriš ti, ki ne veš, kdo je tisti, ki zabija žeblje.”

“Zabija žeblje?... éemu?”

“Ali se ti zdi morda vseeno ée bi ostali zunaj?... Motiš se! Žebliji so vzrok vseh nesreé. In koliko vrst jih je! So dolgi in kratki, debeli in tanki, okrogli in oglati. Toda nobeden ni prida. Zato je pa vsakega strah, da kar trepeta, kadar se jaz pokažem. Tako jih namlatim!”

“In to te veseli!”

“Nekateri so uporni in izzivajo. Tem slabše jim! ée bolj jih natreskam.”

“Res ne razumem,” je menila sekira, “zakaj ne bi bili tudi žebliji svobodni in ostali vsak na svojem mestu, kakor vsaka druga stvar?”

“Vsak po svoje. Tako je moje delo, ki ga dobro znam. Žeblje je treba zabiti v les in tam naj spe!”

“Drugi pa mislijo,” je nadaljevala sekira, “da naj spijo drevesa. Naj se spremené v drya, polena, trske, hišno opravo, ogenj. In jaz pa to delo vršim.”

“Ti torej podiraš drevesa?”

“Jih, ker moram, éeprav ne rada.”

“In zato imaš ostrino?”

“Da. Zato da podiram drevesa.”

“Moje delo je boljše! Vse žeblje je treba spraviti s pota!”

“Žebliji se ti zdijo torej tako nepotrebna stvar?”

“Prav gotovo! Najhujše in najslabše kar je na svetu, so žebliji! Ne cveto, ne rodé, niti sence ne dajó. Prav za nobeno rabo niso. Samo bosti in raniti znajo tistega, ki se ne pazi.”

“In zato jih preganjaš?”

“Prav zato. Prav kmalu boš razumela, da sem jaz od vseh orodij najpotrebnejše in najbolj koristno.”

“Ali žebliji kaj jokajo, ko po njih tolééš?”

“Nekaj je éuti. Zdi se, da jeéé. Pa se zato nič ne menim. — In drevesa, kaj pravijo?”

“Kadar me naženó, da jih moram podirati, éujem jok, ki mi trga sree. Celo sama zaénem jokati, kadar jih poslušam.”

“Zakaj?”

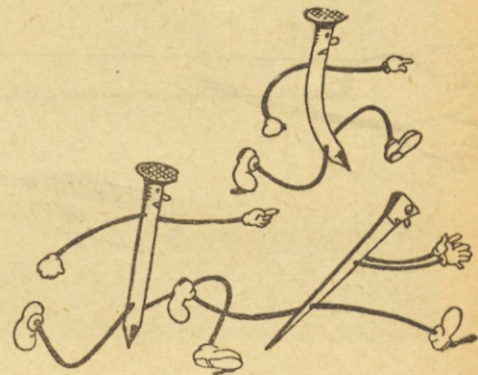
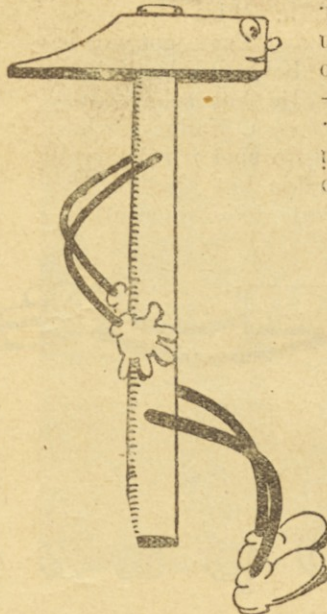
“Ker jih moram z vso silo sekati in ubijati, éeprav vem, da so dobra in nikomur ne storijo žalega. Pomisli. Prav véera se mi je zgodilo nekaj groznega. Morala sem sekati ombú: oni veliki, spoštovani ombú,

Kladivo in sekira

éastiljiv po starosti, ljubljeneé otrok in ptíékov. Grdo rano sem mu že usekala. Potem me je gospodar pustil prislonjeno na steblo. Poslušala sem, kako je ljubeznjivo bridko tožil ombú:

Kako me boli! Kako me muéijo tvoji udarci! Pomisli vendar, sekira, kaj delaš in nikar ne véčaj kar naprej svoje krivde. ée bi zložil kdo vse moje liste, kako velika knjiga bi bila to. In na vsakem listu se nekaj bere... Po vsej šitni pampi ni bilo nekoé nobenega drevesa, nobene hiše v zavetje živim bitjem.

Samo jaz sem bil. Moje votlo delo je v smrti nevarnosti zatoiše slabotim zivalim. Cloveku, ki utrujen počiva, dam hladno seno in prijetno pesem, ki jo slišite moji listi in of prepeljavaj of ptíéji gosti.

V mojih vejah se umirjajo buéni vetrovi. V éasu dežja kliéem pod streho, v éasu vroéine v hlad. Niéesar ne prosim, niti vode. S tem se zadovoljim, kar imam. Pravijo, da nisem za nobeno rabo, ker nimam sadu in ne dam dobrih drv. Tako niso govorili Indijanci, ki so me prvi poznali, niti krioleci, ki so me vedno zvesto ljubili, ki sem bil vedno najljubše drevo na pampi. Ali nisem mar pesem, lepota, sladek spomin...

Pomisli sekira, kaj delaš in nikar ne sekaj naprej. ée se more usekana rana zaceliti!”

“In kaj si storila?”

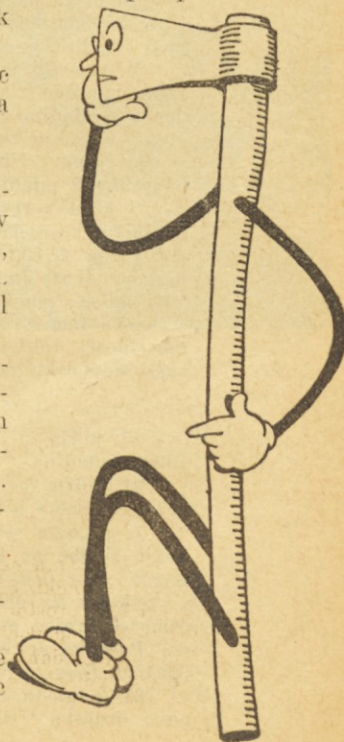
“Jaz? Kaj naj bi storila jaz sirota? éez eno uro je ombú ležal mrtev na planjavi... ée po noéi sem sanjala, da sekam, in sem se zbudila v grozi. Veter je bil, ki je jeéal in mi je naredil take sanje.”

“Smiliš se mi; razumem tvojo boleéino. Pomisli! nekega dne me je pograbil deéek in hotel, da mu zabijem žebelj v drevo. Kaj meniš, kaj sem storilo? Padlo sem mu iz rok velikokrat. Pa me je pobiral. Nazadnje sem izgubilo glavo.”

“Da se ti je zmešalo?”

“Ne. Paé pa sem se snelo in nezavestno padlo na tla.”

“Enako napravim jaz, kadar me je že preveé sram pobijanja. Toda nič ne pomaga.”

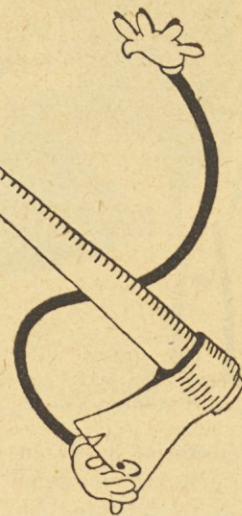
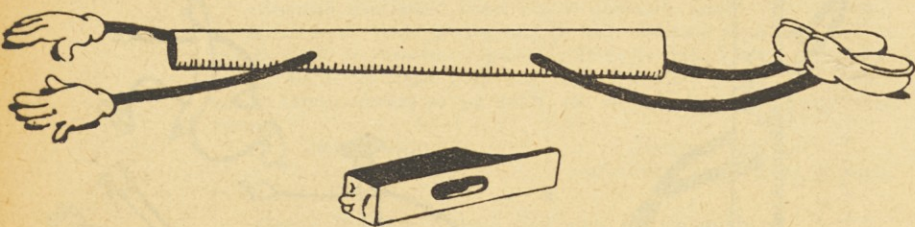

“Pobijati drevesa je prav zares grdo opravilo. Mogla bi služiti za kaj bolj koristnega. Če ne z ostrino pa s hrbtom. Mogla bi zabijati žeblje!”

Tedaj je prišel človek, prekinil pogovor in odnesel kladivo.

Žalostna nad svojim delom je tarnala sekira:

“Prav gotovo je boljše zabijati žeblje kot sekati drevesa. Kadar me bodo spet v roke vzeli, se bom kar okoli obrnila ter tolkla kot kladivo, in bo lahko vsak razumel, da hočem svoje delo zamenjati.”

N a g r a d e razpisujemo za najlepša otroška pisma. Ker imamo na razpolago le male prostora, posamezno pismo, ki naj pride v poštev za nagrado, ne sme obsegati več kot šestdeset besed, s katerimi pa more naša deca svobodno razpolagati in vse povedati kar hoče in komur hoče, glavno je, da je povedano pravilno in lepo in da je pismo tudi splošno zanimivo. Ravno tako bomo nagradili v ne več kot šestdesetih besedah najlepše povedano vsebino katerekoli izmed šestih Vigilovih otroških povestic, ki jih je doslej objavilo Duhovno življenje. Pripravljenih imamo trideset zelo lepih knjižnih nagrad, ki jih bomo razdelili dne 1. decembra 1938. Uredništvo in uprava.

O p a z o v a l e c

Ljubljanski župan dr. Juro Adlešič poroča v svojih vtisih o Ameriki med mnogimi drugimi zanimivostmi tudi:

Ali ne bi bilo lepo in spodbudno, ako bi razvila naša mladina v stari domovini korespondenco z našo mladino v novi domovini. Ta misel se mi je zbudila, ko sem govoril z našo mladino v Ameriki. Kako drag jim je vsak spominček iz stare domovine njihovih očetov, kako žele poznati njihov jezik, deželo, običaje, pesmi itd. Mnogi so se tudi obrnili name z različnimi prošnjami za podatke iz stare domovine. Kako hvaležno področje bi imela tukaj naša mladina in kako hvaležno nalogo nasproti naši mladini v Ameriki.

V Ameriki je že zelo razvit običaj korespondence med ameriško mladino z mladino tujih držav. Zelo je razvita korespondenca z mladino po vsej Evropi, le Jugoslavije ne najdem na tej mapi. Izdajajo tudi poseben list The Press Young Folks Page v Clevelandu. Nad 6000 clevelandske mladine je na ta način povezane z mladino Evrope.

S tako korespondenco se mladina zelo zbliža, dela se pot novim prijateljstvom preko Oceana. Američani pridejo lažje na potovanje v Evropo in pri takih prilikah obiščejo tudi svoje korespondente in pride tudi do osebnega znanja, ki ima lahko tudi mnogo pomena za bodočnost.

Ako ima že pomena taka korespondenca med mladino teh narodnosti, toliko večjega pomena in lepša bi lahko bila med našo slovensko mladino z našo ameriško mladino.

Kulturna kronika

17. julija je priredilo šolsko društvo lepo uspel nastop naše šolske mladine.

31. julija je bila skupna prireditev Prosvete in Tabora v prid slovenske šole.

7. avgusta smo praznovali drugo obietnico stalne slovenske božje službe na Saavedri. Udeležba je bila primerna. Pel je možki zbor pod vodstvom g. Jekšeta.

Slovensko delavsko društvo Triglav v Rosariju je slavilo osmo obletnico svojega obstoja.

Posebne prireditve sta imela tudi Gospodarsko in pošporno društvo Slovencev v Villa Devoto in Ljudski oder.

21. avgusta sta se združili društvi Prosveta in Tabor v novo društvo "Slovenski dom". Novi odbor je bil soglasno

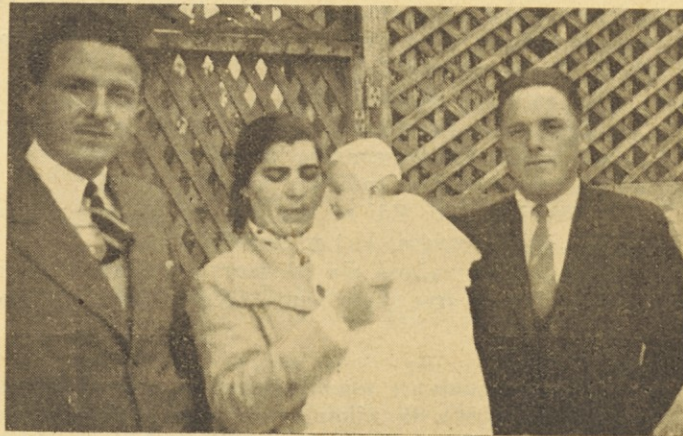
izbran iz članov obeh društev. Za predsednika je bil izvoljen Ivan Pahor.

Severcameriška Slovenska ženska zveza v domovini

125 svojih članic je poslala na obisk v domovino severo-ameriška Slovenska ženska zveza, ki šteje skupno nad 10.000 članic, čeprav je še razmeroma mlada ustanova. Pristrčno so jih sprejeli na Jesenicah in v Kranju, naravnost veličasten pa je bil sprejem v Ljubljani.

Lasten dom

gradi najstarejša slovenska podporna Jednota v Severni Ameriki K. S. K. J., o kateri je podrobneje pisala št. 51 naše revije. Jednota ima blizu 40.000 članov, razdelila pa je doslej že okoli 6 milijonov dolarjev ali blizu 250 milijonov dinarjev posmrtninskih podpor. Njen novi dom za glavni upravni urad bo seveda najlepši slovenski dom te vrste. Stroški so proračunani na 100 tisoč dolarjev ali 4 milijone dinarjev.

Kruševičevi so poslali krstit na Paternal

NEMCI V JUGOSLAVIJI

Pomenljiv glas je prišel pretekli mesec iz Nemčije, ki se tiče nemške narodne manjšine v Jugoslaviji. Objavilo ga je pod naslovom "Usoda nemških kmetov v Jugoslaviji" glavno službeno kmečko glasilo narodnosocialistične stranke ("Nationalsozialistische Landpost"). V članku razpravlja o naseljevanju nemških kmetov, čigar rezultat je sedanja nemška narodna manjšina v naši državi. Razlikuje trojno razdobje v zgodovini tega usodnega naseljevanja. Prvo se začne v karolingiški dobi okoli leta 900 ter predstavlja časovno najprej in prostorno najdalje proti jugovzhodu potisnjeno postojanko alpinskega nemštva. To je zapadno krilo jugoslovanskega nemštva na Kranjskem in Štajerskem. Drugo razdobje se začne 300 let pozneje; tok izseljencev sili v ozemlje, ki jim je bilo dano po preganju Turkov v kolonizacijo, ter ustvari v Bački, Baranji, Banatu, Slavoniji in Sremu nemško ljudsko skupino, ki je najmočnejša v naši državi. Tretji pritok nemških naseljencev je veljal Kočevju ter je ustvaril znano največjo naselbino nemškega življa v Sloveniji. Končno se še omenja naselitev nemških kmetov (16.000 ljudi), ki se je zgodila leta 1878 ob Savi in Drini po okupaciji Bosne od strani nekdanje Avstro-Ogrske.

Točnosti nega zgodovinskega orisa bi se dalo stvarno prigovarjati, za kar pa tukaj ni primerno mesto. Nekaj pa še vendar hočemo iz tega članka navesti, da svoje čitatelje obvestimo o mišljenju nemške narodnosocialistične stranke, odnosno da "stvarnost" nekaterih podatkov primerno osvetlimo. Člankar predvsem ceni pretirano visoko število nemške narodne manjšine v naši državi, piše, da se "more to število določiti" s tremi četrtinkami milijona. V resnici namreč zadostujeta dve četrtinki (nekako pol milijona). Člankar nadalje piše: "Na Kranjskem in na Spodnjem Štajerskem najdemo še danes strnjene nemške vasi". Na Slovenskem Štajerskem bi take vasi zaman iskali, ker jih ni in jih tudi nikdar ni bilo. Ta trditve v celoti niti ne velja za Kočevsko. O mestih na slovenskem prostoru trdi člankar to-le: "Nemška so bila predvsem mesta: Ljubljana, Maribor, Ptuj in Celje." Zgodovina izpričuje, da nemštvo teh mest deloma nikdar ni bilo tako zelo temeljito, pa tudi ni vzniklo iz nemške kolonizacije, marveč je bilo posledica pomemčevanja potom nemške uprave in nemškutarjenja. Bili so tudi v Nemčiji časi, ko je inteligenca se nekako sramovala nemščine ter govorila francosko; to velja celo za dvor pruskih knezov in kraljev v dobi razsvetljenstva. Ali je vsled tega Nemčija prenehala biti nemška? Zanimiva je tudi naslednja člankarjeva trditve: "Nemški reformatorji so bili, ki so v začetku 16. stoletja ustvarili prve knjige v slovenskem jeziku, ki so jih dali natisniti v Württembergu". Po tej trditvi so bili Primož Trubar in drugi slovenski pisatelji te dobe Nemci!

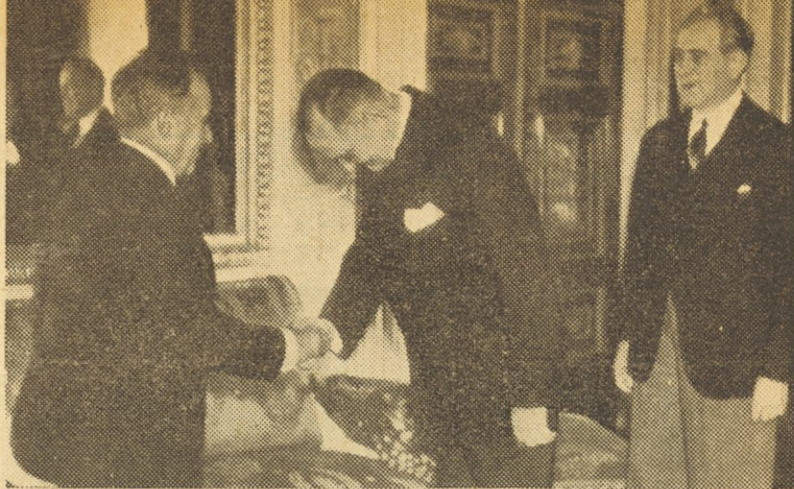
Člankar svoja izvajanja tako zaključuje: "Obisk jugoslovanskega ministrskega predsednika, ki se je nedavno vršil, je obnovil in utrdil prijateljske zveze med obema državama. Nemški kmet v Jugoslaviji more torej z zaupanjem zopet gledati v bodočnost, dobro vedoč, da stoji pod varstvom dveh narodov, ki sta pozabila vse, kar ju je dočilo, ter si podala roke za skupno delo v interesu evropskega miru. Takega miru pa si nihče bolj ne želi kot nemški kmet v Jugoslaviji, čigar usode ne bodo nikdar pozabili." Ravnanje se po načelu vzajemnosti tudi mi ne bomo nikdar pozabili slovenskega kmeta na Koroškem, ki je sedaj v veliki-nemški državi.

Havajski otoki.

Najlepše otočje Tihega oceana so Havajski otoki, imenovani "otoki petja". Po njih so se dozdej razlegali v sree segajoči akordi znanih havajskih kitar, odslej pa bo to lepo petje preglušilo brnenje letalskih motorjev. Doslej so od vseh strani sveta hiteli semkaj bogati ljudje na oddih in na zabavo. Sedaj pa so se na enkrat začele usmerjati proti temu otočju velike transportne ladje, ki izkrevajo ameriške mornarje. Sicer se tod še vedno raztezajo rajsko lepi vrtovi, toda pod površino vrtov so Amerikanci zgradili velikanske betonirane podzemeljske prostore, ki naj bi ljudi varovali pred zračnimi napadi. Na Havajih je zgrajeno največje vojno letališče v območju Tihega morja. Tam imajo Američani tudi največjo pomorsko trdnjavo sveta. Na otoku Guam so sezidali celo novo mesto - trdnjavo, ki jo pa z morja nikjer ni mogoče videti.

Čuda moderne tehnike

Prezident in viceprezident newyorške telefonske družbe sta si te dni dovolila zanimivo šalo. Vsedla sta se k telefonskim aparatom v dveh sobah telefonske palače. Prvi je klical telefonsko zvezo z Londonom, zahteval nato Amsterdam in se pustil brezžično zvezati z otokom Javo in nato z mestom San Francisko v Kaliforniji ter od tam spet v New York, kjer so ga na željo zvezali s telefonsko številko njegovega sosedu v

Gospod minister dr. Izidor Cankar je izročil te dni svoja poverljiva pisma predsedniku brazilske republike

Skupina učencev naše šole v Rosario de Santa Fé

drugi sobi. Tako sta se pogovarjala prezident in viceprezident, katera je ločila ena sama stena, okoli zemlje. Prezidentov glas je pretekel celih 37.000 km, da je došel do sosedovega ušesa. Poročajo, da se je poizkus polno posrečil. Neki newyorški šaljivec pa je pripomnil, da bi bil pogovor skozi vrata cenejši.

-| Franc Sever

V Hrastju pri Št. Petru na Krasu je umrl daleč na okrog znani Franc Sever, ki je dolga leta z vso vestnostjo nosil župansko čast in je tudi svojemu narodu ves čas zvest ostal, vsled česar se ga ob njegovi smrti tudi mnogi tukaj živeči Pivčani in Barkini hvaležno spominjajo ter tudi potom naše revije izražajo gospej Severjevi svoje globoko sožalje, čemur se tudi mi pridružujemo.

-| JOŽE PLANTAR

Naš rojak Jože Plantar, doma iz Vinje vasi št. 32, občina Šmihel-Stopiče pri Novem mestu, je dne 9. julija smrtno ponesrečil. Vračal se je z omnibusom iz Córdobe v Río Ceballos. Spotoma je izstopil pri gostilni, kjer je imel znanca, lepo mirno večerjal z domačo družino in se je povsem trezen peš napotil

še kake 4 km daleč domov. Ko pa je bil že prav blizu doma, ga je na cesti srečala smrt: neki omnibus ali avto ga je od zadaj zadel, podrl na tla in pobil do mrtvega. Bil je tako razmesarjen, da ga je bilo mogoče spoznati samo po obleki. Kriveca ni bilo mogoče izslediti. Napravili smo mu lep pogreb. Pokopan je bil v Río Ceballos, kamor ga je spremilo okoli 80 rojakov.

'Malo ocene'

Zadnja številka naše revije je bila spet ocenjena v tukajšnjem Slovenskem listu. Posamezni članki so bili drug za drugim kakor tudi revija v celoti, tako pohvaljeni, da nas je skoraj kar sram. Zahvaljujemo se za priporočilo in za lepo misel, naj

Zora Marija Mozetič v krogu svojih sorodnikov in rojakov na njen poročni dan. Največ jih je iz Volčje Drage in iz Renč.

bi naši izseljenci naročali revijo tudi svojcem v domovini, ki jo bodo brez dvoma veselili, saj jim v še tako dolgih zasebnih pismih ni mogoče tako točno popisati razmer v katerih živimo in ki naše doma zanimajo, kakor jih opisuje naša revija.

Spodtaknil pa se je gospod ocenjevalec poleg nekaterih drugih manj važnih in manj resnih opomb zlasti nad pismom Slovenske katoliške misije v Buenos Airesu slovenskim izseljencem

(Nadaljevanje iz strani 5.)

nekaž veljalo, to je bila govorica gospode. Tako nam je bolj razumljivo, zakaj nahajamo na naši zemlji vse polno nemških mest s čisto slovensko okolico. Na podoben način se je tržaško in goriško italijanstvo zajedlo v naše narodno telo. Po žilah teh mestnih Nemcev in Italijanov teče slovenska kri, njihova usta pa so govorila nemško in italijansko, ker je bil slovenski jezik zanje premalo gosposki, preveč kmečki, preveč ubog, ker ni ne pri oblasteh, ne po svetu nič pomenil! Zato smo tudi izgubljali Slovenci kos za kosom svoje zemlje. Dačim najdemo slovenska krajevna imena daleč gori po zgornjem Štajerskem in Salzburškem in celo po Zgornjem Avstrijskem — neme priče, do kod je segal včasih naš rod — vidimo danes potegnjeno našo narodnostno mejo komaj malo nad Dravo. Mesta so bile predstraže tujega navala na našo zemljo. Stojčca na slovenskih tleh, so si privzela več ali manj, deloma že popolnoma tuj značaj. Mislite na Celovec, Maribor, Beljak, Trbiž, Celje, Ptuj, Trst. Vsa Slovenija pa je bilo posejana z znatnim tujim življenjem: Kočevje, Ljubljana, Jesenice, Gorica. Česar ni zmogel naravni razvoj, ki je šel proti nam, to so hotela in še hočejo doseči bogata tuja raznarodovalna društva. Kaj bosta uboga Ciril Metodova družba in Slovenska Straža, podpirani od ubogega tlačenege ljudstva, proti bogatim raznarodovalnim društvom velikih in gospodujočih narodov. Tako se je pomaknila naša severna narodnostna meja vsakih sto let za dobri dve uri hoda ali deset kilometrov proti jugu, Sama Gospa Sveta, kjer so najprej svoje lastne slovenske, pozneje pa dolgo stoletij tudi še tuje kneze ustoličevali v našem narodnem slovenskem jeziku, sama Gospa Sveta je danes nemški kraj, koder je dobiti komaj še kako staro ženico, ki še govori nekoliko slovenščine. Tujci so živeli v trdnem prepričanju, da si bodo v doglednem času sezidali čez naše narodno telo most do Adrije, da si bodo vzeli deželo tolike gospodarske veljave. Ker je ta naša dežela tako imenitna, zato mi že ves čas nismo bili na njej gospodarji in bi nam bila skoraj vzeta in zato je danes tako nenaravno razkosana.

Ko je po svetovni vojni razpadla Avstrija, smo upravičeno upali in pričakovali, da bo vsa naša zemlja pripadla nam, zlasti ko so bile za podlago miru svečano razglaglene Wilsonove točke, med njimi ona o samoodložbi narodov. Toda, ko so pijani zmagovalci delili svet, niso več poznali samoodložbe narodov. Brezobzirno so poteptali pravico in so si z mirno vestjo, kakor da niso storili nič hudega, razdelili zemljo, ki je naša po vseh božjih in človeških pravicah. Toda mi, kateri verujemo v končno zmago pravice, dobro vemo, da se bo ob svojem času na ta ali oni način moralo za vedno in nerazdružno združiti to, kar po naravi spada skupaj, da bo prišel čas, ko bomo spet vsi eno in svobodni.

v Južni Ameriki, in to na tako gorostasen način, da nikakor ne sme ostati povsem brez odgovora.

Sedaj pa rad priznam, da je primeren odgovor na to oceno res težak. Ocenjevalec je namreč pokazal tako popolno nevednost

Ob drugi obletnici smrti -| Alme Cotič, v Sao Paulo (Brasil), dne 15. julija

v stvareh, ki jih kritizira in v razmeroma kratkih stavkih toliko nasprotovanja samemu sebi in toliko stvari si je kar na lepem izmislil, da je človeka, ki zadevo nekoliko bližje pozna, kar groza.

Seveda ni mogoče ob kratkem odgovoriti na toliko raznovrstnih nespameti. Naj torej zato gospoda ocenjevalca kakor tudi čitatelje samo spomnim prve božje zapovedi, ki vsebuje tudi primerno dolžnost poznati svojo vero, o njej se dovolj temeljito poučiti, da jo bomo sami toliko bolj ljubili, pa tudi

Marjetica Marta Zrimova je bila krščena na Avelanedi

drugim razložiti znali, o čemer je pred kratkim nekoliko obširneje govorilo Duhovno življenje št. 126 na straneh 20 in 21. Toliko pa jo poznati, da ne bomo nasedli razlagi gospoda J. K. pa je brez dvoma vsakomur zelo lahko. Če bo seveda slepec pustil, da ga slepec vodi, bosta po Jezusovi besedi oba v jamo padla, kdor pa resnice išče, jo bo spet po Jezusovi obljubi, našel.

Mislimo, da nam teh kratkih, pa odkritosrčnih in dobro mišljenih besed, ki so postale samo zaradi važnosti zadeve o kateri govorijo, nekoliko trde, ne bo zameril nihče, marveč da bi vtegnile veliko koristiti gospodu ocenjevalcu, kakor tudi drugim našim čitateljem.

Kadar rabite novo obleko, si v Mozetičevi krojačnici oglejte vzorce blaga in krojev, pa Vam ne bo žal. V zalogi imamo tudi veliko izbiri srajc, klobukov in vseh drugih moških potrebščin po tako ugodnih cenah, kakor jih ne boste našli nikjer drugje.

Priperčča se Vam:
KROJAČNICA MOZETIČ
 OSORIO 5052 (Paternal), Bs. Aires

REVMATIZEM
 Vas muči? Ne bodite vendar nespametni in ne pustite, da bi Vas mučil naprej! Še danes pišite gospej Anici Smola, soprogi okrajnega zdravnika, Žužemberk, Dravska banovina, Jugoslavija, naj Vam pošlje par zavitkov zdravilnega čaja, ki je dobro preizkušena mešanica naših najboljših domačih zdravilnih rož. Za popolno ozdravljenje je navadno dovolj pet zavitkov, ki veljajo s poštnino vred 10 argentinskih pesov.

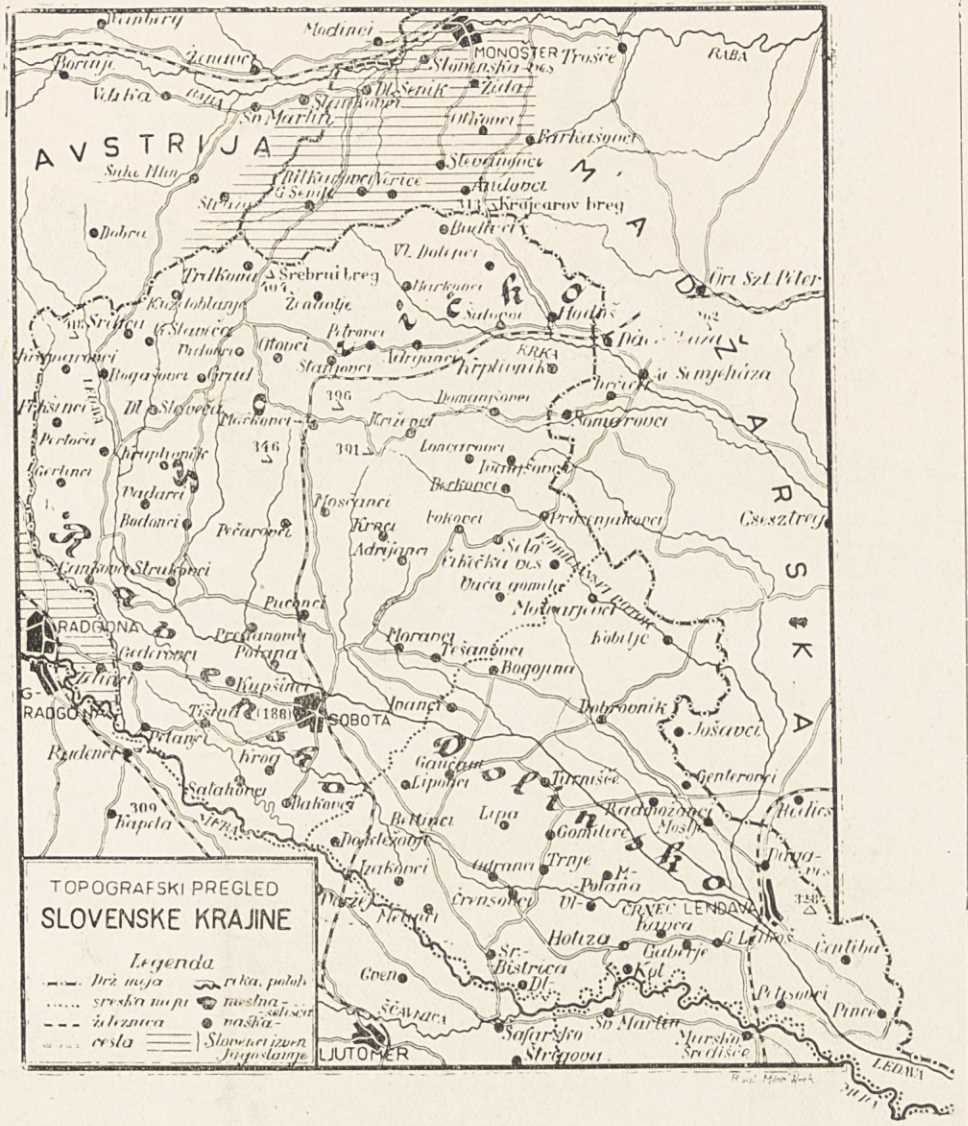
FRANC KLAJNŠEK
 v mestu Bs. Aires edini slovenski konstruktor s firmo. Izdeluje načrte in proračune za hiše in vse druge stavbe, vodi vsa zidarska in stavbarska dela, in daje firmo.
MARCO SASTRE 4351 (Villa Devoto),
 Bs. Aires. U. T. 50—0277.

Najstarejša slovenska gostilna na Avellanedi — Dobra jedaja — izborna pijača vselja polna hiša
 Pridi in prepričaj se!
ŠTEFAN ČELEC
MANUEL ESTEVEZ 499
 Avellaneda, F.C.S.

LADIJSKE VOZNE LISTE
 za vse paroplovne družbe dobite pri
CA. CENTRAL EUROPEA
SAN MARTIN 469
 po najnižji ceni
KABINO
 zagotovimo vsakemu potniku brezplačno
VPOKLICNE KARTE PO ZELO ZNIŽANIH CENAH

če ti je všeč dobra kapljica,
 če ti diši okusna klobasica,
 če si kaj zaveden slovenski rojak,
 kadar te zanese pot na Avellanedo, potem se oglasi v slovenskem baru,
RESTAURANT INTERNACIONAL
KARL TERPLAN
 Chacabuco 501, Avellaneda, FCS.

Zima, zima bela...
 Ali več, kje je najboljši krojač, ki te bo za zimo primerno oblekel?
 Jaz ti ga ovadim:
MARTIN PETEK
 s krojnimi izpitom v Zagrebu in Bs. Airesu
MEJICO 686, PLNEYRO
 Avellaneda, F.C.S.

VARNOST
VEČ VARNOSTI
POPOLNO VARNOST
 za Vaše prihranke potrebujete sedaj bolj kakor kdajkoli v HRANILNICI z dobrimi obrestmi.

NAJVEČJO VARNOST

Vam nudi Vaš stari prijatelj

SLOVENSKI ODDELEK

BANCO HOLANDÉS UNIDO

PODRUŽNICA BUENOS AIRES

Centrala:
 Bmé, Mitre 234
 Vogel 25 de Mayo

Filialka:
CORRIENTES 1900
 Vogel Río Bamba

U. T. 33—7013

DENARNE POŠILJKE v vsakem denarju z zračno pošto brez posebnih stroškov za aeroplan.

LADIJSKE PREVOZNE KARTE po konkurenčnih cenah za najboljše ladje.

TRABAJO

